

planinski

V E S T N I K

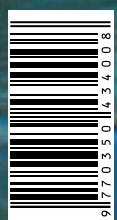
REVIIJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

113. LETO / JULIJ 2008 / 3,12 EUR

7

Revija
Planinske zveze
Slovenije

Južne Japonske Alpe
Intervju: Pavle Šegula
Priloga: Vodniček Tofane

POHODNIK

ŠMARTINSKA 152,
BTC-HALA A, LJUBLJANA
tel: 01 585 26 30
e-mail: pohodnik@univet.si
www.pohodnik-si.com

Solarni polnilec -
tudi za pohodnike.

 Teva

VEDNO KAJ NOVEGA ...

SHOP IN SHOP

PRVI TEVA SHOP IN SHOP V SLOVENIJI!
TOMAS SPORT NA ČOPOVI V LJUBLJANI

V eni izmed najboljših in najbolj založenih slovenskih trgovin s športno obutvijo, v trgovini TOMAS SPORT na Čopovi v Ljubljani, smo uredili prvo slovensko TEVA trgovino v trgovini, kjer lahko najdete in preizkusite vso obutev Teva na enem mestu.

W DOZER 2

Zaradi še dodatno ojačanih prstov so sandali Dozer 2 pojem stabilnosti in varne hoje.

LASTNOSTI:

- Prilagodljivi pašček na notranji strani stopala
- Trpežna vezalka na poteg
- Zaprti prsti za maksimalno zaščito
- Protibakterijska zaščita Microban® Zinc
- Vgrajen "Shoc Pad™"

NARMADA

Klasično usnje in podplat za hitro odvajanje vlage naredita obuvavo Narmada udobno in stabilno. To je nov pristop h klasičnemu dnevnemu slogu.

LASTNOSTI:

- Zaščita za prste
- Wrapator™ Fit
- Zaponka za hitro obuvanje in sezuvanje
- Drain Frame
- Antibakterijska obdelava ALF

TERRA FI 2

Sandali, ki so zaradi svoje vsestranskosti najljubše tevice številnih športnikov, popotnikov ali le ljubiteljev udobja, saj njihov preprost videz skriva številne tehnološke rešitve: klasični Tevin sistem jermenja, anti-bakterijska zaščita Microban® zinc, v peti vgrajeni Shoc Pad™ blažilci, podplat Spider Rubber®.

W MALI

Potovanje na Mali in njegove lepote so bile navdih za obutev Mali Thong. V njej lahko vidimo strast, kulturo in ljudi te dežele. Je drugi najpopularnejši izdelek iz kolekcije z omejeno naklado "Teva Destination"; priorite si svoj par dokler še lahko.

LASTNOSTI:

- Trpežen trokraki jermen

K SUNKOSI

Hitro sušeci materiali, vezava na poteg za hitro obuvanje in sezuvanje, ter zunanji podplat iz gume "Spider Rubber", testiran v Tevi. Obutev Sunkosi še najmlajšemu avanturnistu podari amfibične sposobnosti.

LASTNOSTI:

- Hitro sušeci materiali
- Trpežna vezalka na poteg
- Zaščita za prste

K TOACHI

Tudi otroci imajo radi pustolovščine. Ali so noge na suhem ali v vodi, jim pri tem ni dosti mar. Kot tudi ne, če jim pot prekrži velik kamen. Sandali K Toachi so narejeni za čofotanje, male prste pa ščiti zaprt prednji del.

www.teva-slo.si

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja petnajstega v mesecu.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

108. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvoržakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

T: 01 434 56 87, F: 01 434 56 91

E: pv@pzs.si

www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Andrej Mašera,

Mateja Pate, Irena Mušič,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega urednika),

Slavica Tovšak

Oblikovanje in likovno urejanje: Zvone Kosovelj

Tehnično urejanje in grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5150 izvodov

Prispevke, pisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR, 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR. Članarina PZS za člane A vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odgovore do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirajo Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Fundacija za šport

Slika na naslovnici: Večer ob Soči

Foto: Dan Briški

Konec naše smeri?

Kmalu bo minilo deset let od objave moje prve »Naše smeri«, takrat še v okviru rubrike Slovenske klasike v reviji Grif. Do žalostnega konca revije leta 2002 sem se podpisala pod 20 zapisov o slovenskih klasičnih smereh. Še pred tem se je kmalu po rojstvu novega tisočletja v Planinskem vestniku pojavila sorodna rubrika z naslovom Naša smer. S propadom Grifa se je mojemu najljubšemu konjičku takoj za plezanjem, to je pisanju o plezanju, slabo pisalo in tako sem bila vesela povabila odgovornega urednika, naj napišem kakšno »Našo smer« za PV. To sem si pravzaprav štela v čast, saj sem si domišljala, da je imelo zagotovo kaj opraviti s tem moje popisovanje klasik iz *grifovskih* časov. Tudi dandanes imam, čeprav največ časa preždim v pisarni, še vedno opravka z »Našimi smermi« – včasih sama opišem katero, ki se mi je usedla v srce, največkrat pa urejam spise izpod peres drugih plezalcev.

Zakaj vam to pripovedujem? Da boste lažje razumeli, da so mi »klasike« oz. »naše smeri« v vseh teh letih nekako prirasle k srcu in da bi mi bilo žal, če bi morali prenehati objavljati to rubriko. A to bo neizbežno, če nam ne bo uspelo kmalu pridobiti novih, svežih moči, ki jo bodo s sodelovanjem pomagale ohraniti. Saj vem, tako je pač v življenju, nič ne traja večno – toda ali se stvari res ne bi dalo vsaj še za nekaj časa rešiti? Pa pogledjmo, kako se dokopljem do gradiva za rubriko. Obstaja nekaj odličnih piscev, ki so hkrati vrhunski plezalci; to največkrat pomeni, da nimajo časa pisati, a vendar včasih ustrezajo mojim milim prošnjam, naj kaj napišejo. Tako dobim morda dva prispevka na leto. Potem imamo kar nekaj zelo dobrih piscev, ki niso vrhunski plezalci, a tudi njim na vseh koncih manjka časa; to pomeni, da prispevajo vsega skupaj morda tri članke. Potem je tu še nekaj ljudi, ki jim gre pisanje dobro od rok, a bolj malo plezajo – to znese recimo dve opisani smeri na leto zame. Včasih me iz zadrege rešijo kakšni »padalski« pisci, ki imajo sicer bolj okorno pero, a dosti plezajo in o tem tudi z veseljem kaj napišejo. Dodatna dva prispevka. In na koncu svoj lonček hočeš nočeš pristavimo še člani uredniškega odbora, da dosežemo številko 12. »No, saj ni tako težko,« boste rekli, »le kaj ženšče tarna ...« Hja, pa ni čisto tako. Kljub vsej svoji trmi in želji po ohranitvi rubrike sem se do sitedga nažrla nenehnega prosjačenja vedno istih ljudi, naj za božjo voljo spet kaj napišejo. In prepričana sem, da so oni prav tako siti mene. Koga naj še »zagrabim za vrat«? Marsikoga, za katerega se mi je vsaj bežno dozdevalo, da zna z besedami, sem že cukala za rokak! Konec koncev pisati za tako rubriko načelno ni preprosto – treba je preplezati smer, posneti privlačne fotografije, če bi poslušali mene, bi se bilo treba še pogovarjati z avtorji smeri ali brskati po starih Vestnikih ... In tako smo, kjer pač smo.

Če bomo »Naši smeri« kmalu natipkali zadnjo piko, seveda ne bo tragedija, škoda pa že – statistika je nekoč pokazala, da so prispevki iz te rubrike med populacijo, ki spremlja našo spletno stran, med najbolj brani. Kljub krizi pa ne želim pretirano zniževati kriterijev glede besedil v omenjeni rubriki. Ne rečem, da nas kdaj v preteklosti ni zaneslo in smo objavili tudi kak manj kakovosten prispevek, »samo, da bo«, a temu bi se želela v prihodnje izogniti – konec koncev je bolje, da rubrike ni, kot pa da bi bili prispevki v njej slabi.

Soustvarjanje te rubrike vidim kot idealno priložnost za tiste, ki uživajo tako v plezanju kot v pisanju. Kaj je lepšega kot združiti prijetno s prijetnim? Meni je bilo tako delo vedno v neskončen užitek in zabavo. Nam bo torej kdo priskočil na pomoč? Verjamem, da je »tam zunaj nekje« marsikatera plezalska duša sposobna spraviti na papir dober članek, a se nam doslej iz kdo ve kakšnih razlogov še ni oglasila. Naj torej to stori brez odlašanja! Ne morem si sicer kaj, da ne bi bila glede odziva pravkar nago-vorjenih potencialnih piscev malo »optimistke z izkušnjami« (pesimistke torej), a vendarle upam, da me bo kdo postavil na laž. Naš naslov imate.

Mateja Pate

Vsebine vseh Planinskih vestnikov
od leta 1895 do danes na www.pvkazalo.si;
od 1986 do lanskega letnika v formatu *pdf*.

TEMA MESECA 4-13

Južne Japonske Alpe

Mateja Komac

»Grem tudi v grdem vremenu«
Cveto Podlogar, japonski gorski vodnik

Mateja Komac

PLANINSTVO 14-45

Množičen in prisrčen zaključek tedna planinstva

Irena Mušič in Vladimir Habjan

Kaj je gora in kaj vrh?

Tomaž Podobnikar

Dolomiti malo drugače

Janja Lipužič

Američani pod Mangartom

Janez Kavar

Aprilska pomlad

Miha Pavšek in Gregor Vertačnik

Šestdeset let predanega dela

Žarko Rovšček

Iz senčnih grap na ožgane planjave

Marjan Bradeško

VARNO V GORE 46-49

Transport otroka v gorah

Arnold Lešnik

NA TURO 50-62

Pasja zgodba s srečnim koncem

Brane Pahor

Visoka polica (Cima delle Cenge)

Andrej Mašera

Grossvenediger – ko pokličejo Visoke Ture

Arnold Lešnik

GALERIJA 63-65

Prečenje Pelcev

INTERVJU 66-71

Križemkražem po njegovih 85 letih (Pavle Šegula)

Mojca Luštrek

ALPINIZEM 72-81

»El Niño girl«

Martina Čufar

Štiri desetletja v stenah

Filip Bence

Umrl je Ignazio Piusi

Peter Podgornik

NAŠA SMER 82-85

Samo, da ne bo prevročje

Irena Mušič

Hornova smer – info

Andrej Mašera

NOVICE IZ VERTIKALE 86-87

LITERATURA 88-90

NOVICE IN OBVESTILA 91-95

Kako poznamo naše gore? 96

Južne Japonske Alpe

Iz ene doline v drugo prek dveh
»znamenitih japonskih gora«¹

✍ in 📷 Mateja Komac

Ne, ni napaka. Japonska res premore Alpe, poleg Južnih tudi Severne in Osrednje. In to niso edine japonske gore. Nad 80 % dežele je gorate, kar pomeni, da je priložnosti za gorniške podvige obilo. Ne le Fudži, znameniti ugasli ognjenik, ki je ena glavnih turističnih atrakcij države, tudi kar nekaj ostalih gora presega magično mejo tri tisoč nadmorskih metrov in so prava gorniška poslastica. Ne verjamete? Jaz tudi nisem, dokler nisem poizkusila. Če ste že pokukali na ta del sveta, pa se z napisanim verjetno strinjate.

¹ **Sto znamenitih japonskih gora** ali Hyakumeizan je naslov knjige, ki jo je leta 1964 napisal priznani alpinist in gornik Fukada Kyuya. V njej je izbral sto po svojem okusu najznamenitejših japonskih gora. Trinaest jih presega 3000 metrov, dosti pa je tudi precej nižjih, izbranih zaradi oblike, zgodovinske vrednosti ali rastja. Njegova ideja je bila, da bi si vsak poiskal svojih sto znamenitih gora in jih osvojil v času življenja. A ker Japonci raje posnemajo, kot izumljajo, je bilo njegovih sto gora splošno sprejetih in želja vsakega Japonca, ki vsaj malo zahaja v hribe, je, da bi v času življenja osvojil vseh sto. Po vzoru Fukadove knjige je nastal še seznam dvesto in tristo znamenitih japonskih gora, pa tudi seznam sto najbolj znanih cvetličnih gora in sto najbolj znanih gora po posameznih prefekturah. Pojavila se je tudi tekma, kako hitro se da osvojiti vseh sto gora. Leta 1997 sta Craig McLachlan in Travis Talaros vseh sto gora osvojila v 78 dneh. McLachlan je o njuni izkušnji napisal knjigo Hyakumeizan, Japan's 100 Mountain Challenge (Hyakumeizan, izziv stotih japonskih gora). Do danes je bil njun rekord že presežen.

Pogled na Fuji san, najbolj opevano in najbolj obiskano japonsko goro.

Pogled na Kaikomagadake (levo) med sestopom iz Senjōgadakeja

Železniška postaja Hinoharu, torek, 1. januar

Vlak je pripeljal na postajo. Uslužbenec je pobral karte in odšel na triurni počitek do naslednjega vlaka. Poleg ostalih sta izstopila tudi dva »gaijina«, kot Japonci imenujejo vse ljudi bele polti. Z obilnimi nahrbtniki, na katerih so bile obešene nenavadne stvari, sta motovnila po postaji in si ogledovala avtobusni vozni red. Taksist ju je opazoval v pričakovanju, da bosta kmalu prišla do njega, avtobusi danes vendar ne vozijo. Na koncu je ugotovil, da se očitno ne spleča čakati, in se odpeljal srečo iskat drugam.

Takole sva z Juretom ne najbolj spodbudno začela svojo prvo turo v Japonske Alpe. Avtobusa, ki naj bi naju odpeljal do izhodišča, res ni bilo, prvega januarja počiva, čeprav nama je prejšnji dan prijazna gospa po telefonu zagotovila, da vozi. Na Japonskem je pozimi brez osebnega avtomobila še skoraj težje priti do izhodišč v gore kot pri nas. Ni nama preostalo drugega, kot da vzameva pot pod noge in se spopadeva z asfaltom. Na poti sva z velikim veseljem ugotovila, da tudi Japonci vedo, kaj pomeni iztegnjeni palec ob cesti, in se predala udobju zadnjih sedežev.

Na poti

Do svojega načrtovanega izhodišča, šintoističnega svetišča Yokote Komagadake, sva prispela šele okoli treh popoldne. Stopila sva skozi »vhodna vrata« hriba in se začela spopadati s strmino, vesela, da sva cesto končno pustila za seboj. Cilja za ta dan nisva imela določenega. Z mrakom sva začela pogledovati za primernim prostorom za svoj mali šotor. Šotorjenje je v japonskih gorah nekaj povsem običajnega. Večina koč ima v bližini prostor za šotore, kjer se spi mnogo ceneje kot znotraj. Kampiranje kjer koli sicer ni dovoljeno, a ga precej pogosto prakticirajo tudi Japonci. Šotor sva postavila na edinem koščku ravnine, ga ogrela s kuhanjem večerje in se po hitrem postopku namenila k počitku. Snega je bilo tu čisto malo, tako da sva spala skoraj na kopnem. Ponoči so naju zabavali, oziroma bolj strašili, zvoki premikajočih se živali. Izbira v tem koncu živečih »velikih gozdnih živali« je kar pestra, zato Japonci vestno s seboj v hribe nosijo zvončke, ki jim vso pot cingljajo z nahrbtnikov. Srečanje gruče japonskih planincev ušesom torej ni najbolj prijazno.

Vrh Kaikomagadakeja s šintoističnim svetiščem

Zdaj pa zares

Čeprav se je bilo težko spraviti iz tople spalke, sva vstala pred soncem. Ujelo naju je, ko sva bila že na poti. Kazalo je, da se rojeva lep dan. Po dobrih treh urah hoje sva srečala prve gornike, ki so se vračali. Potrdili so nama, da je kočja, h kateri sva bila namenjena, odprta, in nama napovedali lepo vreme tudi za naslednji dan. Naslednjega mimoidočega je zanimalo, od kod prihajava. Ob Sloveniji se mu je takoj sprožila asociacija, da je od tam veliko dobrih alpinistov. Potem je iskal po spominu ... in se spomnil Marka Prezlja, ki je imel nekaj tednov pred tem predavanje v Tokiu. Asociacije planincev, ki sva jih srečala na poti, so bili še Tomo Česen, Bojan Križaj, Jure Košir, prav posebna pa je bila asociacija oskrbnika v najini prvi kočji. A o tem malo kasneje.

Prvič v japonski gorski kočji

Kočja Nanatake daiichi goya stoji na nadmorski višini okoli 2300 metrov. Teren do nje je večinoma poraščen z gozdom, saj gozdna meja tu sega precej višje kot pri nas. Pot je kljub temu zabavna, nekaj časa teče po zanimivem razglednem grebenu, več ali manj pa je urezana kar naravnost navzgor. Na najstr-

mejših in prepadnih mestih so nameščene lestve in verige. Oboje je značilno za japonske gore. Jeklenic, kot jih imamo v Evropi, ne poznajo, namesto tega so na stezah za pomoč pri gibanju pritrjene verige, včasih pa tudi statične vrvi.

Okoli druge ure sva se kar naenkrat znašla pred kočjo. Zgradba je bila bolj podobna našim bivačkom kot pravi planinski kočji. Malo sva se razgledala, a nikjer nisva našla prostora za šotorjenje. Oskrbnika sva zmotila pri kidanju snega izpred stranišča. Pospremil naju je v notranjost, ki je bila zelo skromna. Jedlo in spalo se je kar na tleh, kar je sicer značilno za Japonsko, prostor pa je ogreval petrolej. Razložil nama je, kje lahko postaviva šotor, in vzel najine podatke. Ob prepisovanju državljanstva je vzdignil pogled in vprašal: »Cveto san o shiteimasuka?« (Ali poznata gospoda Cveta?) Vedela sva, da je Cveto Podlogar, Slovenec in edini tuji vodnik po japonskih gorah, pri svojem delu uspešen in poznan japonski gorniški populaciji, a naju je oskrbnikovo vprašanje kljub temu presenetilo. »Seveda ga poznavam,« sva ponosno odgovorila. Nato je bil z nama še prijaznejši, podaril nama je sladoled (ja, sladoled, za katerega sploh ne potrebuje zamrzovalnika) in dovolil, da

si v koči natočiva vodo in se tudi malo pogrejeva. Sicer je treba, če ne spiš in ne ješ v koči, za vsako uro, prebito na toplem, plačati okoli dva evra. To sva ugotovila šele kasneje. Ločiti se od tople notranjosti kočice se ni bilo nič kaj lahko.

Noč na uradnem šotorišču in nov dan

Prostor za šotore je bil na ravnini, deset minut hoje višje. Na njem so že stali trije šotori. Skopala sva prostor še za svojega in ga postavila po hitrem postopku. Zjutraj sva se zbudila v -7 °C, zunaj je bilo še precej mrzleje. Stene šotora so bile seveda polne ivja, vsak premik je povzročil »padanje snega«, zunaj pa je brilo kot za stavo. Zavlačevala in zavlačevala sva z vstajanjem, dokler se ni pričelo daniti. Skrajni čas za premik, skoraj bi zamudila sončni vzhod. Najinim sosedom pri vstajanju ni šlo nič kaj bolje, bili smo približno istočasni.

Po zamudnem kuhanju in pospravljanju šotora sva bila končno nared za nove podvige. Pihati kar ni in ni nehalo. Par dni nazaj sva poslušala zgodbe o tem, kako v Japonskih Alpah veter večkrat koga prevrne, zato sva ob močnih sunkih pogosto obstala z zapichenimi cepini. No, včasih naju je tudi malo premaknilo. Kmalu sva pred seboj zagledala s pasovi opremljene gornike. Spogledala sva se – jih bodo res potrebovali, jih morava iz nahrbtnikov potegniti tudi midva, se bova morala varovati?! Kasneje sva ugotovila, da so se trije Japonci pred nama na vrh podali v spremstvu vodnika, zato so bili oboroženi z vso opremo. Na splošno so bili vsi gorniki, ki sva jih srečala, razmeram primerno ali pa še preveč opremljeni. Kombinacije palic in derez ali pa le derez brez cepina, kar pogosto vidimo pri nas, nisva videla nikjer. Nekajkrat pa sva videla, da se je par gornikov ustavilo na določenem delu in vadilo ustavljanje s cepinom.

Vrh Kaikomagađakeja, nekaj manj kot 3000 metrov visokega hriba, sva dosegla precej hitreje kot pričakovano. Na njem, kot tudi na mnogih ostalih vrhovih v državi, stoji majhno šintoistično svetišče. Prvi obiskovalci japonskih gora so bili romarji, po gorah je speljanih nad sto romarskih poti, dolgih od nekaj ur do nekaj mesecev hoda. Danes se le še redkokdo nanje poda iz religioznih in duhovnih razlogov. Veter se je precej umiril, a ni ponehal. Pomalicala sva v družbi štirih Japoncev, nato pa sva se odpravila novim dogodivščinam naproti. Oni so se vračali po isti poti, najina je vodila naprej po grebenu navzdol.

»Nov tabor« in proti novemu vrhu

Najin tokratni cilj je bilo sedlo Kitazawatōge, 2030 metrov nad morjem med Kaikomagađakejem in Senjōgađakejem, vrhom, na katerega sva želela naslednji dan. Šotor sva ponovno postavila na osamljenem mestu, saj se pred bližnjo kočico, ki je bila odprta, ni smelo šotoriti.

Jutro ni bilo nič kaj obetavno, ne le, da je pihalo, tudi oblačno je bilo z rahlim naletavanjem snega. Kljub temu sva pospravila opremo, odvečno pustila za bližnjim drevosom in se spet spopadla s strmino. Ni nama bilo žal, saj se je tudi tokrat kmalu izkazalo, kako muhasto je japonsko vreme, saj se je pokazalo sonce. Ne, veter pa ni ponehal. Vzpon je bil v primerjavi s tistim prejšnjega dne tehnično manj zahteven, a daljši. Ko sva se bližala predvrhu, sva se veselila, kako blizu sva že, pa so se nama na njem malce razpotegnili obrazi. Do pravega vrha je vodil še doooooolg greben. Očitno je presenetil tudi pet Japoncev, ki so kar čakali na predvrhu in se razgledovali. Mislila sva že, da se bodo obrnili, a so nama na koncu le sledili. Z vrha 3033 metrov visokega Senjōgađakeja je bil čudovit razgled na vse preostale Japonske Alpe, na greben Yatsugađakeja in seveda na japonskega očaka, Fudži. Kar težko sva verjela, kako lep dan se je rodil iz tako neobetavnega jutra. Samo vetra očitno v teh gorah nikoli ne zmanjka! Prav zaradi njega se na vrhu nisva preveč obirala in sva se kmalu napolila po isti poti do sedla, kjer naju je čakala dodatna obremenitev za nahrbtnika.

Sestop in lep zaključek ture

S sedla sva sestopila še nekoliko nižje. Kmalu sva prišla do reke in ob njej v mraku začela iskati prostor za šotor. Živalski odtisi v snegu so bili vsepovsod, tako da se jim ni imelo smisla izogibati. V šotorčku sva preživela še zadnjo noč in se zjutraj spustila do ceste, ob kateri so naju presenetile opice. Zvedavo so pogledovale, ali jim bova nemara kaj ponudila. Nama pa je kmalu postalo jasno, zakaj so polja ob cesti tako zagrajena. Da sva prišla do avtobusa, sva morala narediti še nekaj kilometrov po asfaltu, vmes pa sva si privoščila kopel v onsenu, japonskem termalnem vrelecu. Teh je na področju pod gorami ogromno in kaj je lahko lepšega kot nekajdnevno turo po gorah zaključiti z namakanjem v topli vodi in s pogledom na prehojeno. Tam se mi utrne misel – seveda bi mi bilo lahko že prej logično, da Japonska mora imeti tudi visoke in zahtevne gore. Kje bi se pa sicer kalili vsi njeni svetovno znani alpinisti!? ○

Strnjeno o Japonskih Alpah

Japonske Alpe so v osrednjem delu glavnega japonskega otoka Honšu. Večja mesta pod njimi so Takayama, Nagano in Matsumoto, enostavno dostopna z vlakom iz Tokia. Tudi gorske doline so poleti enostavno dostopne z avtobusi. Japonske Alpe se delijo na tri verige. Njihova stara imena Hida, Kiso in Akaishi je zamenjalo poimenovanje Južne, Osrednje in Severne Japonske Alpe, ki ga je v svet z mnogimi članki in s knjigo *Hribolazenje in odkrivanje Japonskih Alp* (Mountaineering and exploring in the Japanese Alps, 1896) ponesel Anglež Walter Weston. Kot misijonar je med leti 1888 in 1915 na Japonskem skupno preživel kar petnajst let in zagnano raziskoval gore, sodeloval pa je tudi pri ustanovitvi Japonske gorske organizacije leta 1906.

Koče so različne, od čisto majhnih, kakršna je opisana v članku, do takih, ki sprejmejo nad tisoč ljudi. Nobena nima postelj, spi se na tatamijih in fotonih, posebnih blazinah. Poleti so zelo zasedene, zato navadno na enem ležišču spi več ljudi. Vse koče so privatne, v njih ni popustov. Najceneje se brez hrane spi za okoli 25 evrov, s hrano in v popularnejših kočah pa so cene še precej višje. Ceneje je šotoriti, šotorišče ob kočah ne stane več od treh evrov. Če ne spiš in ne ješ v koči, moraš posebej plačati za posejdanje v jedilnici.

Markacije po japonskih poteh so zelo raznolike. Največkrat so to na drevesih obešeni trakci v vseh možnih barvah, včasih krogi, drugič črte na drevesih, tretjič pribite tablice ... Za označevanje praviloma skrbijo posamezne koče, do katerih so speljane poti. Tudi pogostnost oznak je različna, bolj obiskane so zelo na gosto markirane, označevalne table na njih imajo imena vrhov v latinščini, medtem ko so na manj obiskanih poteh napisane le v japonščini.

Literatura in zemljevidi:

Za poletni čas je primeren vodnik *Hiking in Japan*, izdan pri Lonely Planetu, zanimiva je tudi knjiga *The traveler's guide to Japanese pilgrimage* (Ed Redicker-Henderson). Kar nekaj uporabne literature se najde na internetu, vendar so vodnički večinoma v japonščini. Midva sva uporabljala japonski vodnik (Zimski vzponi v Japonskih Alpah).

Z zemljevidi so japonske gore dobro pokrite. V merilu 1 : 50.000 imajo zemljevide z napisanimi časovnicami za vsa območja. Nekaj jih je tudi v angleščini. Stanejo okoli pet evrov. Kljub nepoznavanju pisave se da iz japonskih zemljevidov dobro znajti. Poleg tega so na voljo še državne topografske karte v merilu 1 : 25.000. Ena stane dva evra, a jih je navadno treba skupaj združiti več, da dobiš zemljevid zelenega območja.

»Grem tudi v grdem vremenu«

Cveto Podlogar, japonski gorski vodnik

✍ Pogovarjala se je Mateja Komac

Cveto Podlogar je Gorenjec, ki že desetletje in pol živi na Japonskem. Leta 2000 je postal prvi in je do danes še vedno edini tujec med japonskimi gorskimi vodniki, poleg tega je zdaj tudi član vodniške izpitne komisije. Z ženo Chibow imata agencijo C & C (Cveto & Chibow) Japan, v okviru katere vodita ljudi v japonske in evropske gore.

Na Japonsko je prvič zašel po naključju. Po potepanju po celinski Aziji, med drugim tudi po Tibetu, na katerem je pomagal ameriški odpravi pri nošenju opreme pod Everest in prišel več kot 7000 metrov visoko, se je znašel v Hong Kongu. Popotnik iz Nemčije mu je dejal, da je Japonska lepa dežela, vendar draga. Cveto si je, ne da bi kaj dosti razmišljal, kupil kolo in se odpravil novim dogodivščinam naproti. Te so ga po mesecu kolesarjenja na severu države, na katerem ni nihče govoril angleško, pripeljale do »English stopa« v mestu Yamagata v provinci Tohoku. Spoznal je prijazne ljudi, ki so mu ponudili delo v bližnjem smučarskem središču. Nekdanji jugoslovanski reprezentant v teku na smučeh je ponudbo sprejel. Ob koncu zime je Japonsko zapustil, a se je naslednjo sezono vrnil. In tudi naslednjo. Glavna krivka za to, da se je na Japonskem ustalil, pa je bila njegova sedanja žena Chibow.

Kako si se prvič srečal z japonskimi gorami?

»Preden sem šel na Japonsko, o tamkajšnjih gorah nisem vedel ničesar. Spoznavati sem jih začel, ko sem dva tedna živel v Jamagati. Resneje pa sem se z njimi začel ukvarjati veliko pozneje, ko sva se s Chibow preselila v Nagano. Tam sva imela v najemu penzion, jaz sem delal za Elan Japan. Delo je bilo pogodbeno, kakih 230 dni na leto, v preostalem času sem bil prost. Takrat sem se včlanil v nekaj takega kot alpinistični odsek v Matsumotu, v katerem so bili japonski plezalci, ki so sodili med boljše. Veliko sem hodil z njimi naokoli.«

Kako si dobil zamisel, da bi se preživljal z gorskim vodništvom?

”Ker smučarski karving ni bil več tako popularen, moj položaj v Elanu ni bil zanesljiv. Razmišljal sem, s čim bi se še lahko ukvarjal, pa je Chibow predlagala, da bi bilo kaj v zvezi s hribi. Najprej sem naredil lokalni vodniški izpit v Naganu ter se včlanil v vodniško skupino. Tam sem bil leto in pol. Potem pa sem enkrat pozimi na Jacugadakeju srečal dva prava vodnika. No, eden je bil prav poklicni vodnik, kar dobro je govoril angleško. Pogovarjali smo se in vprašala sta me, ali imam med tednom kaj časa, da bi šli skupaj plezat. Tako smo šli v Džonagafudo plezat na slapove in smo preplezali tudi nekaj prvenstvenih. Videli so, da mi gre dobro, da preplezam vse, kar je treba, brez debate in so me povabili v svoje vodniško združenje v Tokiu. Moral sem narediti njihovo pripravniško šolo za vodnika. Leto dni je trajalo, potem pa sem dobil pravo vodniško licenco. To je bilo leta 1999 oziroma 2000.“

Kmalu potem sta s Chibow ustanovila podjetje. Kakšni so bili začetki?

”Ker sem bil prvi tujec, ki je opravil japonsko vodniško licenco, so mojo sliko in podatke objavili na naslovnici enega večjih japonskih dnevnih časnikov. Tako je zame zvedelo veliko ljudi. A prva tri leta je bilo zelo težko. Japonci niso vajeni, da bi jih tujec vodil po njihovih domačih hribih. Potem, ko sem si pridobil zaupanje, je šlo laže.“

Kako pa sta privabila kliente in si pridobila njihovo zaupanje?

”Jaz imam drugačno mentaliteto kot japonski vodniki. Po navadi jih »zvlečem« na vrh. Japonci rečejo: »Če je grdo, pa ne gremo.« Jaz grem pa tudi v grdem vremenu. Vsaj pod steno. Če ne pada, gremo gor, če pada, gremo pa nazaj v bajto. V smislu treninga. Če si sredi stene, tudi ne moreš reči: »Jaz grem pa na avtobus in domov.« Moraš naprej, tudi če dežuje ali sneži. In tako turo vzamemo kot nekakšen trening, preplezamo dva, tri *cuge* pa gremo nazaj, če je dež. Drugi ne delajo tako. In zato sem postal znan. Čeprav tri- do štirikrat na leto objavim ture v časopisu, imam internetno stran in brošure, ki jih deliva po trgovinah, je pri meni največ pomenilo ustno priporočilo. Japonec, ki me še ni videl ali se pogovarjal z mano, mi še nikoli ni poslal prijave na turo.“

Si edini tujec z japonsko vodniško licenco. Kako gledajo nate drugi vodniki? Kakšni so odnosi med vami?

”To je pa težka tema. V bistvu je to konkurenčen posel, tako da prav prijatelji nismo. Tu je še zmeraj diskriminacija, v tem pogledu, da če se za posel potegujeta tujec in Japonec, ga bo brez dvoma dobil drugi. Probleme imam z združenjem, v katero prihajajo ponudbe iz tujine, predvsem iz Amerike. Iščejo se angleško govoreči vodniki, a jim še niti enkrat niso dali moje telefonske številke, čeprav japonski vodniki zelo slabo govorijo angleško.“

V začetku se niso zavedali, da bom uspel kot vodnik, potem, ko mi je steklo, so me pa vedno grše gledali. Že šest let mi zaradi zapletenega pisnega testa, ki ga še Japonci težko razumejo in rešijo, ne priznajo mednarodne vodniške licence. In nočejo slišati za noben kompromis, da bi npr. odgovarjal ustno. Po drugi strani pa sploh nimajo urejenih zakonov in se lahko kdor koli razglasi za vodnika.“

Koliko je japonskih gorskih vodnikov, je povpraševanja po vas veliko več kot v Sloveniji?

”Profesionalnih vodnikov je 600 ali pa še več v vsej državi. Združenj pa je zelo veliko, več kot štiriideset. Ja, tudi povpraševanje je veliko, zato pa je lahko toliko vodnikov. Dosti je takih, ki ne zaupajo skupinam v planinskih društvih, če jih tako imenujemo, čeprav to niso, ali pa se nimajo časa družiti in jim je laže, če dvakrat, trikrat na leto plačajo gorskega vodnika in gredo na zeleno turo. Pri tem jim ni treba skrbeti za nič. Tu je drugače kot pri nas, mi vodniki jim napišemo seznam vseh stvari, ki jih rabijo na turi. Od zobne krtačke naprej. Poleg tega tudi podroben opis poti, kako priti do izhodišča ... kaka dva lista nanese vsega skupaj.“

Kakšna so »planinska društva«, ki jih omenjaš?

”Nič ni organizirano. Kdor koli se lahko spomni in ustanovi »ferajn«. Nekajkrat na mesec se dobijo, pijejo in gredo skupaj v hribe. Nobene šole ali česa podobnega ni. Zato pa je toliko nesreč.“

Kaj pa leta 1905 ustanovljena Sangaku-kai oziroma Japonska gorniška organizacija, ima kakšno vlogo pri izobraževanju bodočih gornikov in alpinistov? Bi jo lahko primerjal z našo PZS?

”Ne, ne, nobene vloge nima. Obstaja, a sploh ne tako, da bi npr. povezovala vsa društva kot PZS. Nima nobenega nadzora, vse je bolj razpuščeno. Ni

letnih sestankov ali česa takega. Je pa močna vodniška organizacija.“

Kako pa se Japonci naučijo hoditi v hribe?

”Berejo knjige, revije. In v teh njihovih revijah piše veliko traparij. Kako greš sam v hribe. Trikrat greš v trgovino in nakupiš vse do GPS-a in greš. Saj so nekatere skupine, ki so kar dobro organizirane. Ampak zelo veliko je napak in veliko jih dela po zastarelem sistemu.

Jaz pa sem pred nekaj leti prvič organiziral poletno in zimsko alpinistično šolo v okviru C & C Japan in zdaj jo posnema vedno več japonskih vodnikov. V njej se učimo vse od osnov naprej. In v šolo pride veliko članov t. i. ferajnov, ki ne zaupajo svojim vodjem.“

Kaj je tebe pri japonskih hribih najbolj pritegnilo?

”Poleti prav gotovo sawa nobori. Tu na Japonskem je vse polno pravil, pri sawa noboriju ti pa nihče ne gleda pod prste, greš po svojih grapah. Sicer so Japonci tečni, vsak ima pripombo k vsaki stvari, ki jo narediš, dobro ali pa slabo. Ob vsako stvar se obregnejo, govorijo, kako naj hodimo, še posebno starejši so zelo pametni in mislijo, da vedo vse. Taki mi gredo na živce, zato pa grem rad na sawa nobori, ker tam ni nikogar, ki bi me gnjavil. Pa fajn je, čisto drugačna izkušnja. Poleti, ko je vroče, malo čofotaš po vodi, imaš neoprensko obleko, pa malo ogenjček zakuriš, skuhaš ... Fletno je.

To je prvo, drugo je pa sneg pozimi. Hribi, ki so poleti zeleni, postanejo čisto beli. Taki *špon* hribi. Hakuba recimo. Tako je, kot če bi iz Chamonixa gledal Mont Blanc, ali pa še bolje. In globalno segrevanje gor ali dol, na Japonskem je še vedno zelo veliko snega. Največji problem je, ko taborimo pozimi in močno sneži, čez noč ga nameda 60–70 centimetrov. Brez vetra. Samo pada. Kolikor tam pada, ne pada nikjer drugje. Pol dneva gaziš in gaziš, potem se pa obrneš, pa ni nikjer več *špure*. Pozimi je res super za turno smučanje. To je tak sneg ... sam puh. In na Hokaidu se lahko pripelješ vse do morja. Sneg zapade *do nule*. Res je lep občutek smučati z gore in opazovati morje pod seboj.“

Sawa nobori oziroma plezanje po potokih navzgor Slovcem ni znano. Ga lahko na kratko predstaviš?

”Tako so bili narejeni prvi pristopi. Ker je na Japonskem zelo poraščeno, tam do 3000 m, so bile

Cveto Podlogar

prve dostopne poti do hribov in vrhov po potokih. Po potokih greš, imaš vodo, imaš ribe in zelenjavo, pa se zelo enostavno preživiš. Hribi so vulkanski, v spodnjem delu položni. Po 20 km in več. Pa nobenih skokov ni. So slapovi, ni pa neprehodnih mest. Greš malo na levo ali na desno, pa prideš mimo in na vrh. Pri nas je to težje. Imaš slap, pa moraš 3 km naokoli. Vedno se gre s šotorom, ogenj lahko kuriš povsod, sploh ni prepovedano. Skoraj ni požarov, ker je toliko vlage. Če je poleti dva dni lepo vreme, je tretji dan obvezno dež. No, ampak lahko dobro zakuriš, se posušiš in skuhaš na ognju.“

Je sawa nobori še vedno zelo priljubljen?

”Ja, zelo priljubljen šport je. Rekel bi, da se z njim ukvarja skoraj več ljudi kot pa s plezanjem.“

Kako si Japonce navdušil za Slovenijo in naše hribe? So jih poznali že prej?

”Ah, ne, kakšna Slovenija neki. To je bilo vse od Slovaške do Rusije. Vse drugo, samo Slovenija ne. Potem sva začela s Chibow pošiljati članke v revije, pa klientom sem na turah zelo veliko govoril o naših hribih, jim kazal slike in imel tudi predavanja. In tako jih je počasi začelo zanimati. Drugo leto sem že peljal čez severno steno Triglava novinarja in fotografa.

Naredila sva programe in jih šla ponuditi po podjetjih, ki imajo pohodniške programe po vsem svetu. Kakih trideset jih je in nama nabirajo kliente, jih pošljejo v Slovenijo, potem jih pa jaz tam vodim. Je pa treba vedeti, kako delati z njimi, vse jim je treba »k riti prinesiti«.

Sawa nobori

Začela sva z eno ali dvema skupinama, zdaj jih imava pa pet do sedem na leto. Namesto treh tednov zdaj v Sloveniji preživim tri mesece, poletne ture so razprodane že novembra.“

Kakšne ture jim ponujata?

”Klasična tura, prva, ki smo jo naredili, je iz Lepene prek Krnskega jezera do Komne in Sedmerih, do Prehodavcev in spet prek Sedmerih v Bohinju. Japonci so zelo navdušeni nad rožicami, zato je ta tura zanje primerna. Klasična tura za malo boljše pa je s Pokljuke na Triglav in čez Sedmera dol. S klienti, ki gredo na zahtevnejšo turo, se enkrat obvezno dobim že na Japonskem, da jih naučim hoje v navezi, samovarovanja, uporabe čelade itn.

Zadnja štiri leta pa imava še individualno, svojo turo – C & C Japan. No, v zadnjih dveh letih sva imela že kar po dve. Eno plezalno in eno pohodniško. Plezamo v glavnem po severni steni Triglava, ker jih je na to najlažje dobiti, na pohodniški turi pa odkrivamo bolj skrite predele naših gora. So kar *kajle*, Japonci, 76-letnega sem pripeljal čez severno steno, 83 let starega pa na vrh Triglava.“

Kako so jim všeč naše gore?

”Po večini so zelo navdušeni. Za njih je vse dosti vertikalno. Njihove najvišje stene so visoke 300, mogoče 400 metrov, tako da bi moral za triglavsko severno steno sestaviti tri. A gore so višje kot v Sloveniji. Več kot 50 jih je višjih od Triglava, več je celo tritisočakov, tako da jih z nadmorsko višino naši hribi ne pritegnejo. Ko vidijo posnetke oziroma ko pridejo pogledat, so pa vsi navdušeni. Všeč jim je

tudi bela barva. Marsikdo misli, da je sneg. Zelo radi opazujejo rožice.“

Kaj pa planinske postojanke?

”Z njimi so zelo zadovoljni. Najbolj jim je všeč sistem prehrane. Pri njih moraš naročiti vnaprej, do štirih moramo biti v bajti, da je ob šestih večerja. Tiste ribe in vsa ceremonija. Pri nas pa je to preprosteje. Čeprav se po navadi vnaprej zmenim, da imamo v vsaki koči kaj drugega jesti. To se jim zdi res zanimivo. Pet dni smo po bajtah, pa vsak dan kaj drugega jejo. Sicer so same enolončnice, ampak vsak dan drugačne. Hrana jim je zelo všeč. Še kruh, namočen v čorbo, pojejo. Sam je zanje presuh. Poleg tega v Sloveniji vsakdo dobi svojo posteljo, medtem ko se na Japonskem poleti na enem tatamiju stiskajo tudi po trije.“

Delaš skoraj ves čas, prostih dni imaš zelo malo, pa še takrat moraš skrbeti, da ostaneš v kondiciji. Ali pri tem sploh opaziš, da živiš na Japonskem? Kako ti je všeč njihova kultura?

”Ja, delo je zelo naporno, čeprav je na prvi pogled idealno. Če grem s prijatelji za dva, tri dni po svoje naokoli, je takoj narobe. Če hočem klijente varno pripeljati na cilj, moram trenirati tudi takrat, ko nisem z njimi. V telovadnice ne hodim iz svojega lastnega veselja, temveč zaradi nujnosti. Hribi so povsod hribi in ko vodim, sploh ni važno, kje smo, smo pač v hribih. Na to, da smo na Japonskem, me spominjajo le jezik, v katerem se pogovarjamo, in kočje, v katerih včasih spimo. Sicer pa mi je Japonska kot dežela in tudi njena kultura všeč, če ne, ne bi že toliko časa živel tam.“

Tak življenjski tempo je zelo naporen. Koliko časa nameravaš še vztrajati v poslu in v kateri domovini, prvi ali drugi, se želiš nastaniti po upokojitvi?

”Pri 55 letih nameravam iti v pokoj. Ostane mi še točno pet let. Če bom predolgo garal tako kot zdaj, ne bom več v kondiciji za uživanje. Vodim namreč 250 dni na leto. Malo mislim, da bi se potem počasi za daljši čas v letu preselil nazaj v Slovenijo in od tam vodil japonski posel. Saj je zdaj, ko 99 % ljudi uporablja računalnik in internet, vse mogoče. Klienti bi prihajali v Evropo, potem pa bi skupaj vandrili naokoli. Preostali čas pa bi hodil po svetovnih hribih, na katerih še nisem bil. Predvsem me privlači Sibirija; tam je še vedno dovolj prostora za vsakega Zemljana, željnega dogodivščin.“ ◉

Množičen in prisrčen zaključek tedna planinstva

Dan planincev 2008 na Krašnjem Vrhu

✍ Irena Mušič 📷 Vladimir Habjan

V soboto, 7. junija 2008, sta Planinska zveza Slovenije (PZS) in Planinsko društvo (PD) Metlika v sodelovanju s PD Črnomelj in Semič ter Meddruštvenim odborom (MDO) Dolenjske in Bele krajine na Krašnjem Vrhju organizirala *Dan planincev*, ki je zaključil delovni teden *planinstva*, posvečen 60-letnici PZS. Na prijetnem z drevesi poraščenem vrhu so se v zgodnjih jutranjih urah zbirali planinci, ki so ta dogodek združili s pohodi po označenih poteh na Krašnji Vrh. Navkljub spremenljivi vremenski napovedi je ta košček slovenskega ozemlja tik ob hrvaški meji obiskalo veliko planincev iz vse Slovenije in onkraj meje. Organizatorji so se zelo potrudili, da bi prireditve uspela; na stojnicah so poleg izdaj PZS predstavili tudi prospekte in turistične zanimivosti iz svoje okolice. Voditeljica prireditve Maja Kos je odlično povezovala program in pozvala vse prisotne, »*naj dopustimo, da nas srce Bele krajine objame*«.

Kulturni program se je začel ob 11. uri s slovensko himno, ki jo je zapela Marija Jerele, in planinsko himno, ki jo je zapel moški pevski zbor Sv. Štefan iz Semiča. Po pozdravu vsem planincem, praporščakom PD, županom občin Metlika, Semič in Črnomelj, vodstvu PZS ter slavnostnima govornikoma Franciju Ekarju in Janezu Podobniku se je kulturni program nadaljeval. Nastopila sta ljudska pesnica Albina Tošeska in tamburaški orkester OŠ Metlika, povezovalko pa je na tamburici spremljal Domen Verderber. Na kratko je predstavila Belo krajino z devetimi PD in plezalnim klubom v MDO Dolenjske in Bele krajine, s planinci, ki so v štirih dneh in pol obhodili Belo krajino, in s planinci, ki so v šestih dneh prišli peš iz Bele krajine na Triglav ... »*in tudi to je duša Bele krajine*,« je zaključila. Sledil je pozdravni nagovor načelnika Upravne enote Metlika, ki je hkrati tudi predsednik PD Metlika, Antona Krašovca. Omenil je planinski dom na Krašnjem Vrhju kot »*dom vseh ljubiteljev narave*« in praznovanje 80-letnice planinstva v Beli krajini pred tremi leti, predsedniku PZS Ekarju pa je predal palico, »*da bo večkrat in lažje šel v hribe*«. Planince je pozdravila tudi županja Občine Metlika Renata Brunskole v imenu treh občin gostiteljic: Metlike, Črnomlja in Semiča. Predstavila je svojo 109 km² veliko občino, kjer živi manj kot 8.500 prebivalcev, na območju meje z Evropsko skupnostjo na Kolpi. Na tem območju deluje kar nekaj uspešnih podjetij, znani pa sta tudi zaščiteni znamki Belokranjec in Metliška črnina. Tu živijo »*prijazni in delovni*

ljudje«. Kulturni program so nadaljevali učenci OŠ Milana Jarca iz Črnomlja, ki so zaigrali igro Na paši. Sledil je pozdravni nagovor predsednika Francija Ekarja. Pozdravil je vse prisotne, »*vse, ki imate radi naravo, vse lepo in najlepše v tej prečudoviti Sloveniji. Torej, zakaj je Dan planincev v začetku junija? V osnovi smo se dogovorili, da se pred aktivno planinsko sezono srečamo, se pogovorimo in opozorimo na varno in zanesljivo gibanje v gorah. ... Danes smo dokazali, da je to pomembno, da smo se v tako velikem številu tukaj srečali, s pomočjo PD-jev in MDO-jev, ki so odlični koordinatorji našega planinstva. Letos je prvič realiziran teden planinstva, zgodili so se razni seminarji, diskusije od gospodarskega managementa v Kranjski Gori do posveta o varovanju narave v organizaciji KVGN, zgodil se je kulturni dogodek s posnetim filmom o zakoncih Štrefelj ... Dotaknili smo se množice ostalih stvari, ki so aktualne, na primer posvet o Zakonu o planinskih poteh v Prekmurju ... Začeli smo meriti pota z GPS, zapisali smo 1.240 km več poti kot v preteklosti; sedaj imamo 8.240 km lepo urejenih planinskih poti v tej lepi Sloveniji.*« Dotaknil se je tudi preventivnega dela vodnikov in markacistov, ki skrbijo za varno vodenje planincev in ohranjanje planinskih poti. Zahvalil se je ministru za okolje in prostor Janezu Podobniku, da se je pridružil planincem na Krašnjem Vrhju. »*Trudimo se, da bi bilo čim manj omejevanj, želimo, da bi bili naši prijatelji na Hrvaškem ravno tako svobodni, kot smo postali mi pred božičem leta 2007 ... torej prijatelje iz Hrvaške planinske zveze prav lepo pozdravljamo, da ste se nam pridružili*«. Spomnil je na obljubo s skupščine PZS o prispevku vsakega planinca za Slovenski planinski muzej, torej 3 EUR v treh letih, kar so zagotovili vsi PD in MDO. »*Dragi zbrani na Krašnjem Vrhju s čudovitim stolpom, tu dobimo nova obzorja, nove cilje, ki jih človek v tem času potrebuje. Želimo, da bi slovenski gorski svet ostal kulturna krajina, ki ne bi bila omadeževana, in da bi se stvari ohranjale v dobro varstva okolja*«. Spomnil nas je na 60-letnico PZS in 230-letnico osvojitve Triglava (26. avgusta bo pohod na Triglav v spomin pogumnim Bohinjcem). »*Zahvaljujem se vam, ker ste tako aktivni. Bodite previdni na poteh, ko se boste odločali za pohode v gore. Kajti poleg lepega doživetja na vrhu je najpomembnejši varen povratek v dolino. Naša komisija za preventivo ima izredno pomembno nalogo, da usposobi človeka, ko se znajde v najbolj težkih trenutkih v nevihti, v plazu ..., ne samo za lepe pohode. Trdno sem prepričan, da nam bo politika slovenske države*

še naprej naklonjena, da bomo planinci dobili nekaj pooblastil, še posebej na področju gorskega naravovarstva. Trdno sem prepričan, da bomo ta zakon tako uredili, da bo kar najbolj prilagojen, kajti dobro je, da zakon sploh obstaja, da ga lahko tudi spreminjamo». Zaželel je še prijeten dan in veliko dogovorov za obiske v gorah v letošnjem letu.

Nato je na oder stopil slavnostni govornik, minister za okolje in prostor, Janez Podobnik. Po začetnem pozdravu je povedal, da mu je v čast, da je z nami, in nadaljeval: »Odkar sem minister, sem po nekaj letih spet z vami. Nekaj sem sam imel pri tem, da nam vreme lepo služi, in upam, da se bo tudi dobro zaključilo. Tukaj na Krašnjem Vrhu je res krasno; domačini so mi rekli, da je ime od tod. Pokrajina tihih brez, steljnikov, lip in vinogradov, kjer je planinstvo organizirano prek 80 let, na območju, kjer delujejo vaša tri aktivna planinska društva – vsekakor je dobra odločitev, da ste se tukaj srečali in obeležili dan slovenskih planincev. Kot minister za okolje in prostor sem posebno vesel, da si PZS prizadeva za ekološke sanacije planinskih koč, predvsem z investicijami v čistilne naprave in v obnovljive vire energije. Kot dolgoletni član PZS bom danes tudi prispeval žebliček na vašem novem praporu in bom kar takoj poravnal prispevek, da ne bom slučajno pozabil. Še posebej bi rad poudaril glede obnovljivih virov energije, da bodo vaše kočice in planinska društva sedaj dočakali bolj bogate čase glede nepovratnih virov za sredstva za obnovljive vire v vaših kočah. V naslednji letih se tukaj obeta boljša finančna bera kot do sedaj. Kolikor je v naših močeh, si moramo prizadevati, da čudovita narava gorskega sveta ostane kar najbolj neokrnjena. Planinske postojanke postajajo primeri dobre prakse ekološkega ravnanja. Istočasno nas opominjajo na prijaznejše ravnanje z okoljem v dolini, gospodinjstvih, v tovarnah. Podnebne spremembe, ki smo jim priča, ne prizanašajo niti goram, rastlinstvu in živalstvu v tem okolju. Zelo pomembno je tudi, da spoštujemo podpisane protokole Alpske konvencije. PZS je bil podeljen status društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave, in to vaša Zveza tudi dobro uresničuje s tem, da izobražuje strokovne kadre, varuhe gorske narave in s tem tudi vse vaše člane. Kot je bilo že povedano, je bil lansko leto sprejet Zakon o planinskih poteh. Ta predpisuje sanacije poti, ureditev bližnjic, sanacije podorov, zavarovanje izpostavljenih mest in njihovo prijaznejše vključevanje v okolje. Omogoča se popolnoma neomejeno gibanje po planinskih poteh, ki so registrirane v registru PZS.

Podpiram pobudo vašega predsednika, da bi se v okviru schengenskih pravil omogočilo neovirano prehajanje gorskih meja s sosednjo Hrvaško. Ministrstvo za okolje in prostor si bo prizadevalo, da bodo sprejeti ustrezni podzakonski akti, ki bodo omogočili izvajanje vseh členov tega zakona, in bo dalo PZS še poseben status. S tem, ko imamo zakon in podzakonske akte, jih lahko tudi spreminjamo in dopolnjujemo. Dragi planinci, planinke! Planine nam nudijo idealno okolje za preživljanje prostega časa, v njih se spočijemo od vsakdanjega hrupa in hitenja. Hoja, vztrajnost, osmišljanje naporov, drobna presenečenja in pričakovanja ustvarjajo nepozabna doživetja. V hribih gledamo na naravo drugače, bolj spoštljivo in odprto kot v nižini. Želim vam, da bi znali ohranjati stoletne vrednote ljudi, ki so se vzpenjali po naših gorah. PZS in planinskim društvom po Sloveniji pa želim še mnoga leta uspešnega delovanja, planinski srečno in hvala lepa!«

Sledilo je slavnostno razvitje prapora PZS, ki ga je iz rok podpredsednika PZS in predsednika MDO Dolenjske in Bele krajine Rudija Skobeta v svoje varstvo prevzel podpredsednik PZS Stanko Gašparič. Konec slovesnosti je bil spet kulturni; nastopila je tamburaška skupina KUD Žumberak, planinci pa so lahko uživali v belokranjskih dobrotah, plesu in ne nazadnje plohi, ki se je ulila na koncu srečanja.

Na srečanju ob dnevu planincev so nam povedali:

Katja Terčelj Verovšek (PD Pošte in Telekomu Ljubljana): »Dan planincev mi pomeni veliko. Vsako leto sem vsaj na enem takem srečanju, nekatera druženja so med društvi. Prejšnji teden sem bila tudi na MDO-jevem dnevu pri Slavkovem domu. Tu srečaš ljudi, ki jih že dolgo časa nisi srečal ali pa si jih kje visoko v gorah. Malo zaplešemo, kakšno rečemo in se veselimo. V hribe grem vsaj dvakrat do trikrat na teden.«

Janez Podobnik, slavnostni govornik:

Ali so kakšne stične točke med dejavnostjo PZS in Ministrstvom za okolje in prostor?

»Seveda so. Kot nekatera druga društva, npr. lovci in ribiči, veljajo planinci za avtentične varuhe narave. Pred desetimi dnevi sem bil na svetovnem srečanju o biološki raznovrstnosti, kjer se je znova pokazalo, da je za prihodnost človeštva zelo pomemben tudi odnos do narave. Planinci, planinska društva, PZS še posebej s svojo izobraževalno funkcijo so nepogrešljiv element celovitega odnosa do narave.«

PZS ima svojo komisijo za varstvo narave. Kako bi lahko sodelovala z vašim ministrstvom? Kaj bi lahko po vašem mnenju naredila še več?

»Z vašo ekipo smo se večkrat dobili, sicer v zadnjem letu žal ne. Žal nismo uresničili vseh projektov, ki smo jih zastavili, saj je bilo leto res naporno, kar pa ne pomeni, da jih ne bomo v prihodnje. Letošnje leto se je izredno odprlo glede obnovljivih virov energije in ekološkega reševanja komunalnih vprašanj, ki je povezano tudi z delovanjem vaših dobro vodenih planinskih koč. Tu vidim možnost za sodelovanje, drugo pa je izobraževalna nota. Zelo pomembno je, kako bomo elemente trajnostnega načina življenja, ki predpostavlja tudi drugačen odnos do narave, vgradili v šolske kurikule. Tu ima PZS lahko veliko vlogo. Nosilci slovenskega izobraževalnega sistema in nove izobraževalne paradigme, ki jo bo Slovenija morala sprejeti, to je trajnostni razvoj, so tudi učitelji planinci. Gre za zelo pomembno nalogo, kjer bomo planinci še marsikaj prispevali.«

Kaj lahko na področju obnovljivih virov energije PZS še naredi?

»Japonski podjetniki so razvili zelo poceni in učinkovite majhne vetrne turbine, ki bi lahko marsikatero slovensko kočjo naredili popolnoma okolju primerno. Tudi pri geotermalni energiji so še rezerve.

Prepričan sem, da bomo na tem področju dobili nepovratna sredstva; državni proračun jih nima.«

PZS nima sredstev za obnovo planinskih poti. Lahko tu računa na pomoč vašega ministrstva?

»MOP sicer ni matično ministrstvo za Zakon o planinskih poteh. Ko bomo pripravljali uredbe, se bomo s PZS srečali, to smo že dogovorjeni. Uredba mora biti tudi formalnopravni okvir, da lahko PZS dobi sredstva za vzdrževanje planinskih poti. Lani je bila velika naravna ujma; prepričan sem, da so bile prizadete tudi planinske poti. Ko poravnava-mo škodo, je praviloma ne poravnavamo PZS. Tu je dodaten vir, ki ga moramo izkoristiti.«

Kaj pa mednarodna sredstva?

»Poznam predvsem tista za energetske varčnosti in za obnovljive vire energije. Morda bi se dalo kaj pridobiti iz konvencij.«

Vam poleg vseh obveznosti ostane še kaj časa za hribe?

»Sem bolj družinski, sredogorski planinec. V študentskih letih sem bil zelo aktiven, potem pa je prišla politika. Letos se dogovarjamo, da bi šli skupaj s sekretariatom Alpske konvencije na Triglav. Absolutno je planinstvo, članstvo v PZS, združevalni element slovenske nacije. Tu smo lahko levi ali desni ali 'vmesni' in to premalo poudarjamo. Današnja velika udeležba in dobro vzdušje to potrjujeta. Slovenci smo planinski narod in to nas tudi notranje krepi. S ponosom ugotavljam, da imamo Slovenci velike intelektualne, zgodovinske in organizacijske potenciale.«

Roman Mihalič Gric (PD Novo mesto): »Vreme je bilo včeraj res slabo, celo šotore je podiralo, danes pa je bolje. Spominjam se dneva planincev leta 1984 na Miklavžu; takrat je bilo res veliko ljudi, zdaj jih je manj. Takšno združevanje iz vseh koncev Slovenije se mi zdi v redu, tega še v hribih ne vidiš.«

Lojze Sajovic (PD Zagorje): »Prisoten sem bil na vseh dnevih planincev do zdaj. Včasih, pred 20 leti, so bila obdobja, ko sem pripeljal po dva avtobusa udeležencev. Vsi kraji dnevov planincev, naj je bilo to Prekmurje, Goričko ..., so bili zelo dobro izbrani. Tega še posebno nisem hotel zamuditi, saj sem v teh krajih več kot eno leto partizanil. Član društva sem od septembra 1945, naše društvo pa je bilo ustanovljeno aprila 1946. Danes je zelo v redu; prireditelj mora poudariti značilnosti kraja, ki jih ljudje iz drugih krajev ne poznajo.«

Ivan Veble (PD Brežice): »Prireditelj mi je zelo všeč; kulturni program je bil dober in zanimiv, že dolgo ni bilo takega. Veliko ljudi je iz vse Slovenije; precej jih poznam, srečujemo se in izmenjavamo izkušnje. Upam, da bo minister držal besedo in da bodo obljube, ki jih je danes dal, uresničene.«

Maja Kos (PD Trebnje), voditeljica prireditve:
Čestitam za odlično vodenje. Se vam zdi, da je prireditelj dosegla svoj namen?

»Všeč mi je, ker so se Belokranjci tako potrudili in izbrali nastopajoče iz vsake občine. Program sem oblikovala v celoto; mislim, da nam je uspelo, tudi

vsi govorniki so bilo vsebinski. Pa še vreme nam je služilo.«

Kako vam je uspelo voditi dveurni program brez branja besedila?

»Že dolgo počnem take reči, imam rada slovenstvo, planinstvo ...«

Kako, da ste v program vključili tudi Trubarja?

»Zato, ker bo jutri petstoletnica njegovega rojstva, in če smo omenjali Kugyja in prvopristopnike, bi bilo čudno, če v teh krajih Trubarja ne bi; drugič pa tudi zato, ker sem bila sama pobudnica tega. Organizatorji so se strinjali, da bo to oplemenitilo prireditelj.«

Se vam zdi, da je minister povedal kaj, kar bi lahko PZS koristilo?

»Bolj s stališča naravovarstva. Dve bistveni zadevi. Da bo prihodnost za PZS glede financiranja bolj ugodna, in v to verjamem. Drugič pa mi je všeč, da je veliko omenjal odnos do narave, in mislim, da se je njegovo ministrstvo glede tega kar izkazalo.«

Ima planinstvo lahko povezovalno vlogo?

»Slovenci smo individualisti. Sama pravim, da je dobro, da imamo planinstvo, da nas gore nagovarjajo. Planinstvo ima eno največjih povezovalnih vlog; tam padejo verske, ideološke, strankarske ... meje, tikamo se, pozdravimo, klepetamo. Planinstvo je danes, v času interneta, te asocializacije, močna terapevtska metoda tudi za Slovence.« ◉

Anketo je pripravil Vladimir Habjan

PZS v tednu planinstva

PZS je v četrtek, 29. maja 2008, organizirala novinarsko konferenco, na kateri je navzočim predstavnikom sredstev javnega obveščanja predstavila aktivnosti PZS v »tednu planinstva«, ki je potekal od 2. do 7. junija 2008 v počastitev 60-letnice delovanja PZS. Uvod s predstavitvijo dejavnosti je imel predsednik PZS Franci Ekar, nato pa je besedo prepustil organizatorjem dneva planincev, županji občine Metlika Renati Brunskole, predsedniku MDO Dolenjske in Bele krajine Rudiju Skobetu in predsedniku PD Metlika Anto-

nu Kraševcu. Županja je v nagovoru poudarila pomen planinstva za ljudi kot dejavnosti, ki združuje. Zato se tudi občina Metlika aktivno vključuje v soorganizacijo Dneva planincev in z njo županja osebno kot članica PD. Aktivnosti MDO in PD sta podrobno predstavila še Rudi Skobe in Anton Kraševac. V nadaljevanju je Franci Ekar spregovoril o aktivnostih komisij PZS v poletni sezoni, predsednica Mladinske komisije Vanja Kovač je opisala dejavnost MK PZS in predstavila pomembne akcije, načelnica Komisije za varstvo

gorske narave Rozi Skobe je govorila o dejavnosti te komisije, ki skrbi za varovanje narave v gorskem svetu, Tone Tomše, načelnik Komisije za pota, o zakonu o planinskih poteh in letošnjih akcijah obnove poti, Drago Horjak je predstavil dejavnost Komisije za Gorsko reševanje PZS, Rudi Skobe delo Komisije za usposabljanje in preventivo, Danilo Sbrizaj pa je informiral navzoče o obratovanju planinskih koč, cenah in popustih v letu 2008 ter o problemih financiranja koč.

Danilo Sbrizaj

Mago

Mustang Gtx

prodaja

ANNAPURNA

ANNAPURNA
Krakovski nasip 4, 1000 Ljubljana
t 01 426 34 28
info@annapurna.si
www.annapurna.si

Kaj je gora in kaj vrh?

Poskus preštevanja vrhov na sodoben način

✍️ Tomaž Podobnikar 📷 Aleksander Čufar

Se vam je že kdaj zgodilo, da ste vrh opazovali iz doline, se povzpeli nanj, ste bili na njem in hkrati sploh niste imeli več občutka, da ste res na željnem vrhu, ali pa celo da sploh niste na vrhu? Vrhove gorá iz različne oddaljenosti in z različnih zornih kotov vidimo, prepoznamo in si jih predstavljamo različno. Od daleč lahko vidimo le nekaj izrazitejših vrhov in še te poenostavljeno, od blizu pa zaznamo tudi najmanjše vzpetine in podrobnosti. Drugače dojemajo gore tisti, ki z njimi živijo, to so okoliški prebivalci in gorniki kot tisti, ki jih redko obiščejo ali nekaterih gorá sploh ne poznajo. Drugače jih vidimo iz dolin kot z vrhov, kamor so naši predniki stopili pravzaprav šele pred kratkim. Težko je primerjati gore in vrhove v Alpah z vrhovi na Pohorju, v Panonski nižini ali v Himalaji. Popolnoma nov pogled se odpre, ko si ustvarimo sliko gorá od zelo daleč, pri uporabi letalskih ali satelitskih posnetkov, pri uporabi zemljevida ali pa celo v živo iz letala, od koder se pod nami odvija prava filmska predstava. Vse to povzroča različno interpretacijo pojavnosti gorá. Ta se spreminja celo glede na vreme, podnebje, rastje in druge okoljske dejavnike.

Pojma gora in vrh sta v semantičnem smislu subjektivne narave. Zato najdemo zanju v geografskem smislu več izkustvenih interpretacij in nedorečenih definicij. Pojem gora opredeljuje po merilih višinskih rastlinskih pasov ali kot povezavo med primernimi višinami, nakloni ter relativnimi višinami. Opis vrha, kot dela gore je nekoliko manj zapleten. Definiramo ga z različnimi merami in z lastnostmi oblikovitosti površja

Špik (levo), Lipnica in Velika Martúljška Ponca

glede na bližnjo okolico najvišje točke, torej na podlagi vrhnjega dela vzpetine, imenovane tudi vršina. Možne so naslednje opredelitve vrha: »vrh je vsaka od vzpetin, v katere se gorovje v višjem delu razcepi«, »zgornji, navadno zloženi del gore, vzpetine«, »najvišja točka ali del gore, vzpetine«. Po Mednarodni zvezi planinskih organizacij je pojem vrh definiran bolj tehnično kot točka, ki je za določeno vrednost dvignjena nad okolico. Pri tem mora biti posamezen vrh do določene mere samostojen in neodvisen. Za določitev vrhov, natančneje štiritisočakov, so se po mednarodnih standardih alpinistov izoblikovala pravila po topografskih, geomorfoloških in gorniških merilih.

Topografska, geomorfološka in gorniška merila

Po topografskih merilih, lahko bi jim rekli tudi geometrični, mora biti relativna višina med vrhom in okolico vsaj 30 m. Vršina se razteza do najbližjega izrazitejšega sedla, prevala ali prelaza. Dodatno merilo je najmanjša razdalja med vrhovi. Večje kot so posamezne vrednosti mer, razsežnejši in značilnejši je vrh. Naslednje, geomorfološko merilo, ki se nanaša na pojavnost vršin, upošteva obliko vrha kot nekoliko širšega območja, na katerem lahko določimo stranske vrhove, rame, pomole, geološke značilnosti in podobno. Zadnje, gorniško merilo, upošteva pomembnost vrhov z vidika ogledov terena, torej pristransko, kakršna je tudi naša zaznava. Poljubno lahko obsega kakovost in pogostost dostopa, zgodovinsko pomembnost, pomembnost za turiste ter

druge kriterije. Kljub odprtosti in nedodanosti sta topografsko in geomorfološko merilo dovolj tehnično definirana, da se ju uporablja za določitev vrhov ob uporabi kart, satelitske navigacije in drugih pripomočkov. Obe merili sta primeri tudi za samodejne numerične postopke pri uporabi digitalnih modelov reliefa.

Poglejmo še med podatke o določanju vrhov. Najstarejši, izkustveni pristopi temeljijo predvsem na tradiciji, izkušnjah in vizualnih ocenah. Opredelitev vrhov so pred okoli petdesetimi leti raziskovalci poskušali standardizirati predvsem opisno. Tako so jih v Sloveniji zanimali dvatisočaki, v Alpah štiritisočaki, v Himalaji pa na primer osemtisočaki. Na težavnost opisa kaže podatek o številu dvatisočakov v Sloveniji, ki je bil od 60 let prejšnjega stoletja po različnih merilih in pri uporabi različnih pripomočkov ocenjen na 179 do 349. Alpskih štiritisočakov je uradno 128, po bolj strogih merilih pa naj bi jih bilo le 82. Podobno je tudi s himalajskimi osemtisočaki, ki jih je uradno 14, po nekaterih merilih pa celo do 21. Razlike so torej od 50 pa do skoraj 100 %! Vendar se z leti predvsem zaradi večje standardiziranosti manjšajo.

Orodja in podatki

Opisana, relativno standardizirana topografska in geomorfološka merila sem preizkušal s samodejnimi postopki, ki sem jih začel izpopolnjevati leta 2001 na podlagi izkušenj razvoja metodologije za izdelavo digitalnega modela reliefa Slovenije iz raznovrstnih podatkov. Pred desetimi leti

je bil zadani cilj izdelava natančnega, podrobnega, geomorfološko pravičnega in hkrati metrično čim boljšega modela reliefa kar iz obstoječih prostorskih zbirk podatkov, brez dodatnega zajema. Model je bil za vso Slovenijo izdelan leta 2005. Le kakovosten model reliefa se lahko uporablja za izdelavo zemljevidov, hkrati pa tudi za najraznovrstnejše analize v prostoru, na primer za simulacijo poplav, lahko pa tudi za določitev vrhov.

Uporaba različno podrobnega digitalnega modela reliefa, kar je podobno kot uporaba zemljevidov različnih meril, je omogočila določanje različno pomembnih in značilnih vrhov z vršinami različnih obsegov in podrobnosti. Prednost samodejnih metod in digitalnih podatkov je večja objektivnost rezultatov, večja prožnost pri simuliranju različnih parametrov določitve vrhov ter navsezadnje hitreje pridobljeni rezultati. Podatke in postopke računanja sem preizkusil in analiziral na območju Kamniških in Savinjskih Alp.

Samodejna določitev vrhov

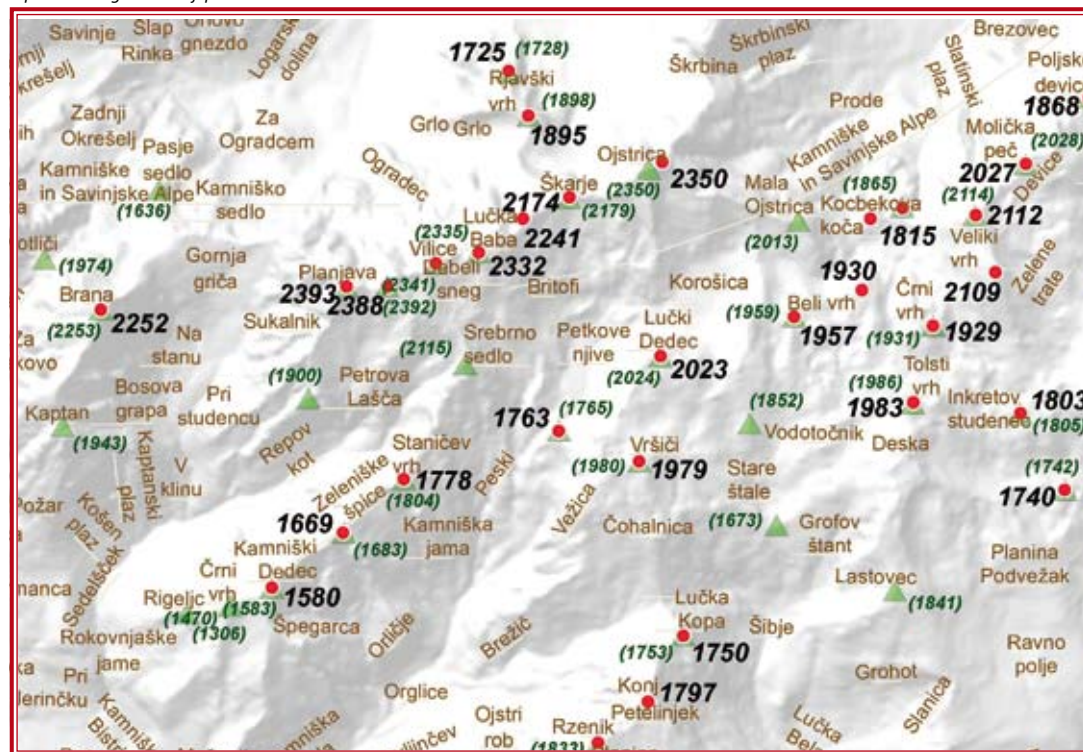
Postopek za samodejno določitev vrhov se dotika opisanih topografskih in geomorfoloških meril. Cilj

uporabe topografskih meril je določitev točk vrhov, medtem ko zahtevamo od geomorfoloških načel dodatno potrditvev in izostritev pogojev za določitev točk vrhov ter hkrati opis oblik vršin. Opredelitev vrhov po obeh merilih je popolnoma avtomatizirana. Gorniška merila služijo le za dodatno oceno.

Po topografskih merilih izračunamo najprej lokalne vrhove. Glede na enostavnost določitve poznarjajo celo neznatne vzpetine, torej jih je veliko število. Izmed njih obdržimo vrhove, ki niso v pretežno ravninskih predelih. V naslednjem koraku ohranimo le najvišje vrhove v premeru 150 m. Končno uporabimo osnovne topografsko merilo, s katerim obdržimo samo vrhove, ki so za vsaj 30 m nad sedli, ki jih ločujejo od sosednjih vrhov. Za območje Kamniških Alp sem dobil 366 takih vrhov z nadmorsko višino nad 600 m.

Po geomorfoloških merilih izračunamo zvezno potencialno ploskev po analogiji principov iz fizike, pri čemer predstavljajo vrhovi te ploskve visok potencial in s tem možnost, da gre za vrh. Potencialna ploskev je bila ob upoštevanju velikega števila spremenljivk izračunana z različnimi tehnikami analize digitalnega modela reliefa. Določene so bile tudi

Samodejno generirane točke vrhov (rdeče pike s pripadajočimi višinami). Zeleni trikotniki so kote vrhov s topografskih kart z višinami in oklepajih in toponomi iz registra zemljepisnih imen.

potencialne ploskve oblik vrhov kot so oster, kopast, podolgovat in stožčast. Pri tem je bilo vpeljanih nekaj dodatnih meril, in sicer da oster vrh ne more biti kopast in podolgovat ne okroglast in obratno, ter da je stožčast vrh tudi oster in okroglast. Na območju Kamniških Alp sem, glede na po topografskih kriterijih pridobljenih 366 vrhov in ob upoštevanju geomorfoloških kriterijev, določil končnih 346 vrhov. Izmed njih je 52 ostrih, 153 kopastih in kar nekaj različno podolgovatih. Izrazito stožčastih vrhov je pet. Poleg teh je 42 vrhov v Kamniških Alpah dvatisočakov, izmed njih so trije regionalno izraziti.

Interpretacija in obravnava nekaterih gorniških meril

Dobljeni rezultati nimajo prave vrednosti, če jih ne preverimo z neodvisnimi podatki in metodami. To sem storil za dvatisočake Kamniških Alp. Primerjal sem spisek na naslovu gore-ljudje.net (41 dvatisočakov) in drugega z naslovom Projekt 2000: Slovenski dvatisočaki (48 dvatisočakov). Vsebina obeh spiskov se za približno eno četrtno podatkov ne ujema. V nadaljevanju sem uporabil spisek gore-ljudje.net in ga primerjal z dvatisočaki, pridobljenimi po lastnem postopku (42 dvatisočakov). V mastnem tisku je označenih 11 od 41 vrhov, kar je približno četrtnina s spiska gore-ljudje.net, ki jih nisem našel v lastnem spisku.

Omeniti velja vrhove, pri katerih se oblike ni dalo določiti po danih merilih. Zanje je še veliko izzivov pri iskanju primernega postopka. Primer je Kočna kot markanten vrh, viden tako z Jezerskega kot iz Ljubljane.

Prav v vseh primerih se kot pomemben pojavlja Grintovec, ki je hkrati najvišji vrh Kamniških in Savinjskih Alp. Kljub vsemu pa Grintovec po gorniških kriterijih morda ni najpomembnejši vrh, saj je po eni strani geološko »grintav«, po drugi pa glede na tipična stojišča relativno skrit za drugimi, nekoliko nižjimi vrhovi. Izpeljal sem primerjavo položajev in značilnosti vrhov s toponimi registra zemljepisnih imen, ki ga vodi Geodetska uprava RS. Nekatera imena vrhov namreč etimološko marsikaj povedo o obliki vrhov, kakršni so Ojstrica, Kopa, Planjava, Tolsti vrh, Storžič, Grintovec ipd. Tovrstne dodatne opise vrhov smatramo za gorniške in pomagajo pri opisu.

Sklepne misli

Največji potencialni problem in hkrati izziv pri samodejni določitvi vrhov so izjeme, na katere naložimo. Teh pa v naravi ne zmanjka, ko se začnemo spuščati v podrobnosti. Za razumevanje izjem je ključni dejavnik še vedno človek. Še dobro, da imamo izjeme! Če bi si bili vrhovi v gorah preveč podobni, potem bi jih le težko ločili med seboj,

Grintovec	2558	Mala Rinka	2289	Kogel	2100
Jezerska Kočna	2540	Brana	2252	Mrzli vrh	2094
Skuta	2532	Turska gora	2251	Krofička	2083
Na Križu (Kokr. Kočna)	2484	Lučka Brana (Baba)	2244	Velika Raduha	2062
Kokrska Kočna	2475	Kalški Greben	2224	Krnička gora	2061
Dolgi hrbet	2473	Mrzla gora	2203	Velika Kalška gora	2058
Štruca	2457	Kljuka	2137	Ute	2029
Kranjska Rinka	2453	Storžič	2132	Mala Raduha	2029
Mali Grintovec	2447	Debeli špic	2128	Poljske device	2028
Koroška Rinka (Križ)	2433	Velika Baba	2127	Lučki Dedec	2023
Planjava	2394	Veliki kup	2126	Mala Kalška gora	2019
Planjava – vzhodni vrh	2392	Velika Zelenica	2114	Mala Baba	2018
Ojstrica	2350	Veliki vrh	2110	Mala Ojstrica	2017
Štajerska Rinka	2289	Ledinski vrh	2108		

Iz treh spiskov se vidi, da so najizrazitejši vrhovi v Kamniških in Savinjskih Alpah Storžič, Kozji vrh, Grintovec, Goli vrh, Skuta, Brana in Ojstrica. Vsi ti vrhovi so tudi ostri. Po kriterijih, kjer je pomembna tudi samostojnost, so najbolj izpostavljeni Grintovec, Planjava in Raduha. Izrazito stožčasta vršna območja imajo Storžič, Pristovski Storžič, Grintovec, Ojstrica, Kozji in Goli vrh.

njihovi opisi pa bi bili nezanimivi. In pri čem lahko pomaga prikazano dobro poznavanje oblik vrhov? Poleg štetja dvatisočakov omogoča boljše poznavanje gora, njihovega nastanka, dinamike naravnih pojavov in procesov, skratka, izkorišča pogled »od drugod«. Ste se že vprašali, zakaj so naše Alpe drugačne od tistih čez mejo? Bi znali gubanje gorá povezati z vremenskimi motnjami? ◉

Dolomiti malo drugače

Ni vse v navpičnih stenah

✍ in 📷 Janja Lipužič

Do naslednjega obiska ne bo zapadlo prav veliko snega, me je prešinilo, ko sem se minulo zimo poslavljala od smučarskega raja pod škrlatnimi špičaki italijanskih Dolomitov. Dežurne klimatske spremembe ne bodo imele nič pri tem. Pridem spet poleti, sem pomahala navdušena nad svojo idejo in v namišljenem oblaku že prebarvala kulise iz bele v zeleno ... Med prebiranjem razburljivih prigod osvajačev vrtoglavo izpostavljenih sten me je zbegal vtis, da so ti vrhovi rezervirani samo za posvečene izbranice, alpiniste in najpogumnejše gornike. Saj jih občudujem in jim skrivaj celo zavidam. A tudi tisti manj podjetni ljubitelji gora, ki na lestev zlezemo le ob obiranju česenj in nam *grifi* ne dekorirajo domače sobe, si želijo doživeti v tem prelepem koščku Alp.

Posveti s »poznavalci« so bili jalovi. V potrditev gornje teze so me vsi pošiljali v – ferate. Minilo je veliko večerov med plahtami zemljevidov, ribarjenja po medmrežju in dešifriranja vodničkov, preden se je iz množice informacij izluščila podoba te odprave. Neukrotljivi *rajzefiber* se je uglasil s kot polna luna velikimi pričakovanji, še trikrat spat in *andiamo* (gremo). Po uživaških planinskih poteh pod vzožja drznih ostric in ledenikov. V gostoljubna zavetja gorskih koč, hrepeneče zret v romantične sončne zahode. Med brezmejne razglede na cingljajoče pašnike in slikovite vasice. Ohladit utrujene noge v kristalno čista jezera in potešit radovednost med zanimivosti lokalne kulture in zgodovine.

Položili sva neštete cestne ovinke, se nasitili slastnih malic in si preoblačili preznajene srajce. Medmeti prevzetosti so odmevali prek hribov in dolin, ampak po urednikovih navodilih o tem ne bom pisala, saj to menda nikogar ne zanima (res ne? Kaj pa slačenje majic?).

Prevandradi Dolomite je velik zalogaj. Vodniki opisujejo številne naravne lepote, ki jih *ne smemo* spregledati, prestižnih vrhov, ki jih *moramo* osvojiti, in čudovitih prizorov, ki jih *je treba* ujeti v fotografski objektiv. Morda to uspe kakšni skupini japonskih turistov, za enotedenske planinske počitnice pa je vsega odločno preveč. Kod in kam? Miže sva zakročili po zemljevidu in prepustili usodo naključju. Tja! Iz družinskega penziončka v dolini Fiorentina sva se vsak dan odpravili na enega izmed 10 do 30 km oddaljenih izletov.

Marmolada

Dolomitom prav v središču dominira Marmolada (3343 m), najvišja gora daleč naokoli; pravijo ji tudi »kraljica Dolomitov«. In kaj bi okolišili, *in medias*

res sva jo izbrali za cilj prvega dne. V Malga Ciapeli sva se po utrujajoči vožnji rahlo apatično vkrcali na moderno gondolo. Švist nad oblake! Pristali sva pod Punto di Roccom, ki poleg izrazitejših vrhov Punta Penie, Punta Seraute in Gran Vernela izstopa iz velikanskega skalnega kolosa. To je bilo dejanje, nevredno polnovrednih planink, pa še prav poceni ni bilo, vendar sva se strinjali, da ledeniško turo oziroma vzpon po eni izmed grebenskih ferat brez slabe vesti prepustiva bolj »gajstnim« gornikom. Še sreča, da Marmolada ne dela nobenih razlik med nami in velikodušno deli svoje prostrane razglede prek morja ostric vse do obzorja. Vseh nisem prepoznala, a »čez cesto« sem odkrila Sello, okoli katere sem večkrat smučala, najvišji Piz Boé, ki menda ni prav težaven, pa sem dala v košarico prihodnjih podvigov.

Med prvo svetovno vojno je na Marmoladi potekala meja med vojskujočima se stranema; nesmiselnih žrtev se spominjajo v muzeju pod srednjo gondolsko postajo. Ogled je zastoj in postreže z osupljivimi podatki: avstrijska vojska je skopala kar 10 km rogov in predorov pod obsežnim ledenikom in zgradila pravo majhno »mesto«. Še nekaj desetletij pozneje so v ledeni jami našli zmrznjeno truplo uniformiranega vojaka. Za gorniškega prijatelja, strastnega zbiralca vojnih relikvij, sem kupila nekaj zajetnih prospektov.

Na pred kratkim zavarovani krožni poti mimo italijanskih vojnih položajev pod grebenom Punta Serauta sva prezračili planinsko opremo in si končno pretegnili noge. Tja gor pride ena izmed »ta hudih« ferat, Ferrata Eterna, ki pa je zaradi obnove zaprta. Pogled v luknjo, skozi katero se zvijajo zadnji metri jeklenic, mi je naježil kožo in nagonsko sem potipala povratno vozovnico v žepu. Doma sem iz brošure izvedela zanimivo novico: Marmolada je pretežno iz apnenca, ne iz dolomita. Končno imam razjasnjene pojme. Že od otroških let sem se spraševala, ali ni morda iz ... njam ... Je pa lepa, da bi jo obliznil.

Če vas zamika še krajše planinarjenje v bližnji okolici, jo lahko mahnete skozi dolino Valle Ombratta do kočice Falier. Pot poiščite na koncu ceste, približno 2 km od Malga Ciapelle; pripeljala vas bo pod veličastno južno obzidje Marmolade – plezalni izziv za najboljše alpiniste sveta.

Civetta

Južno od Cortine se nad prijaznimi dolinami Cadore, Zoldo, Boite in Fiorentina dvigata dve legendarni gori, Civetta (3220 m) in Pelmo (3168 m).

Da bo Civetta na vrhu seznama najinega itinerarja, je bilo nepreklicno odločeno že ob branju zapeljivih opisov v zadnji Miheličevi knjigi. Iz Allegheja, iz katerega sva si z žičnico skrajšali sicer kar zajetno turo, gore ni mogoče objeti z enim pogledom. Civetta ni gora, Civetta je kraljestvo. Namenjeni sva bili vzdolž njene nekaj kilometrov dolge severozahodne stene, od daleč podobne velikanski plisirani zavesi skalnih stolpičev. Čakalo

dolino in skrenila navkreber k Tissijevi koči, vgnezdni tik pod malce odmaknjenim Col Reanom. Potrebovali sva močno spodbudo urnih kazalcev, da sva dvignili sidro s terase ene najprijaznejših postojank v teh krajih in odlepili oči od veličastne, 1200 m visoke stene. V njej so se trudile naveze plezalcev, slišala so se kratka povelja in med njimi, sklepam, kakšna kletvica. Srečno!

Umetno jezero Fedaia pod masivom Marmolade

naju je približno 7 ur hoje, a že jutro je bilo pregreto in soparno in ko sva se od sedla Col dei Baldi v dolgih ovinkih vzpenjali h koči Coldai, so kapljice potu risale pikaste vzorce po mojih čevljih. Iz šotorčka ob peščeni obali jezera Coldai so prilezle tri v figov list oblečene postave in se, ne meneč se za zvedave poglede, vrgle v smaragden bazenček. Zgledi vlečejo, a sem si premislila. Kaj če mi medtem svizci skrijejo obleko? Saj vemo, kakšnih vragolij vse so zmožni ...

Lahkotna stezica je vijugala med razkošnimi šopki živobarvnega gorskega cvetja, pokukala v

Zeleni pašniki so naju v spremstvu kravjih zvoncev mehko spuščali proti koči Vazzoler. Znamenita stolpa Torre Venezia in Torre Trieste tam zaključujeta južne grebene Civette, ki se raztegujejo proti skupini Moiazza. Romantike je konec, pot v dolino je kruta. Bližnjico do gostišča Trieste sva že davno zgrešili, neprijetno prašen kolovoz je ovinkaril brez konca in kraja, soncu se je pokvaril termostat, pred nama pa so bili še štirje kilometri mučnega asfalta do vasice Listolade. Ne grem se več, sem se otročje uprla in za šalo dvignila palec. Bingo! Na polovici poti naju

je švedranja rešil simpatičen mladenič in naju odložil pred postajo Dolomiti Busa.

Večerilo se je že, ko sva se iz Allegheja pripeljali domov. V polsnu sem si pretegovala ožuljene noge in se spraševala, ali nisem rahlo »čuknje-na«; toliko hoje, pa nobenega osvojenega vrha! A od tega dne ima ta beseda povsem drug pomen ... (Za bralce, ki ne vedo: beseda civetta pomeni čuk.)

mia! – dih jemajoč viseči most pripelje na vrh Piccolo Lagazuoi (2792 m).

Na razgledni terasi naju je zapeljalo udobje ležalnikov in brez omahovanja sva se odpovedali načrtovani poti čez planoto. Skupinica nemško govorečih planincev za sosednjo mizo je bila ambicioznejša; vrnila se je s težavne ferate Tomaselli v Cimi Fanis Sud, na katero so bili te dni namenjeni tudi udeleženci Matičinega izleta. Bravo naši.

Civetta

Lagazuoi

Julijska nedelja je bila in čez prelaz Falzarego so hrumele nepregledne kolone pločevink. Množica turistov pod spodnjo gondolsko postajo je kvarila pobeg v meditativno planinsko samoto, a dan je bil prelep za sitnarjenje. V podkrepitev krilatice »sproščen duh v prešvicanem telesu« sva se zapodili proti Lagazuoiju, zgodovinskem prizorišču prve svetovne vojne in eni najlepših razglednih točk v Dolomitih. Po posvetu pri informacijskem okencu sva se odločili za na mojem zemljevidu neoznačeno pot po sledah avtrijskih vojnih položajev, ki čez – mama

Ozaljšani s čelado, rokavicami in obvezno svetilko sva se spustili v Galerije Lagazuoi, netipično ferato, ki pravzaprav sploh ni ferata, obeta pa privlačno gorniško izkušnjo v avtentičnem zgodovinskem okolju prve svetovne vojne. In obljubo tudi izpolni! Od zgornje gondolske postaje sledi restavriranim, z jeklenicami opremljenim stopničastim predorom in po dobri uri izplava na svetlo pri ruševinah na skalni polici Martini. V gosti temi sem preklinjala nakup poceni brlivke, ki mi je pomagala pri spotikanju ob svoje lastne noge, in se »šleपालa« na tuje žarke. Res si nisem želela čmokniti v blatno strmino.

Klavstrofobične napade so mi na srečo tu in tam blažile skromne line, skozi katere so globoki pogledi padali prav na dno prelaza. Šele ko sem se s parkirišča ozrla nazaj v prepadno skalovje, sem pravzaprav dojela (?) vso norost, ki je človeška bitja gnala v to kruto, krvavo in nesmiselno vojno ...

Rahlo trpek okus je odplaknil idiličen sprehod okoli obzidja srednjeveškega gradiča Castel Andraz, obsijanega z zlatniki zahajajočega sonca.

Tofana di Rozes

Tri gore zahodno nad Cortino, Tofano di Roses (3225 m), Tofano di Mezzo (3244 m) in Tofano di Dentro (3238 m) označujejo vsi atributi najodličnejših dolomitskih vrhov: impresivna lepota, širni razgledi in bridka zgodovina. Čeprav so ukročene z žičnicami, gornike izzivajo s težavnimi feratami. Tako prvim kot drugim sva se želeli izogniti, zato sva izbrali nezahtevno, a dolgo krožno pot okoli Tofane di Rozes, ki naju je nagradila s fantastično visokogorsko krajino. Pred kočo Dibona sva si oprtali nahrbtnika in zakorakali po udobni mulatjeri proti koči Giussani. V vzratnem ogledalu sva občudovali silhuet stolpov v skupinah Cinque Torri, Nuvolau, Averau in Croda da Lago, po katerih sva se potepali v minulih dneh. Prehitela naju je gruča Italijanov in naju med živahnim klepetom povabila, naj se ji pridruživa pri vzponu na vrh Tofane. Mmm? sva se spogledali, prav fletni pobje, vendar sva se iz še danes nepojasnjene razloga pri odcepu poslovili in nadaljevali svojo pot. Od nikoder so se priteple meglice in razpredale svoje sivkaste lovke prav do tal. Nikjer v bližini ni bilo slutiti žive duše, rahlo nelagodje je posolila še misel na ločitev od simpatične družbe. Po opusteli pokrajini sva se vedno strmeje spuščali v dolino Travenanzes in upali, da ne bova zgrešili ovinka okoli težjega odseka, čez katerega je bila menda leta 1907 speljana prva železna lestev v Dolomitih. Oči na peclje!

Pot se je dolgovozno vzpenjala proti sedlu Col dei Bos, ko so se oblaki na srečo razcefrali v kosmiče. Med njimi je vstala veličastna, skoraj navpična zahodna stena Tofane. Priklopila sem se na daljnogled in poiskala drobne mravljičice, ki so se vzpenjale po znani ferati Lipella v za moje pojme neprehodni steni. A očitno sem se motila: mravljičice so druga za drugo, pregovorno pridno, plezale proti vrhu ...

Pod vojnimi ruševinami so markacije kazale proti predoru Castelleto, skozi katerega se je mogoče

vrniti na izhodišče. Spustili sva se še malo niže na gozdno pot, ko sva zaslišali skrivnostno žvižganje. Saj sva res mični gospodični, pa vendar, kdo bi naju tule ogovarjal? So to »najini Italijančki«? nama je zaigralo srce. Pih, prazni upi, izza gmovja se je prikazala čredica radovednih gamsov, ki se je z varne razdalje verjetno spraševala, ali imava v malhi še kaj užitnega za pod zob. Prav nič, dragi moji, pojdite k Diboni, tudi medve upava, da kuhinje še niso zaprli. Pred kočo sva si olajšano sezuli gojzarje in si, zapredeni vsaka v svoje grešne misli, privoščili po enega tekočega italijančka; malce grenak nadomestek za zamujeno priložnost ...

Muzej pod oblaki

Kakšna strast žene človeka, da si drzne v na videz nedostopne stene Dolomitov? Odgovor se morda skriva v Museu delle nuvole, ki ga je visoko pod oblaki na gori Monte Rite (2181 m) nad prelazom Cibiana postavil eden največjih svetovnih alpinistov Reinhold Messner. V moderno prenovljeni vojaški utrdbi, s katere se ponuja fantastičen pogled na skoraj vse najvišje okoliške vrhove, pripoveduje razburljivo zgodovino osvajanja teh gora.

Ker Monte Rite ni ravno prvovrsten gorniški cilj in je vožnja po ozki makadamski cestici za osebna vozila prepovedana (to se je pozneje izkazalo za zelo modro zapoved!), sva se postavili v vrsto za nekaj evrov vreden prevoz z džipom. S pretresnim drobovjem sva izstopili pod vrhnjo ploščadjo in čeprav že vajeni vseh presežnikov vrednih razgledov, ostrmeli nad panoramo okoli sebe. Fotografije povedo več, kot znam zapisati.

Razstava umetniških del in zgodovinskih eksponatov vodi skozi dolgo in bogato tradicijo tamkajšnjega alpinizma. Posebej se dotakne 150. obletnice prvega pristopa na Pelmo, vrhunec pa doseže v impresivnem filmu, v katerem se posnetki gorske krajine zlivajo z veličastno Mozartovo glasbo. V muzejski trgovinici sem prav po žensko zapravila še zadnjo zalogo cekinov; na vsak spominek za prijatelje sem kupila, kaj morem, še po enega zase ...

Izpod oblakov počitniške lahkotnosti sva se počasi vračali v realni čas in prostor. Domov grede sva se ustavili še v vasi Cibiana, znani po umetniških poslikavah hišnih fasad (»murales«), ki prikazujejo družinske zgodbe iz davnih časov, in rojstni hiši slavnega renesančnega slikarja Tiziana v kraju Pieve di Cadore.

Dolomiti, ciao! ◉

Passo Giau, nad njim Ra Gusela, 2595 m

Američani pod Mangartom

Zanimiv zgodovinski utrinek s konca II. svetovne vojne

✍ Janez Kavar

Težko bi našli tako zanimivo zgodovino kakšne vojaške enote, kot je zanimiva sicer kratka zgodovina ameriške 10. gorske divizije (10th Mountain Division). Na srečanju vodij ameriških smučarskih in alpinističnih organizacij (National Ski Patrol, National Ski Association, American Alpine Club, Sierra Club) februarja 1940 so ti po vzoru zmage Fincev nad številčnejšimi Rusi (1939–1940) predlagali formiranje posebne gorske enote ameriške vojske. V takratnem ameriškem vojaškem vrhu pobuda sprva ni dobila podpore. Počasi pa so generali vendarle popustili. Petnajstega novembra 1941 se je pod Mt. Rainierjem (4395 m) v zvezni državi Washington začelo urjenje 87. gorskega pehotnega polka, ki je julija 1943 prerasel v 10. gorsko divizijo ameriške vojske. Jedro enote so tvorili prostovoljci, ki so jih novačili v smučarskih in gorniških organizacijah. Mnogi med njimi so bili Evropejci, ki so se pred fašizmom umaknili v ZDA. Ognjeni krst je 87. gorski polk doživel sredi avgusta 1943 v Berlingovem morju z invazijo na otok Kiska, ki so ga zasedli Japonci, a so ga tik pred ameriško invazijo zapustili. Vseeno so imeli Američani zaradi megle in neizkušenosti v bojevanju v t. i. »prijetelskih spopadih« kar 11 mrtvih.

Na evropsko bojišče je celotna 10. gorska divizija (sestavljali so jo trije pehotni gorski polki – 85., 86. in 87. – ter trije bataljoni artilerijske podpore, podpornih enot in štab divizije) stopila 13. januarja 1945 z izkrcanjem pri Livornu v Italiji. Štela je blizu 13.000 mož, kar je zaradi speci-

fične logistične podpore za dobrih tisoč vojakov več od takratnih običajnih ameriških pehotnih divizij. V bojevanju je divizija prečila Apeninsko gorovje, prešla reko Pad in mimo Verone 2. maja prišla do mesteca Riva na severni obali Gardskega jezera, kjer je zajela kar 200.000 nemških vojakov. V dobrih štirih mesecih vojskovanj je divizija utrpela velike izgube (975 mrtvih, 3871 ranjenih in 20 ujetih).

Namesto v Trst pod Mangart

Sedemindvajsetega aprila 1945 je britanski premier Churchill ameriškemu predsedniku Trumanu poslal dramatično sporočilo: »Nad vse pomembno je, da smo v Trstu,

preden ga okupira Titova vojska. Ne kaže odlašati niti minute!« Truman je nemudoma ukrepal. Začela se je tekma za Trst ... Dvajsetega maja je divizija prejela ukaz o premiku dela divizije v okolico Vidma (Udine) in severno ob reki Soči navzgor do meje z Avstrijo. Naloga je bila zaupana 86. in 87. polku divizije, katerega pripadniki so stopili na slovenska tla pri Robiču in zasedli Kobarid, Žago, Bovec ter Log pod Mangartom vse do Belopeških jezer pri Trbižu. Anglo-ameriško-jugoslovanska tekma za Trst se je tako posledično razširila in obstala pod Mangartom. Tam pa so vojaki 10. gorske divizije 3. junija 1945 pripravili precej

drugačno – divizijsko tekmo v smučanju, prvo po odhodu divizije na evropsko bojišče.

Med pripadniki 10. gorske divizije je bil tedaj cvet predvojnega ameriškega alpinizma in smučanja.

Simbol 10. gorske divizije; prekržana bajoneta kot rimska številka 10 (zbirka J. Kavar)

Prager Wins Division's Giant Slalom

Unconditioned Mountaineers Spill by Dozet

He Made It

Jewish Brigade And 86th Split Athletic Meet

History of the 86th Infantry was 2 and 4 days to get a horing meet with the 86th Jewish Brigade on Saturday, June 10. Later in the afternoon, the regiment's cross-country team lost a 2-mile cross-country race to the Polishmen, 14-2.

The horing athletes, arranged by Lt. Elvin Johnson, 86th Infantry and Executive Officer, were led by Prager in an outdoor ring built by Lt. Col. 50th Regt. There were no handicaps.

In the cross-country race, over mountainous trails, Lt. Col. Elvin Johnson led the 86th Infantry to a 18-minute, 40-second time, followed by 1st John Walker, of the 10th Infantry. The 86th Infantry, which came in 20 minutes later, finished 8th, with 1st John Walker, of the 10th Infantry, leading the 86th. The 86th Infantry was the 86th to finish, being completed by giving the winner 5 minutes, second place, 5, and so on. The results:

Continued From Page 1
 best to have in a time of 1:02.2. Senior 50th Mountaineers who performed in the heavy sliding finally outlasted the contest from a superior lead because which placed a similar grandstand at the feet of the summit that poured. They had been thought most of the way in all tracks, but shattered the last step and fell over great rocks and had that glacially with melted snow. However, minutes of action they achieved the breathtaking panorama of the snow-capped Johnson Alps. Each one of the men glided up to go here to watch a ski race and get the best view out of these rocks.

Patrols Special Services, which planned and conducted the race, presented prizes to the most successful winners. The results:

- 1. Lt. John Walker, 10th Inf., 1:02.2
- 2. 1st John Walker, 10th Inf., 1:03.5
- 3. 1st John Walker, 10th Inf., 1:04.8
- 4. 1st John Walker, 10th Inf., 1:06.1
- 5. 1st John Walker, 10th Inf., 1:07.4
- 6. 1st John Walker, 10th Inf., 1:08.7
- 7. 1st John Walker, 10th Inf., 1:10.0
- 8. 1st John Walker, 10th Inf., 1:11.3
- 9. 1st John Walker, 10th Inf., 1:12.6
- 10. 1st John Walker, 10th Inf., 1:13.9
- 11. 1st John Walker, 10th Inf., 1:15.2
- 12. 1st John Walker, 10th Inf., 1:16.5
- 13. 1st John Walker, 10th Inf., 1:17.8
- 14. 1st John Walker, 10th Inf., 1:19.1
- 15. 1st John Walker, 10th Inf., 1:20.4
- 16. 1st John Walker, 10th Inf., 1:21.7
- 17. 1st John Walker, 10th Inf., 1:23.0
- 18. 1st John Walker, 10th Inf., 1:24.3
- 19. 1st John Walker, 10th Inf., 1:25.6
- 20. 1st John Walker, 10th Inf., 1:26.9

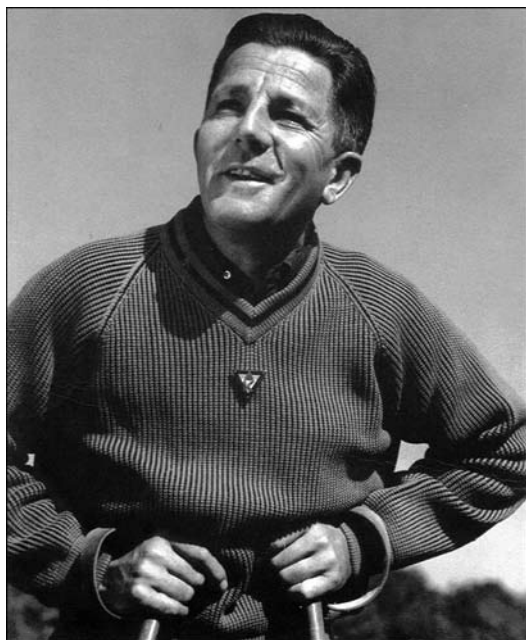
Članek o tekmi na Mangartu v glasilu *Blizzard*, 10. junija 1945

Arhiv Denver Public Library

Gorske smučarske tekme so si že nestrpnost želeli in na leta 1945 še junija izdatno zasneženih meliščih pod Mangartom, kjer so izvajali večino alpinističnih urjenj, so našli priložnost za tekmovalce. Progo so pripravili na zasneženem melišču nad sedanjo Mangartsko kočo, pod Malim Rateškim Mangartom. Na start mangartskega veleslalom je prišlo 76 smučarjev, kar 500 vojakov gledalcev pa se je zbralo ob progi. Tekmovalci so večinoma imeli smuči, ki so jih zaplenili nemškimi gorskimi lovci (Gebirgsjäger). Zahtevna proga na zrnatem snegu je tekmovalcem

Narednik Walter Prager, zmagovalec tekme pod Mangartom

Arhiv New England Ski Museum

povzročala veliko težav, mnogo padcev in odstopov. Na cilj je prišlo le 25 smučarjev. Zmagovalec je postal narednik Walter Prager, po rodu Švicar, ki je v ZDA emigriral leta 1936. Uspešen smučar je bil že v rodni Švici, trikratni zmagovalec svetovnega tekmovalca Arlberg-Kandahar in dvakratni zmagovalec FIS-smukov. Med leti 1937 do 1957 je bil vodja smučarske ekipe na univerzi Dartmouth v zvezni državi Massachusetts in leta 1948 vodja ameriške olimpijske smučarske ekipe. Drugo mesto je zasedel narednik Steve Knowlton, tretji pa je bil vojak Sig.

Velika tekma pod Grossglocknerjem

Mangartska smučarska tekma je bila nekakšno izbirno tekmovalce za vseameriško smučarsko tekmovalce v Evropi na ledeniku Pasterza pod Grossglocknerjem 24. junija 1945. Po letu 1941 je bila to prva smučarska tekma na Grossglocknerju in po letu 1939 tudi prva v Avstriji, na kateri so spet nastopili Američani. Tekma je privabila najslavnejša imena ameriškega alpskega smučanja (Steve Knowlton, John Lichfield, Curtis Chase, Herb Schneider, Bud Phillips, Walter Prager idr.) iz vse ameriške vojske v Evropi ob koncu druge svetovne vojne. Zmagovalec na Grossglocknerju je ponovno postal mangartski junak, narednik Walter Prager.

14. julija 1945 je 10. gorska divizija dobila ukaz za povratek v ZDA. V Coni A, na sedanjih slovenskih tleh, jo je zamenjala ameriška 88. pehotna divizija. 10. gorska divizija je bila predvidena za angažiranje na pacifiškem bojišču, kamor pa zaradi kapitulacije Japonske ni bila napotena. Tridesetega novembra 1945 je bila razformirana. Leta 1985 je bila ponovno formirana kot 10. gorska – lahka divizija. Domuje v vojaški bazi Fort Drum v zvezni državi New York na severovzhodu ZDA in sodeluje z gorsko enoto Slovenske vojske. Obeta se, da se bodo Američani kmalu spet urili v gorniških in alpinističnih večičinah s slovenskimi vojaki, tudi na Mangartu.

Nekdanji pripadniki divizije so se po koncu II. svetovne vojne organizirali v Združenje 10. gorske divizije (Association of 10th Mountain Division). Združenje je leta 1985 skupaj z veterani nekdanjih nemških gorskih enot (Gebirgsjäger) ustanovilo Mednarodno federacijo vojakov gornikov (International Federation of Mountain Soldiers – IFMS). Od leta 1999 je njena članica tudi Slovenija. Junija 2009 bodo ameriški veterani kot gostje slovenskih kolegov spet v Sloveniji, v Logu pod Mangartom in na prizorišču svoje davne smučarske tekme pod Mangartom. ○

Aprilska pomlad

Vreme in razmere v gorah v meteorološki pomladi 2008

✍ Miha Pavšek¹ in Gregor Vertačnik²

¹ Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, Novi trg 2, Ljubljana.

² Urad za meteorologijo, Agencija RS za okolje, Vojkova 1b, Ljubljana.

Nebo nad meteorološko postajo v Ratečah je bilo letošnjo pomlad pogosto zaprto.

© Miha Pavšek

Poletje je v popolnem razmahu, mi pa se po stari navadi spet oziramo za preteklim vremenom, čeprav nekateri menijo, da so poročila o tem star papir. V mislih imamo letošnjo od vode in više zgoraj tudi od snega razvajeno pomlad. Mi ljubitelji gora smo ob koncih tednov le z veliko potrpljenja našli nekaj vremenskih lukenj, ki so nam omogočile občasno višinsko potepanje. A kaj več kot za dan ali dva ni šlo, le praznični dnevi okoli velike noči so nam bili nekoliko bolj naklonjeni. Verjamem, da ni bilo to pomlad skoraj nikogar, ki ga ne bi ujela kakšna ploha ali celo nevihta (in to ne le v gorah ...), pa če je bil na to pripravljen ali ne. Vse spomladansko meteorološko trimesečje se nam je zdelo, da imamo opravka z aprilskim vremenom. In to potem, ko nam je lanski april namenil le nekaj kapelj dežja!

Narava je še enkrat pokazala svojo »muhavost«, seveda pa je po drugi strani prav ta njena spremenljivost, pestrost, raznovrstnost in nepredvidljivost tisto, kar ji omogoča trajen obstoj. Nekaj povsem drugega, kot je vsakdanje človeško pehanje za ljubi kruhek, dom in domovino. A vendarle si je treba tudi med tem tekom »na kratke proge« kdaj vzeti čas zase in svoj duhovni dvig; gore so kot nalašč za to. In prej ali slej bomo prav v njih naleteli na kakšnega somišljenika, tudi na takega, ki se zanima za star papir. Če smo že omenili mokroto kot simbol letošnje meteorološke pomladi, moramo vsekakor omeniti tudi, da so maja povsem zatajili ledenjaki in polulana Zofka, saj smo takrat imeli prvo večdnevno obdobje stabilnega vremena. Mimogrede, 15. maj, ko goduje že omenjena svetnica, so izbrali celo za svetovni dan podnebnih sprememb. In obisk vzpetin je kot nalašč za premislek o tem, koliko »podnebnega« masla ima na glavi vsak izmed nas.

Analiza izmerjenih podatkov za pomladno obdobje je pokazala, da so bile temperature po Sloveniji v povprečju za stopinjo Celzija nad klimatološkim povprečjem obdobja 1971–2000, medtem ko je bila količina padavin po večini nadpovprečna. Minula meteorološka pomlad se je

začela s pretopljenim vremenom, a smo se že 4. marca vrnili na zimski tir. V sredogorju in visokogorju je zapadlo kakega pol metra novega snega, močno je snežilo tudi v niže ležečih krajih. Izraziti, a kratki ohladitvi je sledilo daljše obdobje nadpovprečno toplega vremena, z največ padavinami konec prve dekade in sredi marca, ko smo bili deležni nekaj več sončnega vremena. 18. marca se je močno ohladilo, nekaj dni pozneje pa se nas je lotil sneg. V višjih legah in na dinarskih planotah Notranjske je v štirih dneh zapadlo približno meter novega snega. Na Kredarici so 25. marca namerili 305 cm visoko snežno odejo, mesec pa se je v vremenskem pogledu končal podobno, kot se je začel, le z veliko več snega.

Aprila se je spet ohladilo, a je bilo prve dni meseca suho in delno sončno. S sprva rahlimi padavinami je prišla tudi otoplitev in snežna odeja se je odebelila le v visokogorju. Ob koncu padavinskega obdobja, natančneje, 12. aprila, se je spet ohladilo. Druga polovica meseca je minila v znamenju aprilskega vremena (kdo bi si mislil, da imamo lahko aprila tudi v resnici aprilsko vreme ...) z letnemu času primernimi temperaturami. V sredogorju je sneg počasi kopnel, medtem ko so med 22. in 25. aprilom na Kredarici s 435 centimetri dosegli vrhunec sezone.

V prvi polovici maja se je zima dokončno umaknila pomladi, zato je sneg v visokogorju hitro kopnel. Od 16. do 23. maja je sledilo padavinsko obdobje, v katerem so bile temperature delno pod dolgoletnim povprečjem. Sledil je poletni finale pomladi, ki ga je po nižinah zaznamoval prvi vročinski val, saj so temperature v večini tamkajšnjih krajev presegle 30 stopinj Celzija. Sneg je pobiral kot za stavo in zadnje majsko jutro so na Kredarici izmerili nekaj več kot dva metra debelo snežno odejo.

Preglednica: Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološki pomladi 2008 ter primerjava s povprečjem obdobja 1971–2000. Vrednosti za meteorološko postajo Vogel so izračunane tudi ob pomoči podatkov bližnjih postaj, saj večina majskih meritev manjka.

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T	Odklon T	Padavine	Indeks padavin glede na povprečje 1971–2000
Rateče (864 m)	6,5	0,8	349	102
Planina pod Golico (970 m)	6,1	0,5	526	127
Vojsko (1067 m)	5,9	0,9	676	125
Vogel (1535 m)	3,1	0,6	875	132
Krvavec (1740 m)	1,7	0,4	369	119
Kredarica (2514 m)	-3,3	0,3	620	138

Vir: Arhiv Urada za meteorologijo Agencije RS za okolje

V primerjavi z lansko letošnja pomlad po temperaturah ni bila kaj dosti drugačna od povprečja v obdobju 1971–2000. Marec je bil nekoliko prehladen, april malce pretopen, zadnji pomladni mesec pa že občutno pretopen (odklon približno 1,5 °C). Nadpovprečno mokra marec in april sta ob sicer povprečnih temperaturah poskrbela za precejšnjo rast višine snežne odeje v visokogorju – s podpovprečne na začetku pomladi na precej nadpovprečno, še posebno maja. Zima je z zamudo navrgla nenavadno veliko snega, zlasti v Dinaridih, saj ga je marca ponekod padlo več kot trikrat toliko, kot bi pričakovali. Maja je bila količina padavin v mejah povprečnih vrednosti. V celoti gledano so na večini postaj v višjem svetu to pomlad izmerili do 40 % padavin več kot po navadi. Na padavinskih legah Julijskih Alp (na primer na grebenu Spodnjih Bohinjskih gora) se jih je nabralo tudi do 1000 mm. V skladu s padavinami je bilo »žalostno« trajanje sončnega obsevanja. V prvih dveh mesecih ga je primanjkovalo, v maju pa ga je bilo »preveč«.

V rubriko »saj ni res, pa je« lahko tokrat uvrstimo obe obilni sneženji v marcu in nenavadno topel konec pomladi. 5. marca zjutraj so na Kredarici izmerili 64, na Voglu 55 in na Vojskem 54 centimetrov novega snega. Drugo izjemno sneženje pa je bilo najizdatnejše na Notranjskem. V Novi vasi na Blokah (722 m) so 25. marca izmerili 86 cm snega (tri dni prej le centimeter ...); to nam da slutiti, da je tiste dni še nekoliko više zapadlo več kot meter snega. Kot že omenjeno, pa nas je zadnje dni maja zajel prvi letošnji vročinski val. Tudi v hribovitem svetu se je temperatura približala rekordnim majske vrednostim. 29. maja so na Kredarici izmerili 12,4 °C (rekord je 14,0 °C), na Vojskem pa 24,2 °C (rekord je 25,5 °C).

Morda je prav nekoliko pretopla in premokra pomlad poskrbela za to, da so bila ob koncu obdobja tla marsikje bolj razrahljana. S postopnim segrevanjem se namreč vse bolj pospešuje tudi temperaturno preperevanje kamnin. Še posebno intenzivno je zmrzalno preperevanje, pri katerem temperature večkrat prehajajo pod in nad ledišče, še posebno na apnenčastem površju. Zato ni čudno, da smo bili maja priče dvema zanimivima naravnima pojavoma – podoroma. Posledica prvega na jugozahodnih pobočjih Tosca (2275 m) je bilo zaprtje planinske poti Rudno polje–Studorski preval–Velo polje. Pri »fotogeničnem« viharniku je nekaj večjih balvanov in več manjših skal zasulo kakih 20 metrov poti; ta je bila še konec junija uradno zaprta.

Bo Čedca, nestalno slapišče, tudi odslej najvišji slovenski slap?

Očem malo bolj skrito, a morda še slikovitejše pa je bilo podiranje sten na območju Čedce, najvišjega slovenskega slapa nad Jezerskim. Še to zimo nekajkrat preplezan slap, natančneje, del tamkajšnjih sten, je šel »v dolino« že maja (in menda z njim tudi večina plezalnih smeri), podiranje pa se je nadaljevalo tudi junija. Po nekaterih ocenah manjka petina do četrtnina zgornjega ostenja. Potem ko je na Jezerskem pred stoletji odtok jezera, izginja tudi druga naravna znamenitost. A morda bo tudi tokrat voda našla pot tako, da bo v prihodnje slapič občasno še tekel prav od vrha do tal in pozimi – za vse ljubitelje »ledenjakov« – spet zamrznil. Sicer pa se narava hitro prilagaja novim razmeram; le kdaj ji bo v tem pogledu sledil tudi človek? ○

Tadeja Subic

Naše gore se spet podirajo

Zadnjih nekaj let tako rekoč ne mine eno, brez da bi kakšna slovenska gora temeljito spremenila svoje obličje. (Če bi tale zapis nastajal v moški režiji, bi avtor zelo verjetno namignil na ženski spol gore in z njim povezano potrebo po neprestanem spreminjanju podobe; ker pa prispevek tipkajo ženski prsti, se bom od teh globokoumnih ugotovitev – »gora je kot ženska ...« – z največjim zadovoljstvom oddaljila.) Na majhne spremembe, ki se v življenju gora dogajajo vsak dan, smo obiskovalci apnenčastih skladov, predvsem plezalci, tako ali tako že navajeni; nek moj plezalski kolega je imel za kakšna posebno krušljiva mesta navado že skoraj ljubkovalno reči, da so sestavljena iz samih monolitkov – živ dokaz, da je na vsako stvar mogoče pogledati s svetle strani. Kaj je svetlega v tem, da se na tone preperelega skalovja podre čez zelo obljudeno markirano pot ali da popolnoma spremeni, pravzaprav izbriše podobo najvišjega slovenskega slapu, bomo morali pa šele ugotoviti ...

Po zadnjem otresanju prhke kamnine iz naročij gora je postala pot na Velo polje s poključkega Rudnega polja na odseku okoli Tosca neprehodna zaradi precejšnjega podora, ki jo je zasul v dolžini približno 20 metrov, zato je do nadaljnjega zaprta. Menda gre za že

znano problematično mesto na poti, kjer je bilo v preteklosti že nekaj manjših podorov. Ker je letošnji takšnih razsežnosti, da ga markacisti Komisije za planinska pota in ostali zainteresirani niso sposobni sanirati sami, je PZS sredi junija sklicala novinarsko konferenco in nanjo povabila predstavnike različnih ministrstev, uprave RS za zaščito in reševanje, TNP in še nekaterih drugih organizacij, da bi se dogovorili za pridobitev ustreznih finančnih sredstev za sanacijo ene izmed bolj priljubljenih poti proti Triglavu.

Podiralo pa se je tudi v Kamniško-Savinjskih Alpah. Ostenje Kočne je bilo že od konca maja zelo »nemirno«. Rezultat: Čedca, najvišji slovenski slap, priljubljen tudi med lednimi plezalci, je izginil. Kot je zapisala opazovalka dogajanja Anja Karničar na spletni strani Gore-ljudje, »zdaj vse stare smeri ležijo ob vznožju in čez čas, ko se morda Kočna spet umiri, bo stena čakala povsem sveža in nedotaknjena – in morda, morda si bo vsaj kak mali potoček našel pot prav od vrha do tal, morda bo tudi čez čas čez Čedco še tekel slap in mogoče bodo celo še zime, da zamrzne spet?!« Morda vse skupaj res ni le slabo ... Toda zaenkrat je teren tam okoli po poročanju opazovalcev še vedno zelo nestabilen, tako da ni priporočljivo *pasti firbca* preblizu svežih odlomov ...

Mateja Pate

Ropeman priporoča, kot del opreme za reševanje iz ledeniških razpok, tudi Podkomisija za vzgojo in izobraževanje pri Komisiji za alpinizem PZS.

WILDCOUNTRY
the cam company™

prižema za
vrvi 8,5 - 11 mm
ROPEMAN MK 2

prižema za
vrvi 10 - 11 mm
ROPEMAN MK 1

UVOZNIK IN ZASTOPNIK: TERRA MSG d.o.o., Partizanska 13a, Maribor,
tel. 02/250-09-66, terraclimb@sicil.net, www.terra-sp.si

Šestdeset let predanega dela

Ob jubileju postaje GRS v Tolminu

✍ Žarko Rovšček 📁 arhiv GRS Tolmin

Gorsko reševalno službo odlikuje nekaj, česar nima nobena druga prostovoljna dejavnost ali vsaj ne v tolikšni meri. Kljub prostovoljnemu pristopu, temelječemu na predanemu delu moštva, gre za profesionalno organizirano skupino ljudi z močnim humanim nabojem. Slehernega svojega pripadnika dobesedno zaznamuje. Zanj, pa tudi za njegove najbližje, pomeni poseben, neobičajen način življenja, podrejen visokim človekoljubnim ciljem, ki jim je organizacija zavezana. Ne gre zgolj za izrabo prostega časa posameznikov, gre tudi za njihovo zavestno izpostavljanje, da bi pomagali drugim. Edino plačilo za ta altruizem brez primere je skromen nasmeh in zahvala ponesrečenih, v tragičnih primerih pa tiha, v žalost zavita hvaležnost njihovih svojcev. Samo ljudje, ki so prežeti s takim poslanstvom, lahko namenjajo reševanju ljudi skoraj ves svoj prosti čas in življenjske moči. Moštvo postaje GRS v Tolminu v tem pogledu ni nikakršna izjema. Letos je za njim šestdeset let vztrajnega dela.

Javijo naj se prostovoljci

Korenine gorske reševalne službe so skupaj z obnovljenim planinskim društvom tudi na Tolminskem pognale kmalu po drugi svetovni vojni. Postaja GRS, ki so jo v začetku imenovali »reševalno društvo«, je postala in ostala pomemben sestavni del planinskega društva. Temu je botrovalo nekaj odločilnih dogodkov. Zapisnik izrednega občnega zbora tolminske podružnice Planinskega društva Slovenije (22. septembra 1946) je jedrnat in zgovoren: »Gorska reševalna služba: vodstvo prevzame tov. Vidmar. Javijo naj se prostovoljci.« A ta začetni izraz dobre volje se ni takoj udejanjil. »Skupina«

Na Kaninu leta 1981

je bila še brez reševalcev. Društveni viri iz začetka leta 1948 pa že omenjajo naslednje »dobrovoljce«: Janeza Vidmarja, Marjana Viduča in Mirka Filija. Pravilnik Gorske reševalne službe PZS, ki ga je izdal njen glavni odbor, je formalno opredelil organizacijo tedanje GRS. Za območje Zahodnih Julijskih Alp je bila določena baza v Bovcu s postajami v Trenti, Koritnici in Tolminu. Letošnji jubilej postaje GRS v Tolminu ima v tem tudi svojo formalno osnovo. Janez Vidmar je v imenu šestčlanskega »reševalnega društva« na planinskem občnem zboru ob koncu leta 1948 že izrazil zahtevo po nabavi sanitetnega materiala, v začetku leta 1950 pa je moštvo že imelo dva predstavnika v odboru PD Tolmin. V zapisniku občnega zbora PD Tolmin je zabeleženo, da »je do sedaj (GRS, op. Ž. R.) le formalno obstajala in se mora nujno usposobiti za svojo nalogo« ter se popolnoma osamosvojiti. V ta namen naj bi matično planinsko društvo s pomočjo centrale GRS na Jesenicah poskrbelo, da bi se predvidenega tečaja udeležil vsaj en član.

Snežna ujma februarja 1952 je spodbudila razvoj gorske reševalne službe na Tolminskem. Načelnik postaje v Tolminu je postal izkušen alpinist Peter Berginc. Po spomladanski reorganizaciji GRS sta

reševalno moštvo v Tolminu sestavljala le dva redno registrirana in zavarovana reševalca Peter Berginc in Franc Ceklin. Slednji je kot alpinist in reševalec, oborožen z izkušnjami iz rodnega Bohinja, pri tem ponovnem zagonu igral pomembno vlogo, vendar se je moral kasneje zaradi boleznih umakniti tako iz aktivnega dela v porajajočem se alpinističnem odseku kot tudi iz GRS. Načrtovali so 11 obveščevalnih točk. Postaja je bila še zelo skromno opremljena z opremo, ki jo je prejela od centralne GRS: 2 konopljeni vrvi, 8 parov spojke za smuči, 2 sanitetni omarici in termovko. Okrajni odbor Rdečega križa jim je podaril nekaj sanitetnega materiala. Takratne trditve Petra Berginca se ne bi smeli sramovati niti danes. Dejal je, »da je zeleno, da društvo (Planinsko društvo, op. Ž. R.) ne smatra organizacije GRS kot nekaj, kar je izven društva, temveč kot nujno potrebni sestavni del in da tej organizaciji tudi primerno in po možnostih pomaga.«

Združitev kobariške in tolminske postaje

Kako občutljiva je organizacija, kadar ima malo ljudi, se je pokazalo prav kmalu. Začasen odhod obeh načelnikov, kobariške in tolminske postaje, je povzročil, da je delo vse do leta 1959 zamrlo. Svoje

Na planini Razor leta 1967 ...

... in leta 1985

je pripomogel tudi omenjeni Ceklinov umik iz aktivnega dela. Z vrnitvijo Petra Berginca v Tolmin je zamisel o obnovitvi postaje GRS v letu 1959 ponovno oživila.

Po prvih dveh uspešnih ustanovnih sestankih in vaji za občinstvo v Tolminskih koritih je postaja organizirala dvodnevni tečaj na planini Razor, ki ga je vodil dr. Jože Andlovic. Reševalci, ki so takrat opravili izpit iz prve pomoči, so vrsto let predstavljali jedro postaje. Kobariška in tolminska postaja sta se po sklepu reševalcev iz Tolmina, Kobarida in Podbrda združili (izredni občni zbor 16. maja 1959). Delo je tako spet oživel. Zaradi boljšega obvladovanja terena pa so bile ustanovljene operativne skupine v Tolminu, Kobaridu in Podbrdu. Postavili so obveščevalne točke v Drežnici, na Krnu, Pologu in v Podbrdu. Celotna obveščevalna mreža se je stekala na postajo ljudske milice, kjer so imeli stalni dežurni telefon in seznam reševalcev s točnimi naslovi bivališč. Postaja je pridobila kar nekaj pomembne opreme, dragoceno strokovno pomoč pa so ponudili tudi izkušeni jeseniški reševalci.

Sledilo je daljše in uspešno obdobje načelnika Petra Berginca, ki je trajalo vse do konca leta 1972, ko je preminil v helikopterski nesreči med

izgradnjo kaninskih smučišč. Moštvo se je vse bolj razvijalo, tako po številu kot tudi glede specializacije za posamezne naloge. Počasi so se opremili s prvimi radijskimi postajami, ki so olajšale zveze na širokem in težko dostopnem teritoriju tolminske občine. Reševalci so veliko skrbi posvetili neprestanemu usposabljanju, saj so bile s porastom obiska v gorah potrebe vse večje. V letu 1964 so prvič poslali na tečaj dva vodnika lavinskih psov in dobili terensko vozilo, ki so si ga sprva delili s tolminskimi gasilci. Med številnimi oblikami usposabljanja gorskih reševalcev v tistem obdobju velja omeniti osemdnevni zimski tečaj na Kaninu leta 1965, ko so za prenos opreme in živeža za 26 udeležencev uporabili kar letalski transport. Za takratno pojmovanje precej smelo dejanje je sprožilo neutemeljeno natolcevanje o »zapravljanju družbenega denarja«, s katerim je načelnik Berginc energično obračunal. Odločitev o načinu transporta je utemeljil s primerjavo, da je bil tovrstni transport po ceni na kilogram prenesenega tovora v primerjavi s klasičnim skoraj zastoj.

Glede na število gorskih nesreč so se zvrstila bolj ali manj srečna leta. V letih, ko je bilo več reševalnih akcij, med katerimi izstopa leto 1968, niso uspeli v celoti uresničiti predvidenih usposabljanj, zato so kasneje skušali zamujeno nadoknaditi. Postaja GRS se je postopno opremljala z najnujnejšo proročno opremo za prvo pomoč, smučišča na Livku, Lazni in Lokvah pa so dobila prve akia čolne za pomoč poškodovancem. Tako so imeli dežurni reševalci na smučiščih osnovno opremo pri roki. Pomembno za nadaljnjo strokovno rast moštva je bilo tudi to, da so dobili prvega inštruktorja iz svojih vrst, Hermana Borovnika. Tik pred koncem obdobja, ki ga je zaznamovala močna osebnost načelnika Petra Berginca, je postaja štela 15 članov in 2 pripravnika, med katerimi je bilo 5 pripadnikov policije (tedanje milice) in zdravnik. Po Berginčevi smrti je vodenje postaje za kratek čas prevzel Franc Istenič. Obvladovanje območja od Krna do Črne prsti, ki je obenem delovno področje Planinskih društev Kobarid, Tolmin in Podbrdo, je postajalo vse bolj zahtevno. Ker so člani postaje GRS v Tolminu istočasno tudi člani omenjenih društev, je bilo najbolj smotrno organizirati se v enake reševalne skupine, ki lahko v slučaju nesreče hitro in samostojno posredujejo. Tak koncept organizacije je uvedel že novi načelnik postaje, Janko Koren, ki je dolžnosti prevzel leta 1976, v naslednjem letu pa je bil tudi formalno izvoljen.

Leta 1985 razširitev območja delovanja na področje Idrije

Postaja se je kadrovsko krepila in je v letu 1980 štela že 24 reševalcev in 6 pripravnikov. V tem letu so gore Posočja terjale zelo visok davek, saj je kar 5 ponesrečencev umrlo med reševanjem ali kasneje v bolnišnici. Vodstvo postaje si je še vedno neuspešno prizadevalo, da bi financiranje postalo redno.

Rezultat usmerjene in sistematične vzgoje je bil tudi sestav moštva, znotraj katerega sta bila poleg klasičnih reševalcev tudi 2 zdravnika, 2 letalca reševalca (za helikoptersko reševanje), 3 minerji snežnih plazov in vodnik lavinskega psa. Preventivno delo so razširili tako, da so s predavatelji sodelovali pri raznih oblikah izobraževanja v okviru planinskih društev na svojem terenu in skrbeli za varnost pri izvedbi množičnih pohodov. Tako se je ves čas krepila tudi vez s krovno organizacijo, s Planinsko zvezo in z matičnimi planinskimi društvi. Leto 1983 je minilo tako, kot se za 35-letni jubilej spodobi. Organizirali so proslavo in demonstracijsko vajo, izdali so jubilejno brošuro. A vsakdanje življenje je teklo dalje, enako ali še bolj neprizanesljivo, s kupom običajnih obveznosti. V sedmih akcijah so z gora prinesli tri smrtne žrtve, eno obolelo in eno poškodovano osebo. Postaja GRS je bila že krepko vpeta v družbeno življenje svojega okolja. Brez predanih ljudi bi postaja GRS obstajala le na papirju. V jubilejnem letu so 25 let dela v GRS dopolnili dr. Jože Andlovic, Herman Borovnik, Ciril Cuder, Vojko Sukljan in Štefan Winkler. Vodstvo postaje jih je predlagalo za prejem častnega znaka PZS, obenem pa so prejeli plaketo postaje GRS Tolmin. Za dolgoletno delo sta prejela plaketo postaje tudi Franc Istenič in Štefan Winkler.

Postaja GRS v Tolminu je leta 1985 razširila območje svojega delovanja tudi na področje občine Idrija, kjer je s pomočjo tamkajšnjega Oddelka za ljudsko obrambo in Občinskega štaba za civilno zaščito osnovala še eno operativno skupino. Znanje reševalcev kljub številnim praktičnim izkušnjam ne sme zarjaveti. Mlajše, najbolj aktivne, je treba dodatno kaliti za čimbolj uspešno posredovanje v nesrečah, vmes pa je treba pridobivati novi naraščaj in ga pripravljati na spopad z reševalnimi nalogami. Taka je stalnica dela znotraj GRS, za sprotno dozo adrenalina pa poskrbi cela vrsta nepredvidenih dogodkov sredi leta. Reševalci, ki so v celem letu posredovali »le« štirikrat, od tega dvakrat v nesrečah s smrtnim izidom, so o letu 1987 poročali kot o »relativno mirnem letu«.

Bilanca štirih desetletij postaje GRS v Tolminu je beležila 107 akcij, od tega 43 smrtnih nesreč. O skokovitem porastu obiska naših gora v obdobju 1978–1988 je bil najbolj zgovoren podatek, da se je v teh letih za štirikrat povečalo število akcij, petkrat več je bilo smrtnih nesreč in v gorskih nesrečah petkrat več poškodovanih oseb. V letu 1989 so tolminski reševalci prvič navezali stike s postajo gorske reševalne službe Borgo Valsugana iz Trenta (Italija). Sosedje so se udeležili letne vaje tolminske postaje. Ob izmenjavi izkušenj je bila pomembna ugotovitev, da so bili že takrat naši reševalci pri tehniki reševanja enakovredni ali celo boljši od sosedov, močno pa so zaostajali pri osebni in tehnični opremljenosti. Naslednje leto, 1990, so se z obiskom naših v Trentu stiki nadaljevali. Reševalci so po letu 1991 začeli vse pogosteje posredovati tudi pri drugih nesrečah, predvsem tistih, ki so povezane z različnimi športi v vodi in v zraku. Kljub dolgoletnim izkušnjam pa je tovrstno delo v naslednjih letih zahtevalo dodatna usposabljanja. Leta 1992 je poleg Hermana Borovnika imela postaja že več lastnih inštruktorjev. Ivanu Čufru in Davorinu Žagarju se je pridružil še Peter Poljanec iz idrijske skupine.

Rekordnih 55 akcij leta 2007

Kadar se organizacija širi, je delo številčno povečanega moštva vse težje finančno podpirati. Tolminski postaji je primanjkovalo sredstev za šolanje in opremljanje idrijske skupine, zato je pričakovala ustrezno podporo od idrijskega občinskega štaba za civilno zaščito in reševanje. Kobariška operativna skupina še vedno ni našla primerne prostora za hranjenje reševalne opreme.

Nekateri so že dobršen del svojega življenja zvesti reševalni organizaciji. Vodstvo je v letu 1995 predlagalo Borisa Knapiča, Vojka Sukljana in Mitja Šavlija za naziv zaslužni član GRS za 35-letno delo v organizaciji, dr. Jožeta Andlovica in Hermana Borovnika pa je za dolgoletno delo predlagalo za visoki priznanji civilne zaščite. Moštvo je takrat sestavljalo že 45 registriranih članov. Po specialnosti je imela postaja 5 inštruktorjev, 4 letalce reševalce, 2 zdravnika reševalca, 2 vodnika lavinskih psov in 2 minerja snežnih plazov.

Dolgoletni načelnik postaje, Janko Koren, je ob sklepu jubilejnega leta 1998 tako ocenil delo: »V času svoje polstoletne dejavnosti so gorski reševalci posredovali v 189 akcijah. Pomoč so nudili 285 planincem in občanom, od tega je bilo 86 poškodovanih in obolelih ter žal tudi 64 smrtnih žrtev. Postaja GRS

ves čas deluje v okviru matičnega PD Tolmin. /.../ Čas je upravičil obstoj in potrebo po gorski reševalni službi. Vsi gorski reševalci so taki, kot so bili prvi trije 'prostovoljci'. Iz ljubezni do bližnjega in do gora pomagajo tistim, ki so pomoči najbolj potrebni. Naša želja je, da bi nas planinci čim manj potrebovali.« Pri gradnji novih prostorov postaje so opravili 1700 ur prostovoljnega dela. Poleg klasičnih gorskih nesreč nudijo vse več pomoči pri drugih nesrečah, kjer so s svojimi izkušnjami nepogrešljivi. Po normativih, katerih osnova je statistika gorskih nesreč, bi morala tolminska postaja šteti 28 reševalcev.

Ob prelomu tisočletja so imeli od skupnega števila 44 reševalcev 38 aktivnih, zato so morali kot običajno iskati dodatna sredstva izven rednih virov. Zaradi podobnih razlogov niso mogli sprejemati več pripravnikov, ki pa so za pomlajevanje moštva nujno potrebni. Prišlo je tudi do kadrovske menjave na vrhu. Janko Koren je predal vodenje postaje Žarku Trušnovcu. Čas je zahteval svoje. V redno delo so vključili vaje reševanja ponesrečenih jadrlnih padalcev in usposabljanje za reševanje iz rečnih kanjonov. V letu 2002 se je število intervencij stopnjevalo. Bilo jih je kar 52 % več kot predhodno leto, največ na račun nesreč jadrlnih padalcev. Delež akcij zaradi klasičnih gorskih nesreč vse bolj pada in je v letu 2004 predstavljal le še 20 %. Sodobni adrenalinski športi zahtevajo vsak dan več, zato imajo tolminski reševalci trenutno največ reševalnih akcij med vsemi postajami v Sloveniji. Delo postaje GRS

v Tolminu se je torej na področju Severne Primorske vse bolj razpredalo. Leta 2005 so začeli organizirati tudi novo operativno skupino v Ajdovščini. V letu 2007 je bilo moštvo postaje GRS Tolmin aktivirano v 55 slučajih (11 iskalnih in 44 reševalnih akcij), kar je največ doslej, oziroma za 40 % več kot v preteklem letu. Nova pridobitev v Tolminu, ki bo olajšala reševanje, je tudi pristajališče za helikopterje z betonsko ploščadjo in asfaltiranim dovozom, ki ga je uredila Občina Tolmin.

Od daljnega leta 1948 do danes se je veliko spremenilo, tako v obsegu in načinu dela kot v številu in usposobljenosti reševalcev. Moštvo tolminske postaje trenutno šteje 61 članov, od katerih je 35 aktivnih reševalcev. Področje njihovega delovanja se vse bolj širi. Pohvalno je to, da starejši člani še vedno pomembno prispevajo k delu postaje. Postaja sodeluje z Republiško upravo za zaščito in reševanje, Občinskim štabom za civilno zaščito v Tolminu ter območnimi enotami policije, reševalci pa še vedno ostajajo člani matičnih planinskih društev (Tolmin, Kobarid, Podbrdo, Cerčno, Idrija, Ajdovščina in Nova Gorica). Načelnik postaje GRS Tolmin je vedno tudi član odbora Planinskega društva Tolmin.

Šestdesetletna zvestoba in neomajna predanost humanim ciljem dajeta tolminskim reševalcem osnovni ton in ritem dela. Zavezani tem nalogam so letos počastili pomemben mejnik v razvoju z različnimi dogodki, med njimi tudi z izdajo jubilejnega zbornika jeseni. ●

DUMO[®]
www.dumo.si

pohodništvo • alpinizem • jamarstvo
gorniška oblačila • čevlji
plezalna oprema • nogavice

Tilak • Bask • Naxo • Lasting
Singing Rock • Kayland

Iz senčnih grap na ožgane planjave

Kalifornijska potepanja

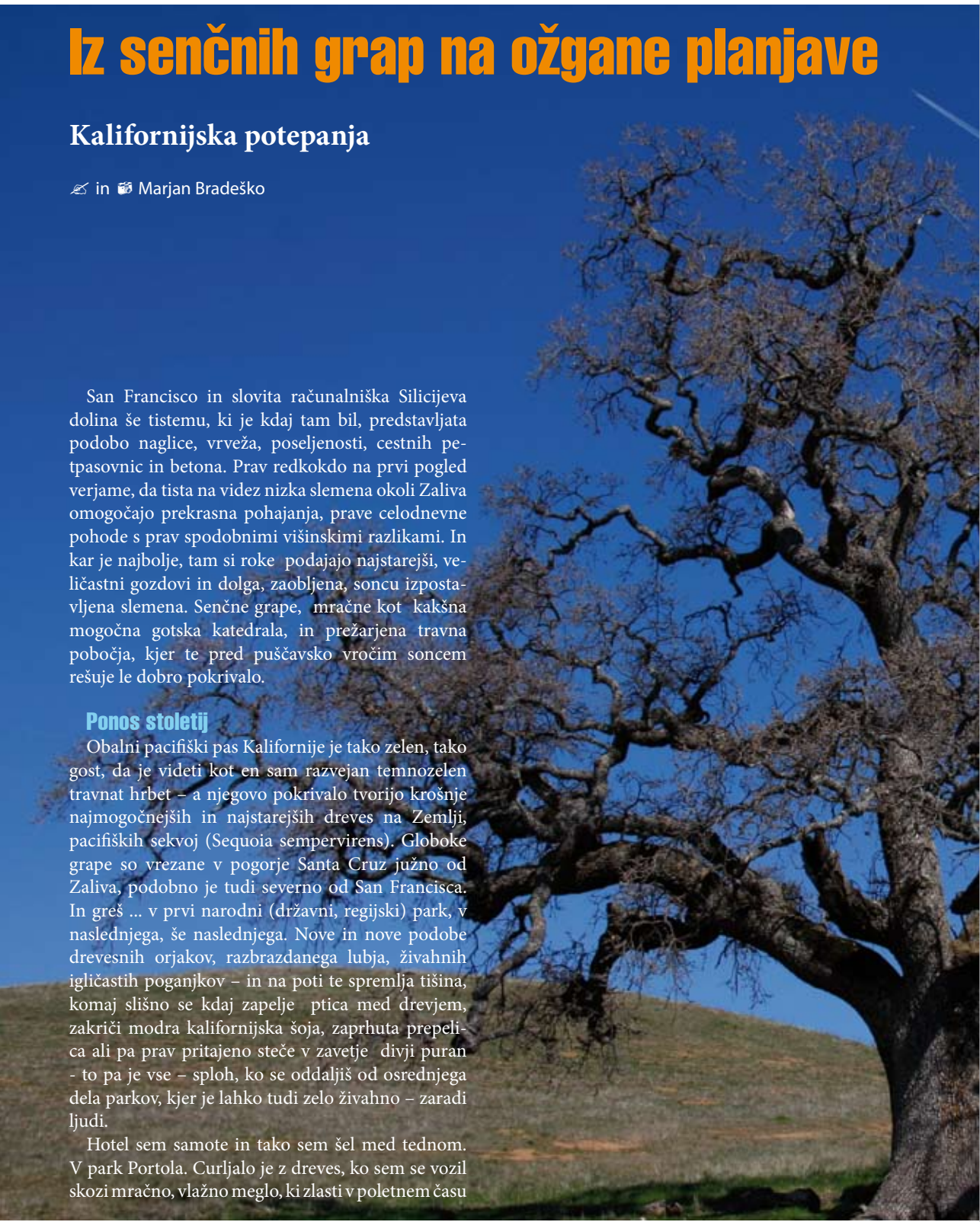
✍ in 📷 Marjan Bradeško

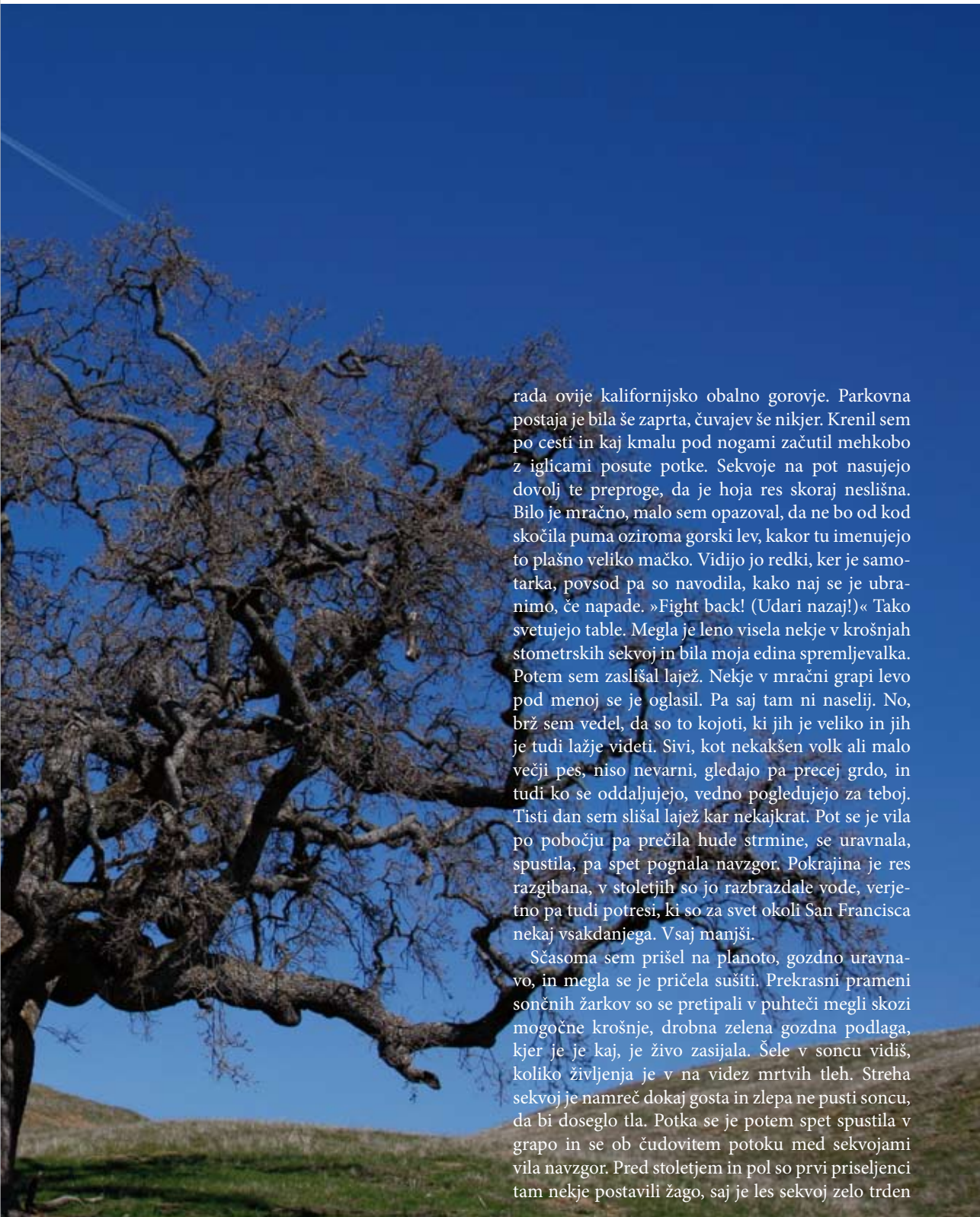
San Francisco in slovita računalniška Silicijeva dolina še tistemu, ki je kdaj tam bil, predstavljata podobo naglice, vrveža, poseljenosti, cestnih peptasovnic in betona. Prav redkokdo na prvi pogled verjame, da tista na videz nizka slemena okoli Zaliva omogočajo prekrasna pohajanja, prave celodnevne pohode s prav spodobnimi višinskimi razlikami. In kar je najbolje, tam si roke podajajo najstarejši, veličastni gozdovi in dolga, zaobljena, soncu izpostavljena slemena. Senčne grape, mračne kot kakšna mogočna gotska katedrala, in prežarjena travna pobočja, kjer te pred puščavsko vročim soncem rešuje le dobro pokrivalo.

Ponos stoletij

Obalni pacifiški pas Kalifornije je tako zelen, tako gost, da je videti kot en sam razvejan temnozelen travnat hrbet – a njegovo pokrivalo tvorijo krošnje najmogočnejših in najstarejših dreves na Zemlji, pacifiških sekvoj (Sequoia sempervirens). Globoke grape so vrezane v pogorje Santa Cruz južno od Zaliva, podobno je tudi severno od San Francisca. In greš ... v prvi narodni (državni, regijski) park, v naslednjega, še naslednjega. Nove in nove podobe drevesnih orjakov, razbrazdanega lubja, živahnih igličastih poganjkov – in na poti te spremlja tišina, komaj slišno se kdaj zapelje ptica med drevjem, zakriči modra kalifornijska šoja, zaprhuta prepelica ali pa prav pritajeno steče v zavetje divji puran – to pa je vse – sploh, ko se oddaljiš od osrednjega dela parkov, kjer je lahko tudi zelo živahno – zaradi ljudi.

Hotel sem samote in tako sem šel med tednom. V park Portola. Curljalo je z dreves, ko sem se vozil skozi mračno, vlažno meglo, ki zlasti v poletnem času

rada ovije kalifornijsko obalno gorovje. Parkovna postaja je bila še zaprta, čuvajev še nikjer. Krenil sem po cesti in kaj kmalu pod nogami začutil mehko z iglicami posute potke. Sekvoje na pot nasujejo dovolj te preproge, da je hoja res skoraj neslišna. Bilo je mračno, malo sem opazoval, da ne bo od kod skočila puma oziroma gorski lev, kakor tu imenujejo to plašno veliko mačko. Vidijo jo redki, ker je samotarka, povsod pa so navodila, kako naj se je ubranimo, če napade. »Fight back! (Udari nazaj!)« Tako svetujejo table. Megla je leno visela nekje v krošnjah stometrskih sekvoj in bila moja edina spremljevalka. Potem sem zaslišal lajež. Nekje v mračni grapi levo pod menoj se je oglasil. Pa saj tam ni naselij. No, brž sem vedel, da so to kojoti, ki jih je veliko in jih je tudi lažje videti. Sivi, kot nekakšen volk ali malo večji pes, niso nevarni, gledajo pa precej grdo, in tudi ko se oddaljujejo, vedno pogledujejo za teboj. Tisti dan sem slišal lajež kar nekajkrat. Pot se je vila po pobočju pa prečila hude strmine, se uravnala, spustila, pa spet pognala navzgor. Pokrajina je res razgibana, v stoletjih so jo razbrazdale vode, verjetno pa tudi potresi, ki so za svet okoli San Francisca nekaj vsakdanjega. Vsaj manjši.

Sčasoma sem prišel na planoto, gozdno uravnava, in megla se je pričela sušiti. Prekrasni prameni sončnih žarkov so se pretipali v puhteči megli skozi mogočne krošnje, drobna zelena gozdna podlaga, kjer je kaj, je živo zasijala. Šele v soncu vidiš, koliko življenja je v na videz mrtvih tleh. Streha sekvoj je namreč dokaj gosta in zlepa ne pusti soncu, da bi doseglo tla. Potka se je potem spet spustila v grapo in se ob čudovitem potoku med sekvojami vila navzgor. Pred stoletjem in pol so prvi priseljenci tam nekje postavili žago, saj je les sekvoj zelo trden

Gora Mount Hamilton z velikim astronomskim observatorijem

in so ga uporabljali za skodle, pomole, gradnjo hiš. Z žičnicami so iz tiste samote tvorili že končne izdelke – skodle. Kasneje so prenehali sekati, saj ta drevesa rastejo prepočasi – mnoga so stara preko tisoč let. Preživela so čase, ko tam ni bilo nikogar, prvotne naseljence, Indijance, prve priseljence, preživljajo tudi tretje tisočletje, elektronsko dobo. In začuda se dobro držijo, bolje kot prebivalci v bližnjih človeških mravljiščih.

Take so poti v vseh obsežnih gozdovih pogorja Santa Cruz. Na obrobjih – sekvoje imajo namreč rade hlad, senco, zavetje, kotline in grape – pa rastejo vitki evkaliptusi, njihova smola diši že na daleč; še višje, na suhih slemenih, pa se drobno grmičje prepreda okrog jagodovih dreves z izrazito rdečim lesom, ne manjka pa tudi kalifornijskega hrasta. Raj za ljubitelje gozda.

Zračnost

Ni še dobro prišla pomlad, ki že tako zelena zimska pobočja bujno ozeleni, ko sem se prvič odpravil

preko planjav parka Joseph D. Grant pod vrhom Mount Hamilton. Kot bi naš Kras očistil kamenja, ga malo nagubal in močno povečal. Goličave, po njih pa brez reda raztreseni mogočni kalifornijski hrasti, tako tršati, razvejani, da so od daleč videti kot strahovi, ki te hočejo zgrabiti v svoje lovke. Bil sem rahlo prezgoden, kajti ko zadnji zimsko-pomladni nalivi namočijo zemljo, le-ta bohotno zacveti. Sem in tja so v robu ob poti ždeli rumeno-oranžni kalifornijski maki, sicer pa je v hladnem vetru s Pacifika pokrajina še napol spala. Le nekaj ni bilo mirno – stotine podzemnih veveric, ki se, ko se jim približaš, naglo razbeže kot nekakšne podgane po planotah in odsmukajo v svoje luknje. Teh živalic je v Kaliforniji toliko, da jih opaziš šele – ko jih ni več. Planjave in gola pobočja so silno varljivi – ni videti daleč, ni videti visoko. A tam, povsem blizu morja, zaobljeni hrbti segajo kar tisoč metrov v nebo, dolžine poti preko planot pa se celo v miljah približajo dvomestnim številom (časi niso označeni). Mimogrede se pot raztegne v pet ur. Tri ure gor, dve nazaj, če pa

Kalifornijski mak

noga krene še kam v daljave, ki vabijo, pa je s potjo lahko zapolnjen kar ves dan.

Mesec dni kasneje sem se odločil vzpeti na Mission Peak, enega najvišjih vrhov nad Silicijevo dolino. Tedaj je bilo že vse orumenelo - klasasta trava se ne more dolgo upirati soncu in v slabih dveh tednih povsem porjavi pobočja. Zeleni ostanejo le še hrasti in nekaj nižjih dreves v kakšni senčni kotanji ali ob drobnih potočkih, na mestih, ki so jih zemeljski plazovi urezali v obličje gore. Vijugasta pot, ki je dovolj široka za promet - gasilci imajo tu veliko dela - me je pod slepečim soncem počasi gnala proti vrhu. Ko zmanjka še hrastov, se ni kam več skriti. Po svoje izjemen občutek svobode, prostranstev, zračnosti - po drugi strani pa pritisk žarečega sonca, ki mu ne moreš uiti. Voda v nahrbtniku je vredna zlata, prav tako pa vsi pripomočki, ki sonce spremenijo v prijaznega sopotnika.

Na slemenu se mi je v daljavi odprl pogled na dvočlavi Mount Diablo, še dlje je rumenela dolina San Joaquin, pod menoj pa so se gubale planjave

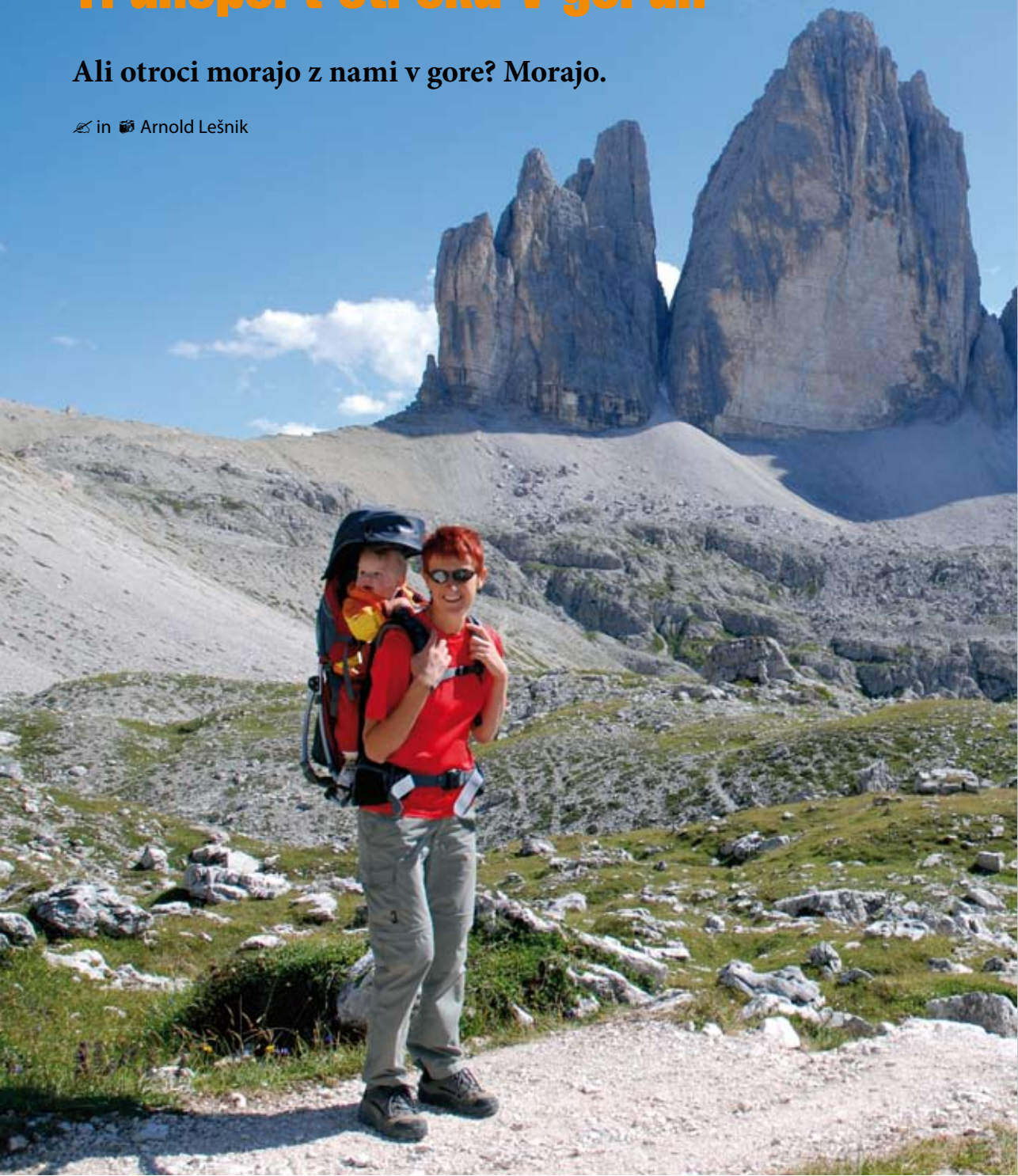
parka Sunol, ki sem ga prehodil pred tednom dni. Nekaj skal na grebenu je bilo dovolj, da me je izza vsake opazovala kakšna veverica. V zraku - tisti dan je bil vetroven kot večina dni v letu - so drseli veliki rdečevrati puranji jastrebi, nad njimi pa številne jeklene ptice, ki so se počasi spuščale skozi megličasto ozračje Zaliva proti letališču v San Franciscu - nekatere po dvanajsturnih poletih izza daljnih morij. Svoboda prostranstev - prav nič drugega mi tam gori, na vrhu Mission Peaka, ni prihajalo na misel. Zrak, na njegovih krilih pa misli, ki prihajajo z vseh vetrov in hitijo v vse smeri. Pogledu v Silicijevo dolino, prepredeno s širokimi betonskimi mnogopasovnicami, se nisem pustil zmesti. S puranjimi jastrebi je misel odjadrala v zračnost prostora ...

Opomba: *Vtisi za ta prispevek so nastali v naslednjih državnih in regijskih parkih: sekvoje - Big Basin, Muir Woods, Portola, Mount Madonna; planjave - Mission Peak, Monument Peak, Joseph D. Grant (Mt. Hamilton) in Sunol. ◉*

Transport otroka v gorah

Ali otroci morajo z nami v gore? Morajo.

✍ in 📷 Arnold Lešnik

Kakovosten nahrbtnik prinaša obilo veselja. Obema.

Otroški vozički so danes v mestih vsakdanja stvar, saj omogočajo hiter in preprost transport otrok po dobro razvejani cestni povezavi. Večjo težavo prinašajo arhitektonske ovire, zato so se razvile druge oblike transporta. Med njimi prednjačijo tako imenovani kenguruj, rute in nahrbtniki. Vsaka med njimi ima svoje prednosti in slabosti, zato je pomembno, da vemo, za kaj jo bomo potrebovali. Zadeve se bistveno spremenijo, kadar se odpravimo v naravo, kjer se srečamo z bolj razgibanim terenom. Ne bom govoril o smiselnosti ali nesmiselnosti početja, torej o vprašanju, s katerim se ukvarjajo vsi sodobni starši, ki ljubijo naravo, in na katerega jih bodo opozarjali dobronamerni pohodniki, ki jih bodo srečevali na poti. Če ste dobri starši – in verjamem, da ste –, boste gotovo prisluhnilli potrebam svojega otroka in ne boste prekoračili meje zdravega razuma. To pomeni, da boste izbirali izlete, primerne za vas in vašega otroka, na katerih bo korak še varen in kjer vašemu naraščaju ne bodo grozile pretirane nevarnosti – čeprav, roko na srce, že majhen nepreviden korak lahko vodi v usodne posledice. Stabilne vremenske razmere, dobra priprava na turo in možnost hitrega umika so zagotovila za dolgo in srečno hojo oz. prenašanje otrok v gore.

Kaj je najboljša izbira?

Ko smo razčistili moralne dileme okoli malčkovega gorniškega udejstvovanja, se pojavi cela kopica vprašanj. Kaj izbrati in na kaj moramo biti pozorni pri nakupu transportne »naprave« za nošenje otroka?

Čeprav sem prej omenil primernost otroškega vozička le za urbana okolja, to vendarle ni čisto res. Danes marsikje vodijo odlične poti v osrčje gorskega sveta. Kar je za naravovarstvenike prekletstvo, je mladim staršem dobrodošla opora. Doma ali v bližnji tujini obstaja cela vrsta simpatičnih izletov, ki staršem gornikom ponujajo možnost, da se naužijejo gorskega zraka, celo na dvatisočakah. Pri tem je lahko voziček edino transportno sredstvo ali še boljše pomoč in dopolnilo prenašanju ob telesu. Za to so seveda primerni vozički z velikimi kolesi s pnevmatikami in robustnimi ogrodji. Večinoma gre za trikolesnike, ni pa pravilo.

Nazadnje se znajdemo na mestu, kjer se ustavijo vsa kolesa. Tam pride v poštev zgolj nahrbtnik za prenašanje otroka. Ruta in kenguru sta primerna za zelo majhne otroke. Vedno pa se moramo zavedati, da obstajata dva pogleda na isto stvar. Če se

vprašamo po otrokovih potrebah, so tu gotovo pomisleki otroških zdravnikov, ki odsvetujejo daljšo prisilno držo. Zadnje čase so vse glasnejši tudi tisti, ki odsvetujejo klasične kengurije in priporočajo anatomsko oblikovane, v katerih otrok ne visi kot klobasa. Če se vprašamo po počutju starša, hitro ugotovimo, da so ti pripomočki popolnoma neprimerni za daljše izlete, saj je težišče daleč spredaj, ramena pa zaradi tanjših naramnic ali enostranskih obremenitev zelo trpijo. Nekatere pripomočke se da uporabljati celo na hrbtu, kar je za zelo majhne otroke popolnoma neprimerno, pri večjih in težjih pa se pojavijo isti pomisleki kot pri nošnji spredaj – to je skrajno naporno.

Pozneje, ko otrok že nekoliko obvlada svoje telo in ima vzravnano glavico, postanejo zadeve preprostejše, čeprav ne nujno lažje. Takrat postane največji otrokov sovražnik dolgčas, poleg enostranske obremenitve pa se starša ubadata z vedno večjo težo na hrbtu. Zato je priporočljivo, da sta partnerja soudeležena pri transportu malčka in se menjavata v enakomernih časovnih presledkih. Čeprav je krajše izlete mogoče premagati solo, se je zaradi teže otroka in dodatne opreme takšnih izletov bolje lotevati v dvoje. Poleg tega vas bo na poti vedno spremljal strah, da ne bi ponesreči prišlo do zadušitve, ko otrok zaspi, zato je partnerjev nadzor več kot dobrodošel. Menjava partnerjev pri nošnji prinaša določeno dinamiko tudi otroku, ki bo tako zmožen več časa preživeti v sedečem položaju. Seveda pa nismo na tekmovanju, in čeprav zadovoljujemo predvsem svoje želje po hribih, se moramo ves čas zavedati, da nismo sami. Verjamem, da dobro poznate svojega otroka in mu zmorete prisluhniti, zato bi bili nasveti v tej smeri odveč. Zadovoljevanje fizioloških potreb mora potekati nemoteno, primerna mora biti zaščita pred vremenskimi pogoji. Tudi z višino ne kaže pretirati, še posebej v otrokovih zgodnjih mesecih. Ob tem lahko predstavljajo višje ležeče gorske ceste ali vožnja z žičnico nepremostljivo oviro na poti v gore.

Nahrbtnik

Najboljša izbira za prenašanje otroka v gorah je nahrbtnik, toda seveda ne kakršen koli. Prodajalci otroške opreme ponujajo celo paletu nahrbtnikov, ki so pogojno uporabni v mestih, na krajših razdaljah, v hribih pa popolnoma odpovedo. Dobro nahrbtnike izdelujejo proizvajalci, ki imajo v svoji ponudbi celotno paletno raznovrstnih nahrbtnikov.

Le pri njih bomo dobili udoben in kakovosten izdelek. Če imajo snovalci izkušnje s starševstvom, bodo dobro dodelani detajli zadovoljili prav vsakega malčka. Za otroka je daleč najpomembnejši položaj, v katerem bo moral – globalno gledano – presedeti ure in ure. Zato se po nakup takšnega nahrbtnika nikoli ne odpravite brez otroka. Če imate prijatelje ali znance, ki že imajo tovrstne izkušnje, se najprej posvetujte z njimi. Otrok mora v nahrbtniku sedeti in ne viseti. Ko ga pripnete, mora biti dobro pričvrščen, da ne opleta ali v skrajnem primeru celo pade iz nahrbtnika. Ko nameščate nahrbtnik z otrokom na hrbet, se ne smejo otrokove okončine nikjer zatakni, zato mora biti hrbtni del izdelan iz enega dela. Ob nakupu preverite vse nastavitve, ki vam ali vašemu otroku omogočajo čim udobnejšo uporabo. Vprašajte se, kakšen položaj bo otrok zavzel, ko bo zaspal. Nekateri izdelovalci poleg glavnega artikla ponujajo še celo kopico pripomočkov – previjalne mize, naslon za glavo, pokrivala za veter in dež ... Nekateri so dobrodošli, nekateri pa popolnoma neuporabni (npr. opora za glavo). Dober sistem zapenjanja je pettočkovni, kar pomeni, da bo otrok večino dneva preživel v stabilnem položaju. S tem izključimo možnost zadušitve in precej zmanjšamo možnosti za nastanek neugodnih otiščancev ali vnetij, ki se bodo pojavili še tako skrbnim staršem.

Nahrbtniki z zložljivim ogrođjem, ki se spremeni v sedež, kadar otroka odložimo, so zelo dobrodošli, a v tem primeru ne smemo otroka nikoli pustiti brez nadzora. V takšen nahrbtnik otroka tudi veliko lažje namestimo. Naramnice so anatomsko oblikovane in dobro podložene tako kot hrbet, ki mora biti nastavljen v širokem razponu. Materiali, ki bodo vsaj malo odvajali znoj, so več kot dobrodošli. Takšni nahrbtniki imajo seveda zaponko čez trebušni in prsni del. Za zaščito pred dežjem ali soncem poskrbijo snemljive zaščite v obliki strešic ali pokrival. Te so že integrirane v nahrbtnik ali pa se dokupijo. Ni nujno, da ima nahrbtnik veliko žepov, a tisti, ki jih ima, morajo biti funkcionalni in prilagojeni vašim potrebam. V primeru, da se ture udeležita oba starša – in tako je tudi najbolje – se bodo v žepih znašle razne drobnarije ali lažje stvari, saj se bo del teže preselil na drugega partnerja. Možnost namestitve meha z vodo v nahrbtnik je odlična ideja, ki bo tako vam kot vašemu otroku pomagala lažje prenašati neprijetno vročino.

Nazadnje primerjajmo še teže posameznih nahrbtnikov in velikosti, kajti takšen pripomoček

zavzame kar veliko prostora v prtljažniku avtomobila. Cena pri nakupu seveda ni postranska zadeva, vendar naj ne bo odločilni dejavnik. Razmislite še o možnosti vzdrževanja, garancijskem roku in možnostih popravila.

Nošnja v nahrbtniku ima tudi slabe strani in omejitve. Predvsem mraz je tisti, pred katerim skoraj ni zaščite, saj prisilna drža vpliva na slabšo prekrvavljenost rok in nog. Zato v večjem mrazu raje ostanite doma. Nevarna je seveda tudi vročina in v nahrbtniku koža ne diha ravno najbolje. Sončna krema, tekočina in senca so edini odgovori na močno sonce.

Pri praktični uporabi moramo vedno preveriti, ali smo zapeli vse zaponke. Če moramo kaj pobrati s tal, se praviloma ne sklanjajmo naprej, čeprav kakovostni nahrbtniki omogočajo dobro varovanje s pasovi. Raje počepnimo z vzravnano hrbtnico. Ko otrok zaspi, je treba obvezno preveriti položaj glave – kot rečeno, v zgornjem kakovostnem razredu nahrbtnikov s tem načeloma ni težav, a tudi tu je nenadomestljiv partnerjev nadzor. Če hodimo sami, je lahko v pomoč celo majhno ogleдалo.

Kdaj postane nahrbtnik primerno sredstvo za nošnjo otroka? Nekateri menijo, da pri šestem mesecu, a verjetno je bolje kasneje, okrog devetega meseca, ko je glava že bistveno stabilnejša oziroma ko je otrok sposoben sedeti sam, brez tuje pomoči. Pozanimajte se pri svojem zdravniku, vendar bodite pripravljeni, da ne boste dobili enoznačnega odgovora. Nazadnje se boste morali odločiti sami.

Varno na pot

Najzanimiveje postane takrat, ko malček že obvlada prve korake in ko se čas sedenja v nahrbtniku zmanjšuje. Ko razmišljate o turi, poleg časa, ki ga otrok prebije v nahrbtniku, prištejte še čas na poti, v avtomobilskem sedežu. Za daljše ture so idealni dvo- ali večdnevni izleti.

Pri hoji v hribe upoštevajte vsa pravila varne hoje in faktor varnosti povečajte na maksimum. Obiskujte že znane cilje. Izbirajte odprte terene, kjer ni možnosti naleta padajočega kamenja. Prečenje snežišč in hoja po jeklenicah sta tabu. Kljub upoštevanju vseh varnostnih pravil in vsakršnih dobrih nasvetov se boste morda kdaj znašli v položaju, ko boste v dvomih, pa naj bo glede časa, ki ga bo otrok preživel v nahrbtniku, morda glede mraza, velike vročine, prihajajoče nevihte. Takrat

Z otroškimi vozičkoma na dvatisočaka.

Ko se ustavijo kolesa.

Otroci radi spoznavajo svet.

Redni postanki so nuja.

poskrbite za varnost za vsako ceno in naslednjič povečajte varnostne kriterije. Na srečo jok največkrat ne pomeni velike nesreče, saj je ponavadi vzrok zanj kar naveličanost. Če bo kazalo, da se bo vsak čas ulil dež, do avtomobila pa je še slabe pol ure, bo veliko manjša škoda, če boste za svojo nepremišljenost kaznovani z nekaj kapljami dežja, kot če se boste v ihti zvrnili preko skal. Pri hoji so zaradi velike teže na hrbtu v veliko pomoč pohodniške palice, ki dodatno povečujejo stabilnost.

Še posebej previdni morate biti pri hoji pod ovirami, saj je otrokov položaj večinoma višji od vašega. Drevesne veje in nizki podboji predstavljajo najbolj grozečo nevarnost, ki se ji boste uspešno ognili le, če se boste ves čas zavedali, da na poti niste sami. Poleg tega otrokov višji položaj prinaša večjo nestabilnost zaradi spremembe težišča, kar ni zanemarljivo.

Hoja v hribe z otrokom na hrbtu zahteva veliko večjo pazljivost in koncentracijo, kot če se na tovrstno pohajkovanje odpravimo sami. Ker izbiramo korake previdno in premišljeno, ostane za opazovanje naravnih lepot tudi bistveno manj časa. Vendar je to majhen davek v primerjavi s številnimi novimi obzorji, ki jih srečamo na poti. ◦

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz
106.8 MHz

Rožna ulica 39
1330 Kočevje

T: 01/893 99 10
F: 01/893 99 24
E: info@univox.si

Pasja zgodba s srečnim koncem

Kako sem odkril Visoko polico

✍ Brane Pahor

*Dve pasji mrcini, k' mata urne noge,
na poti naenkrat pokažeta zobe.
Se tresejo hlače, že ves se znojim,
zbežati ne upam, kot kip obstojim.*

Načrt v Trenti

Mnogo zgodb nama je prineslo življenje v Trenti, najini obljubljeni deželi, v katero sva se z ženo vračala vsako leto na težko prisluženi dopust. Tudi tale je ena izmed njih. Pa čeprav ni ravno iz Trente, vam jo vseeno povem.

Z leti so me v nasprotju z ženo začele navdihovati vedno bolj vitke, drzne in težko dosegljive lepote, zato si je tudi ženka, kot ga je sama imenovala, našla svojega »lupčka«.

Vanj se je zagledala v športni trgovini v domačem kraju, bil je doma iz Češke, ime pa mu je bilo Author. Z mučilno napravo na dveh kolesih, kot v šali imenuje kolo moj prijatelj Jurij, je prebrcala in predihala marsikateri trentski klanec. Jaz pa sem se raje podajal v trentarska in bližnja brezpotja, raziskoval njihove skrite kotičke in se vračal poln novih doživetij, ki so zadovoljevala mojo vedno zahtevnejšo gorsko dušo.

Tako sva lepega avgustovskega popoldneva sklenila zanimiv kompromis. Jaz sem se odločil z avtom pokukati malce onkraj meje, se zapeljati v dolino Belega potoka, poskusiti, kako se vzpenja po Mali Lojtrici (Cima Piccola della Scala), Ines pa bi se s svojo neizmerno kolesarsko trmo pretolkla čez prelaz Predel. Na koncu bi se po osvojenih lovori- kah dobila ob Rabeljskem jezeru. Načrt, ki sem ga predlagal, je naletel na prava ušesa in tako beseda je meso postala.

Čez spečo mejo do doline Belega potoka

Težko je bilo v popolni temi vstati iz tople poste- lje v najini prikolici v Trenti, a napovedane popol- danske nevihte so bile vse prej kot tisto, kar sem si želel doživeti tistega lepega poletnega dne. Počasi je drsel moj avto skozi temno trentsko noč, in ko sem mimo Kluž pustil za seboj Log pod Mangar- tom, sem se začel počasi dvigovati. Ja, res je, vas Strmec ima pravo ime in tisti klanec, ki je vodil do vasi in naprej, je tudi moja ne tako stara kripa komaj zmogla. Opa, tole bo pa tudi za mojo boljšo polo- vico hud kolesarski zalogaj. Kar predstavljal sem si jo, škodoželjnež grdi, kako bo sopihala in hropla

Visoka polica nad dolino Belega potoka

in iztiskala zadnje atome moči, da se bo pretolkla tam čez. Na mejnem prehodu Predel sem ustavil in skozi steklo brezuspešno zrl v spečega italijanskega policista. Po skoraj minuti čakanja sem uporabil star trik. Avtu sem počasi začel dodajati plin, in glej ga zlomka, kot Bedanec, ki mu je Kekec pravkar vrgel češarek na glavo, se je zbudil, se zdrznil, me zaspano pogledal, leno pomahnil z roko in že sem se spuščal proti Rabeljskemu jezeru.

Sramežljivo se je začel prebujati dan, in ko so vršna pobočja Jerebice nežno pobožali prvi sončni žarki, so se nad gladino jezera še vedno valile jutranje meglice. Ne vem zakaj, a široka dimna zavesa me je nostalgичno vrnila mnogo let nazaj, ko sem bil zaprisežen roker, ko se mi o gorah niti sanjalo ni in ko sem prisegal le na Deep Purple in njim podobne. Pogled na jezero me je močno spominjal na njihov komad »Smoke on the water«. Da se le popoldne ne

bi zgodil kakšen »fire in the sky«, kot sledi besedilo pesmi, sem premišljeval, ko sem se končno ustavil pred tablico s številko 625, ki označuje začetek poti v dolino Belega potoka in višje k mojemu cilju, Mali Lojtrici.

V dolino Belega potoka me je pot prvič zanesla kakšen mesec poprej, ko smo se s kom drugim kot z Borutom povzpeli na Krniško špico. Navdušila me je z lepim začetkom in relativno kratkim pristopom do večinoma zahtevnih vrhov, ki takoj vzburijo nove apetite zahtevnih gornikov.

Do koč »zabave željnih« in zgrešena pot

Hladno jutro me je objemalo, ko sem se podal na rahlo vzpenjajočo se stezico in občudoval strugo Belega potoka. Ta se je v majhnih slapovih prelival iz enega smaragdnega tolmana v drugega in počasi ogreval mojo gorsko dušo. Nerad sem se na pot podajal sam, a tisti dan se mi je zazdelo, da sem potreboval ravno to, da se pomirim s seboj, da prečistim

svojo glavo in da se zlijem z gorsko naravo, ki mi je tako blizu in katere del sem že vrsto let. Prikrajšan za razglede sem ubiral korak skozi gosto grmičevje, ki ga je le enkrat prekinila večja mokra skala, čez katero sem stopal previdno, da ne bi zdrsnil že na začetku svoje pogumne samostojne pustolovščine. V dolgih okljukih se je stezica vila skozi mogočni gozd. Veselo žvrgolenje ptic v visokih krošnjah dreves je nežno božalo moja ušesa in zastal je moj korak, ko sem občudoval snope sončnih žarkov, ki so se kar topli med seboj, kdo se bo prej prebil med debli na listnata tla in potegnil gozd iz svoje minevajoče mračnosti ter tesnobnosti pravkar prestale noči.

Na vrhu gozdne strmine stoji kočja Brunner in na klopi pred bajto sem se namenil napraviti svoj prvi večji počitek ter namočiti suho grlo. A pred kočjo je bilo kar naenkrat konec moje vedno tako vznesene romantike. Na tleh je ležalo polno zvitih trupelc obnemoglih mladcev in mladenk, okoli njih pa kar lepo število steklenic hmeljnih zvarok, stare

dobre vinske kapljice, žganih derivatov, pa še kaj bi se našlo. Roko na srce, v svojih mladih letih sem tudi jaz s prijatelji prebil kakšno podobno noč, le da smo si za kraj zločina ponavadi izbrali kakšen primernejši kraj. Pa se nisem nič ujezil, le rahel nasmeh sem namenil tem morebitnim potomcem saškega kralja, ki je to lovsko kočjo včasih uporabljal za lovsko veseljačenja, in se prav potihoma pomudil naprej.

Še nekaj ovinkov in gozd me je končno spustil iz svoje temne omame. Spustil sem se na bela prodišča, na katerih si je pravkar rojeni beli potok veselo utiral pot proti svojemu novemu življenju. Na večjem balvanu sem posedel, odložil nahrbtnik in si končno potešil žejo, odpito vsebino steklenice pa sem seveda napolnil z bistro vodo, ki se mi je ponujala sama od sebe.

Tam se mi je odprl pogled na prvi, še prav posebno zanimiv vrh, ki se je šopiril nad široko planjavo ruševja pred menoj. Le kaj se je zamerilo staremu neandertalcu, odetemu v dolg plašč iz strmo padajočih sten, da zre le v sosednjo Lepo glavo (Vetta

Visoka polica z Lepe glave (Vetta Bella), desno škrbina Forc. delle Cenge in poraščene Vette Scabre

 Vladimir Habjan

Zgoraj: vzpon po grebenu na Visoko polico, spodaj: sestop z Visoke police, v ozadju Jerebica (levo) in Rombom

 Brane Pahor

Bella) in v dolino Mrzlega potoka in ne v njemu za hrbtom stoječe takšne prvake, kot sta Visoka Bela špica (Cima Alta di Riobianco) in Krniška špica (Cima del Vallone)! Rogljič ali Pan di Zuccheru me je spremljal vseskozi, ko sem se čez strugo pognal v gosto ruševje in si med sem ter tja izgubljeno stezo utiral pot navzgor. Ko sem se približal ostro zareznani škrbini Belega potoka, sem jo na razpotju ubral levo. Ruševje me je počasi zapuščalo in velevalo, da se ozrem naokoli. In imel sem kaj videti. Enkratna Visoka Bela špica se je v svoji najlepši praznji obleki v celoti naslikala pred mojimi očmi. Prav na sredini stene, kjer sta si podajala roki sonce in senca, se je dvigala v nebo ostra črta, po kateri poteka ena najlepših smeri v Julijskih Alpah, njen severni raz. Morda nekoč z Jurijem, kdo ve, morda nekoč.

Ko sem si tako spočil oči, sem se napolil desno proti ostenju. Moj cilj je bil meni primerno skromnejši, a vseeno je bil trši oreh, kot sem načrtoval. Ko sem se po opisu oziral nazaj, iščoč nezgrešljivo gredino, ki bi vodila za rob in nato proti Mali Lojtrici, je nikakor nisem mogel uzreti. Spustil sem se

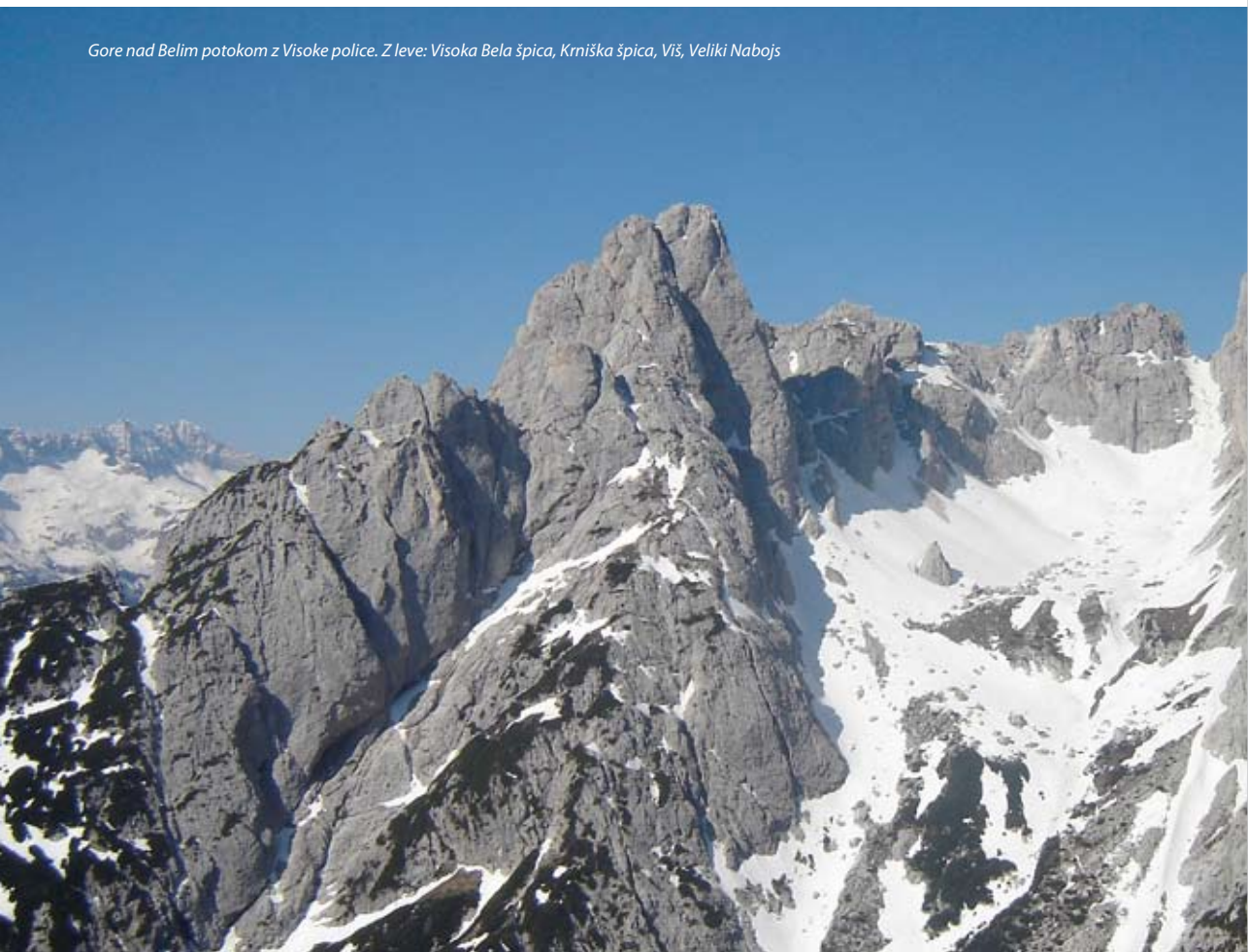
še nekaj korakov nazaj, se še enkrat ozrl in ponovno nič. Zazdelo se mi je, da se mi smejeta celo dva kozla, ki sem ju opazil zadnji hip nekaj metrov stran. Le kje za vraga sem bil, ko je mati narava delila občutke za orientacijo, najbrž sem spal! V takih primerih si vedno izberem tolažilno nagrado. Usedel sem se v travo, pobrskal po vodniku in jo našel. Lepo glavo, bližnji vrh, do katerega izhodišča se bo treba samo ponovno spustiti do kočice Brunner, če bo le vreme zdržalo.

Kar ostanita tam gori, kozla nagajiva, sem si mislil, ko sem ju še zadnjič pogledal in v njenem slogu zdirjal nazaj proti koči.

Nepričakovano srečanje z mrcinama

Še nekaj ovinkov, in ko sem kočico že skoraj zagledal pred seboj, sem na stezi nenadoma obstal. Kar naenkrat, kot z neba, mi je po stezi nasproti priteknel velik pes ter se ustavil dobrih deset metrov pred menoj. Iz gobca se mu je cedila slina, srepo je zijal vame in začel lajati, kot da sem kaj hudega storil njemu ali njegovemu lastniku, mrcina pasja. Kot pasmo

Gore nad Belim potokom z Visoke police. Z leve: Visoka Bela špica, Krniška špica, Viš, Veliki Naboj

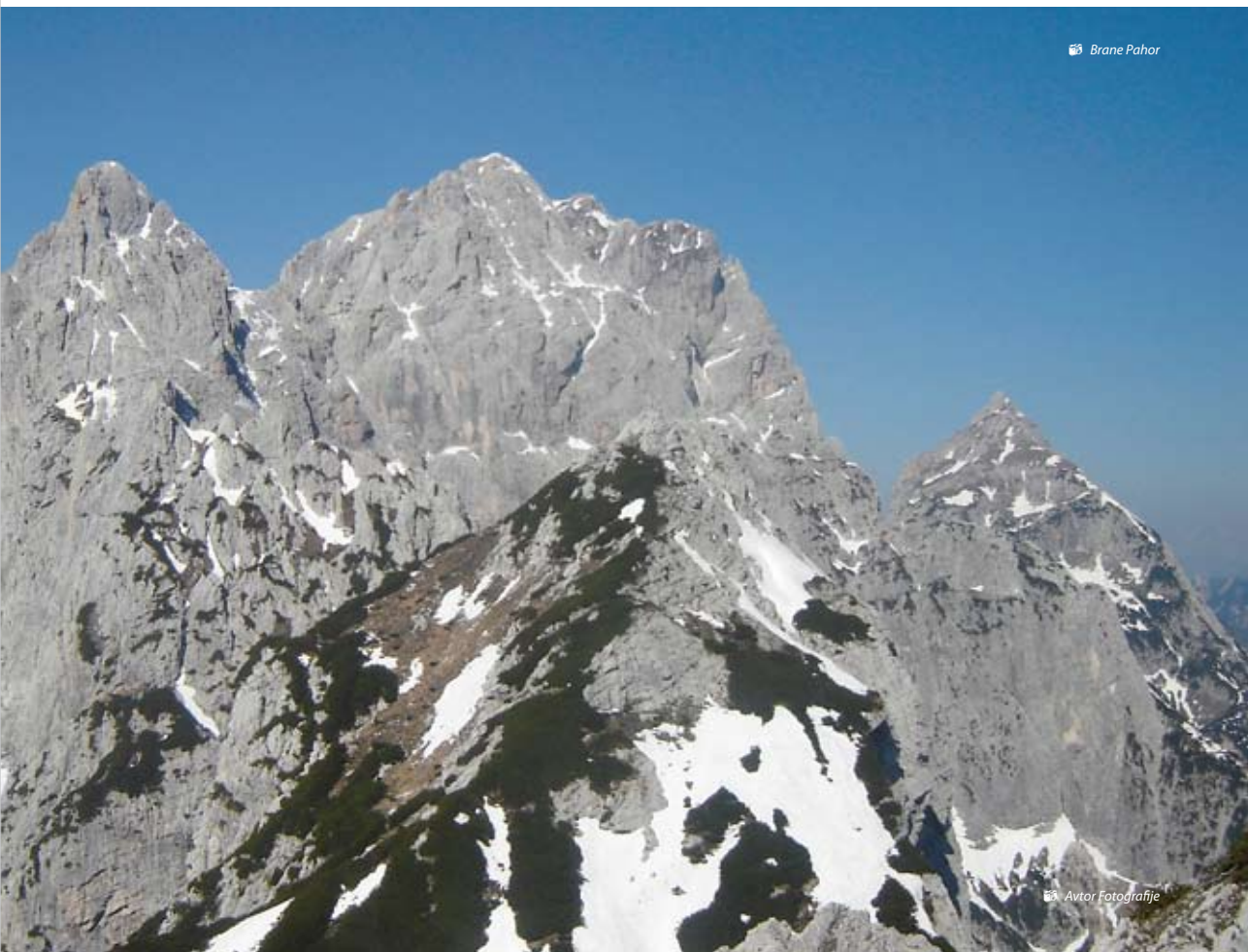
sem ga uvrstil v rod kratkodlakih, zlatorumenih uličnih cocktailov. Sprva sem otrpnil, nato pa naredil počasen, previden korak nazaj, a ko je to videl, je stekel še malce naprej, še bolj zarenčal in zdelo se mi je, da se bo vsak čas zakadil vame. Drama je dosegla vrhunec, ko se je v bregu nad menoj, kot da eden ni bil dovolj, znašla še ena mrcina, za spremembo črne barve, a brez dvoma s podobnimi nameni kot prva. Le kje so njihovi gospodarji, ki jih ni in ni bilo od nikoder! Pa ja niso tisti mladci od zjutraj, katerih ljubljenci so se prej prebudili iz prekrokane noči in se namenili zagreniti dan nič hudega slutečemu prišleku. Izbire nisem imel veliko, časa tudi ne, edina rešitev je bila po skrotju navzdol, preko potoka v gozdnato pobočje na drugi strani. Ko sta se mi mrcini že nevarno približali, sem vzel palico v eno roko in jo ucvrl navzdol, kolikor so me nesle noge. Psa sta se zapodila za mano, a po laježu sodeč, ki se je oddaljeval, samo do roba steze. Jaz pa sem še kar tekal, in ko sem preskakoval potok, mi je spodrsnilo in prav malo je manjkalo, da ne bi telebnil v mrzlo vodo, kolikor sem bil dolg in širok. Na nasprotnem

bregu sem na ostarelem ozebniku uzrl markacijo. Kako sem je bil vesel, markirane steze, a tek navkreber le ni moja paradna disciplina. Povsem upehan sem se dobesedno sesedel pod široko krošnjo polletnega macesna, jezik mi je segal do tal, srce mi je razbijalo na vso moč, toda pomembno je bilo, da sem bil daleč stran od mrcin, ki sem ju še vedno slišal, kako sta lajali kot za stavo tam na nasprotnem bregu blizu koč Brunner.

Skoraj polovica dragocene tekočine mi je kar sama odrešilno stekla po grlu. Preostalo mi nič drugega, kot da se zagrizem v nov breg.

Nenadejan nov vrh

Vse redkejši macesni so začeli počasi izginjati in dajati prednost gostemu ruševju, med katerim me je steza vodila proti neznanemu cilju. Poželjivo sem se vseskozi oziral proti levi, da bi uzrl kakšen prehod v smeri tolažilnega vrha, a ga ni in ni hotelo biti. Le sonce je neusmiljeno žgalo in zazdelo se mi je, kot da je raztreslo vso svojo toploto v gosto vejevje. Počutil sem se, kot da hodim sredi žerjavice. Končno sem

pred seboj zagledal nekakšno sedlo in dejal sem si, tam bom končal svoje romanje in se vrnil. A presenečenj tistega dne še ni hotelo biti konec.

Ko sem dosegel sedlo, se mi je na levi odprla ostra, globoka škrbina, do katere je vodila napeta jeklenica. Veliko pozornost je takoj pritegnil rdeč napis na skali tik nad škrbino. Radovednost mi seveda ni dala miru, da se ne bi takoj spustil in pogledal, kaj piše. Cima delle Cenge (II). Kaj pa je zdaj to? Iz nahrbtnika sem vzel zemljevid in vodnik, da bi končno ugotovil, kam so me pregnale mrcine pasje. Stal sem na prelazu Forca delle Cenge, pred menoj pa je bila z na gosto posejanimi rdečimi packami označena pot na Cimo delle Cenge ali po naše Visoko polico, po zahtevnosti dvojka. Italijani so torej res moji prijatelji, saj imajo tudi za take kot jaz označene plezalne smeri, kar pri nas ni v navadi.

Dvojka. Veliko sem jih že zlezal, gor in dol, a roko na srce, vedno sem se po domače povedano »šlepal« na Jurija, Toneta pa še kakšnega od svojih gornjskih prijateljev. Zdaj sem bil sam in počutil sem se kot v študentskih časih pred zahtevnim izpitom.

Hitro sem se odločil, saj poskusiti ni bilo greh, in če bi bilo pretežko, bi se še vedno lahko vrnil. Trdno sem se oprijel ostrih skal v začetni zajedi in velike rdeče pike, ki so si sledile meter za metrom, so mi odpihnile še zadnje trohice strahu, da sem se lahko z veliko mero poguma potegnil na odrešilno polico. Od tam naprej je šlo precej lažje. Ko sem splezal krajši žleb, sem se usmeril levo in prečil krajši odsek strmih trav. Sledilo je prijetno, prav uživaško plezanje z zanimivimi skalnatimi odseki, med katerimi se je sem ter tja ponovno bohotilo kaj drugega kot ruševje. A tokrat je bilo moj prijatelj, pomagalo mi je, da sem se, držeč se za njegove košate roke, varno približal svojemu nepričakanemu cilju.

Še bežen pogled v prepadno globel na desno, kjer se je v soncu kopala dolina Mrzlega potoka, in pack je bilo naenkrat konec.

Stal sem na vrhu, povsem nenadejano, pa še s prvo samostojno dvojko v žepu. Ponosen, srečen in kar sam sebi sem se smejal, ko sem pomislil: le pridita sem gor, pesjana brunnerska, tukaj sem jaz kralj v svojem kraljestvu in nikomur ne pustim, da bi me motil v njem. Nekaj zaplatic trave je postalo moje ležišče, nahrbtnik moje vzglavje, nebo pa filmsko platno, posejano z oblaki, po katerih so se sanjavo sprehajale moje oči.

Skoraj sem že zadremal, ko sem se spomnil, da bo treba tudi kaj zaužiti, saj sem postal že pošteno lačen. Ob malici sem se oziral naokoli. Moj skromni vrh, ki je segal le dva metra čez dva tisoč, mi je ponujal

krasen pogled na Visoko Belo špico, Krniško špico, nespornega prvaka Viš ter na Veliki Naboj, katerega oblika je od tam močno spominjala na Matterhorn. Tudi Mala Lojtrica je bila povsem blizu in bila je hudičevo ošiljena, tako da ne vem, kako bi jo kaj zvozil tam skozi.

Težko se je bilo posloviti od vrha, a treba je bilo dol, saj me je čakal še ključni del dvojke, sestop. Med packami sem se dobesedno sprehodil navzdol do zadnjega skoka. Tam je šlo zopet zares. Obrnil sem se k steni, čvrsto prijel za skalo in stopil nižje. Ponovno sem poiskal stope in vsak meter mi je šlo bolje.

Že sem bil v škrbini, težav je bilo konec, čestital sem sam sebi ob pravkar narejenemu izpitu v samostojni dvojki. Vzpon po zanesljivi jeklenici je bil pravi užitek in tudi vročina v ruševju je ob povratku močno popustila.

Sestop in povratek v nevihti

Prihod do kočee Brunner me je vseeno malce skrbel. Kaj, če sta bili mrcini še vedno tam, če sta mi želeli ponovno pomeriti hlače? Počasi in previdno sem se prikradel do kočee. Vse je bilo mirno in tudi steklenice so hvalabogu izginile. Malce sem še posedel pred kočeo, nato pa pohitel navzdol, saj me je ženka že gotovo nestrpno čakala pri jezeru. Toliko časa mi je še preostalo, da sem se za nekaj trenutkov pomudil pri strugi Belega potoka. Je kaj lepšega kot končati pot, ozirajoč se v enega od številnih kristalnih tolmunčkov? Zdel se mi je kot velika debela solza, ki jo je skalovje s pomočja slapu spustilo po svojem skalnatem licu. Pa ne zameri mi, moja lepota iz Trente, vedno si bila in vedno boš prva v mojem srcu in še ta isti dan se bom vrnil ob tvoje bregove občudovat tvoje sinje valove.

Nebo se je že povsem zmračilo, ko sva si z ženo končno čestitala za opravljena podviga. Še kratka osvežitev v prijetnem jezeru in ravno, ko sem montiral njenega »lupčka« na avto, so padle prve kaplje.

Pa sva ga le dočakala, »fire in the sky«. Ko sva se spuščala s Predela, se je narava razbesnela v vsem svojem srdu in togoti. Pokalo in grmelo je, strele pa so udarjale v Loško steno, kot da bi jo želele preklati na več delov. Pa se ni dala, ta mogočna, veličastna trdnjava naših Julijcev, ki bogsigavedi koliko časa že stoji tam in kljubuje času v ponos večnosti.

Dan se je že nagnil na večer, ko smo obsedeli pred Katjino prikolicin in še vedno je lilo kot iz škafa. Le gromki smeh je odmeval po kampu, ko sem jel praviti: »Veš, pa se kar naenkrat od ne vem kje prikradeta dve mrcini ...« ◉

Visoka polica je zadnji dvatisočak v vrsti vrhov, ki s severa obdajajo dolino Belega potoka (Vallone di Riobianco). Njen zahodni sosed je Lepa glava (Vetta Bella, 2049 m), na vzhodu pa jo izrazita škrbina Forcella delle Cenge, 1820 m, povezuje z močno poraščeno in težko prehodno skupino vrhov Vette Scabre. Visoka polica se proti severu s precej visoko steno strmo spušča v dolino Mrzle vode (Valle di Rifreddo); stena je posebno v spodnjem delu precej »kosmata«, zato ni pritegnila posebne pozornosti alpinistov. Povsem nekaj drugega pa je južna stena, ki se navpično dviga nad stranskimi grapami doline Belega potoka. Odlikuje jo odlična, za Julijce nenavadno trdna skala, zato je med plezalci zelo priljubljena, posebno na začetku sezone, ko je zaradi prisojne lege kmalu kopna.

Na Visoko polico ne pripelje nobena zavarovana pot, vendar se na vrh lahko povzpnejo tudi bolj izurjeni gorniki neplezalci, še najbolje, če v spremstvu gorskega vodnika. Markirana pot št. 656 pripelje iz Rablja na škrbino Forcella delle Cenge in se z nje strmo spusti v dolino Belega potoka. S škrbine se z lahkimi plezanjem v tri četrt ure povzpnejo na vrh; težave ne presežejo II. težavnostne stopnje. Čeprav je »pot« nezavarovana, je vseskozi dobro označena z rdečimi pikami.

Na Visoko polico so se verjetno prvi povzpeli domači lovci in pastirji, prvi dokumentirani vzpon pa je opravil 22. 10. 1893 A. Gstirner z lovcem Millerjem iz Rablja.

Izhodišče: Rabelj (Cave del Predil) v Jezerski dolini (Val Rio del Lago), 12 km od Trbiža. Za zadnjimi hišami onstran mostu zavijemo

po stranski cesti na desno in kmalu uzremo oznake poti št. 656. Tam pustimo vozilo.

Opis: Široka mulatjera se kmalu začne dvigati v breg čez smučarsko pisto in nato vstopi v gozd. V zmerni strmini se vzpenjamo skozi bukov gozd, čez prodišče, više pa skozi ruševje in dosežemo razgledni pomol nad grapo Canale della Malga. Lepa pot zavije v grapo, potem pa spet v gozd, v katerem prevladujejo macesni. Ambient se hitro spremeni, znajdemo se v visokogorskem svetu, na desni se dvigajo strme stene Visoke police, na levi pa vidimo Vette Scabre, divji labirint strmega skalovja, trav in ruševja. Končno pot vstopi v strmo grapo, ki se spušča s škrbine Forcella delle Cenge, teren pa postane bolj robat in teže prehodan. Po skrotju in strmih travah v okljukih dosežemo škrbino. Do tu se lahko povzpnejo tudi po markirani in v zadnjem delu z jeklenico zavarovani poti od kočice Brunner v dolini Belega potoka (to pot je uporabil avtor članka pri opisnem vzponu). Ker pa je pot prav neusmiljeno stma in slabo shojena, tega pristopa ne moremo priporočiti.

Puščica z napisom »Cima delle Cenge, II. grado« na skali nas usmeri na desno, v strm, drobljiv žleb; hitro pridobivamo višino (I). Tik pod vrhom žleba je kake tri metre visok skalni skok z odličnimi stopi in oprimki ter čvrsto skalo (II, najtežje mesto). Ko ga preplezamo, se znajdemo v strmem svetu, poraščnem z ruševjem. Plezamo na desno navzgor, nato prečimo daleč v levo (ruševje poskrbi za odlična oprijemala), do vršnega roba vzhodnega grebena. Poplezavanje po razglednem grebenu je prav prijetno, vmes pa moramo premagati tudi kakšen lažji skok do bližnjega vrha (I–II).

Sestop: Sestopimo po poti vzpona.

Časi: Izhodišče–Forcella delle Cenge 2 h 30
Vzpon na vrh Cime delle Cenge 45 min
Skupaj vzpon 3 h 15
Sestop 2 h 30
Skupaj 6 h

Težavnost: II/I–II Ves čas vzorno markirano, vendar nezavarovano. Vstopni žleb je v spodnjem delu precej krušljiv.

Zemljevid: Alpi Giulie Occidentali Tarvisiano. Tabacco 019

Grossvenediger – ko pokličejo Visoke Ture

Benetk vendarle ni videti

✍ in 📷 Arnold Lešnik

Grossvenediger v naših gorniških logih ni popolna neznanka, zato se s prihodom poletja vedno znova oziramo k temu žlahtnemu cilju na avstrijskem Tirolskem. S svojim estetskim vrhom, na katerega vodijo štirje grebeni in kar štirje normalni pristopi, v idealnih razmerah ponuja vrhunsko ledeniško turo. V nacionalnem parku Hohe Tauern je po višini takoj za Grossglocknerjem. Vsej lepoti in pomembnosti navkljub bomo njegovo pravo višino še vedno zgolj ugibali, po dostopnih podatkih znaša med 3656 in 3674 metri.

Glavni pristopi potekajo z juga iz doline Virgental (preko koč Deffreger Haus), z vzhoda, iz doline Gschlöss (preko koč Neue Prager Hütte), in nam manj znano s severa iz Neukirchna (preko koč Kürsingerhütte).

Le kdo bi vedel, ali so bili resnično beneški trgovci tisti, ki so prvi poimenovali veliko belo piramido sredi divjine in večnega ledu, kot bi sklepali po imenu Venediger. Kakšen oboževalec beneške kulture vendarle, ki je verjel, da je mogoče z Venedigerja videti Benetke, čeprav so – danes to vemo – v napoto vsaj Sextenski Dolomiti. V naših srcih takoj zagorijo zgodbe o junaških Venetih, a ostanimo raje na realnih tleh in pogledjmo zgodovinska dejstva. Prve znane razprave o izvoru

imena Grossvenediger so se pričele s pojavom imena v zapisniku ogleda meje leta 1797. Potem je zanimanje za goro zaspalo za dobrih trideset let. Sledil je prvi poskus pristopa na vrh, ki se je avgusta 1828 končal skoraj tragično. V skupini 17 mož, ki se je iz Neukirchna odpravila kar čez strmo severozahodno steno, je bil tudi navdušeni gornik nadvojvoda Janez. 150 metrov pod vrhom jih je doletela nepredvidljiva nesreča, ko je izkušnega gorskega vodnika Paula Rohreggerja odnesel plaz in ga težje poškodoval. Šele na javno pobudo Ignaza von Kürsingerja trinajst let pozneje se je 40 domoljubno naravnanih gornikov z zastavami in trobentami 2. septembra 1841 odpravilo proti Venedigerju. Dobra polovica jih je dan zatem osvojila vrh, med njimi tudi nesrečni vodnik Rohregger.

Na pot

Pristop tehnično ni zahteven, vendar se moramo vseeno zavedati, da je Grossvenediger obdan z največjimi ledeniškiimi prostranstvi v Visokih Turah. Kar šest velikih ledenikov v skupni površini 35 kvadratnih kilometrov ponuja pisano paletto ledeniških tvorb – od divjih serakov do globokih ledeniških razpok. Tudi sam greben in vrh sta

podvržena nenehnim naravnim spremembam, ki jih povzročajo sneg in vetrovi. Največjo nevarnost na ledeniku pa prinašajo snežne nevihte in megla. A vse poplača veličastna svoboda, ki nam na vrhu ponuja čudovite razglede. Ti v lepem vremenu segajo celo do Ortlerja in Bernine.

Severni pristop je doživljajsko najbolj razgibana tura. Poteka čez severna ledenika Ober- in Untersulzbachkees, stópi na Venedigerscharte in čez zgornji Schlatenkees pripelje do vrha. Ta pristop pod severovzhodno steno Venedigerja je tudi najdaljši. Prične se v Neukirchnu (857 m) oziroma na parkirišču Hopffelboden (1100 m), do katerega pridemo, če v Neukirchnu sledimo kažipotu za gostišče Siggen (891 m). Iz Ljubljane skozi Felbertauerntunnel je 290 kilometrov. Nadaljujemo po gozdni cesti v široko dolino Obersulzbachtal; sprva zelo strmo do planine Berndlalm (1514 m), preko planin Foissenalm (1566 m) in Postlalm (1699 m) vse do spodnje postaje transportne žičnice (1929 m). Poleti poteka naprej zavarovana pot pod Keeslahnerwandom do kočice Kürsingerhütte (2558 m), zimski pristop pa se tej strmi skalni stopnji ogne in vodi nekoliko nižje. Nazadnje nas čaka še blag vzpon do kočice, kamor prispemo v slabih šestih urah.

Od kočice sledimo poti nad kotlom ledenika Obersulzbachkees proti vzhodu, kjer po dobri uri na višini 2750 metrov stopimo na ledenik. Nevarnost razpok! V širokem loku gremo proti jugu in čez dve strmi stopnji pridemo pod Venedigerscharte (3414 m). Čez pobočje naklonine 30 stopinj nadaljujemo v široko škrbino in se držimo desno (proti zahodu), kjer se na vršnem platoju srečajo vse normalne poti, ki nas nato čez predvrh, po štirih do petih urah, pripeljejo do markantnega križa na vrhu. Sestop poteka po smeri pristopa, pozna ura in mehak sneg pa dodatno povečujeta nevarnost ledeniških razpok.

Pristop in sestop skozi dolino Obersulzbachtal nam lahko – po predhodnem dogovoru – olajša taxi. Zelo zanimivo doživetje omogoča gorsko kolo. Ko premagamo začetno strmino, se pot sčasoma položi. Pri spodnji postaji transportne žičnice je urejeno lično postajališče za kolesa, pot navzdol pa je tako ali tako čisti užitek.

Z vzhoda

Zanimivo doživetje ponuja vzhodni pristop, ki je prav tako zelo razgiban. Iz Ljubljane gre pot skozi Karavanke proti predoru skozi Felbertauern, kar znese okrog 230 kilometrov. Izhodišče je Matrei (942 m) oz. Matreier Tauernhaus (1512 m). Pred predorom lahko zavijemo levo proti kraju Innergschlöss (1689 m), kjer parkiramo pri koči Venedigerhaus. Nekoliko višje je cestna zapornica. Pot po dolini je najbolj romantično opraviti peš, čeprav se ponuja še možnost prevoza s taksijem (kombi ali konjska vprega, od srede maja). Ledeniške vesine ne presežejo naklonine 20 stopinj. Ta tura je tehnično enostavnejša, vendar prav tako zahteva gornika z dobro kondicijo.

Pot nas najprej vodi po strmi cesti skozi gozd v dolino Gschlössstal, ki se kmalu zoži in zavije proti zahodu. Potem ko prečkamo potok Tauernbach, se držimo severneje. Slednjič se dolina ponovno odpre

Proti koči Johannishütte

in pokaže se razgled na obljubljeni goro. Pozdravi nas romantična skalnata kapelica, mi pa neprenehoma nadaljujemo ob potoku Gschlössbach in po slabih dveh urah pridemo do razpotja. Prava strmina se šele zdaj prične in prvih tristo metrov je kar napornih. Po dobri uri dosežemo Salzbodensee (2137 m), kjer se odcepimo desno in pod ledeniškim jezikom Schlatenkeesa nadaljujemo nazaj na severni greben. Mimo kočice Alte Prager Hütte (2489 m) se pot nekoliko položi in po slabi uri dosežemo Neue Prager Hütte (2782 m), skupno štiri ure in pol. Koča ždi visoko nad ledenikom Schlatenkees, obdana s skalovjem Schwarze Wand (3506 m) in Hohe Zaun (3451 m). Ima bogato tradicijo, saj je pred štirimi leti praznovala stoto obletnico obstoja. Tu je najbolje prespati in s turo nadaljevati naslednje jutro.

Do vrha je še kakšne štiri ure. Najprej sledimo poti proti zahodu, kjer nas na desni spremlja greben Niederer Zaun (2993 m). Ko se na višini 3000 metrov

približa grebenu, stopimo na ledenik Schlatenkees, kjer se je priporočljivo navezati. Nadaljujemo proti jugozahodu. Prvi in drugi Keesboden skrivata pod snegom velike razpoke! Nekje na višini 3400 metrov se spet obrnemo proti zahodu, kjer srečamo ostale pristope (Kürsinger, Deffreger in Badener Hütte). Do vrha ni več daleč. Premagamo še ozek, zelo izpostavljen greben in že smo na cilju.

Pot navzdol prav tako poteka po smeri pristopa.

Z juga

Južni dostop, ki je Slovincem najbolj domač, poteka iz vasice Hinterbichl (1329 m). Iz Lienza sledimo smerokazom za Matri (975 m) v dolino Virgental in nadaljujemo skozi Prägraten. Iz Hinterbichla vodi makadamska cesta do kamnoloma ob ledeniškem potoku, kjer je možno parkirati. Prometni znak in zapornica prepovedujeta nadaljnjo vožnjo. Čeprav je zapornica včasih odprta in cesta

Zaželeni vrh

prevozna, bodimo spoštljivi do zakonov in domačinov ter upoštevajmo pravila. Prašna cesta pelje mimo vzpetinice Gumpachkreuz (1991 m), kjer je razgledišče na Venediger. Nato se cesta vzpne do kočice Johannishütte (2121 m). Pot traja kakšni dve uri, za lenuhe vozi taksi. Nadaljujemo do Deffreger Haus (2952 m), kamor pridemo v slabih treh urah.

Od kočice postane pot nekoliko strmejša in kmalu zavije na ledenik Rainer Kees, ki nas preko sedla Rainer Törl (3422 m) v dobrih treh urah pripelje na plato pod vrhom. Iz Hinterbichla je pet do šest ur do kočice Deffreger Haus in do vrha še tri ure. Sestopimo po smeri pristopa. Na poti nam bodo v veliko veselje nič kaj sramežljivi svizci, ki nas bodo pričakali v strmih travah.

Nekoliko podjetnejši gorniki se bodo lotili celo prečenja Venedigerja. Dobra ideja je dostop z vzhoda, preko kočice Neue Prager Hütte, nato z vrha proti severu do kočice Kürsingerhütte in naprej v dolino.

Čeprav je Grossvenediger relativno položen, skriva celo alpinistične cilje, med katerimi je najzlahtnejši njegov severni greben (35 stopinj, v skali III+, 400 m). ●

Pomembne informacije

Severni pristop

Postojanka: Kürsingerhütte, 2558 m

Odprta: 14 dni pred veliko nočjo do septembra

Telefon: 0043/6565/6450

Prenočišča: 50 (sobe), 100 (skupna ležišča), 20 (zasilna ležišča)

Zimska soba: 16 ležišč, odprta

Izhodišče: Neukirchen (6–7 ur), Hopfelboden (5 ur), spodnja postaja tovarne žičnice (2 uri)

Tura: Grossvenediger (4–5 ur od kočice)

Skupaj: 14–16 ur

Vzhodni pristop

Postojanka: Neue Prager Hütte, 2782 m

Odprta: od 19. junija do konca septembra

Telefon: 0043/4875/8840 oz. 0043/676/640/1605 (Andrea Maier)

Prenočišča: 56 (sobe), 39 (skupna ležišča)

Zimska soba: 14 ležišč, odprta

Izhodišče: Matreier Tauernhaus, 1512 m (4,5 ure), Venedigerhaus, 1689 m (3,5 ure)

Tura: Grossvenediger (4,5 ure od kočice)

Skupaj: 11–12 ur

Južni pristop

Postojanke: Johannishütte, 2121 m

Odprta: od 19. junija do začetka oktobra

Telefon: 0043/4877/5150

Prenočišča: 50 (skupna ležišča)

Zimska soba: nima

Dostop: Hinterbichl/kamolom (1,5–2 uri), najbolje s taksijem.

Deffreger Haus, 2962 m

Odprta: od konca junija do konca septembra

Telefon: 0043/4875/6110

Prenočišča: 35 (sobe), 60 (skupna ležišča)

Zimska soba: 12 ležišč, odprta

Dostop: od Johannishütte (3 ure)

Skupaj: 10–11 ur

Zemljevid: Freytag-Bernd – Wanderkarte, 1 : 50.000, št. 121 (Grossvenediger, Oberpinzgau) in št. 123 (Defereggan, Virgental, Matrei)

Vodnik: Andrej Mašera, Čudovite Alpe, PZS, Ljubljana 2006.

Tomaž Vrhovec in ostali, Najvišji vrhovi v Alpah, PZS, Ljubljana 2005.

Edwin Schmitt, Wolfgang Pusch, Hochtouren Ostalpen, Bergverlag Rother, München 2004.

Prečenje Pelcev

📷 Vladimir Habjan

Po ostrem grebenu proti Pelcu nad Klonicami

V svetu strmih travnatih vrhov: Skutnik (levo) in Špičica (desno)

 Irena Mušič

Srednji Pelc (desno), dvoglavi Zadnji Pelc (v sredini) in zadaj Bavški Grintavec

Pogled z Velikega Pelca proti Pelcu nad Klonicami

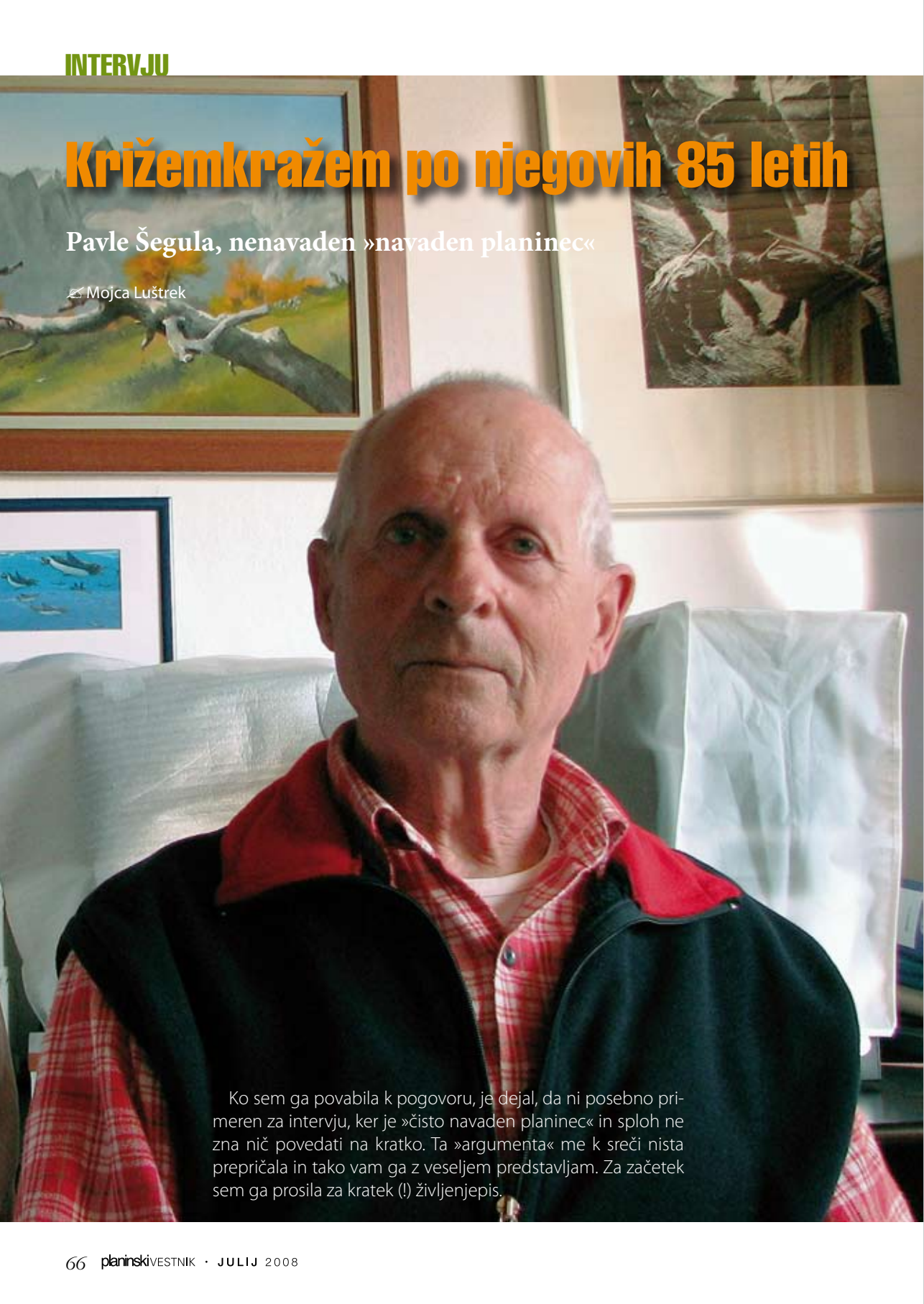

Neobičajen pogled na Jalovec s Pelca nad Klonicami

Križemkražem po njegovih 85 letih

Pavle Šegula, nenavaden »navaden planinec«

✉ Mojca Luštrek

A portrait of an elderly man, Pavle Šegula, sitting in a chair. He is wearing a red and white plaid shirt under a dark jacket. The background shows a room with framed pictures on the wall, including a landscape painting and a painting of figures in a mountainous setting.

Ko sem ga povabila k pogovoru, je dejal, da ni posebno primeren za intervju, ker je »čisto navaden planinec« in sploh ne zna nič povedati na kratko. Ta »argumenta« me k sreči nista prepričala in tako vam ga z veseljem predstavljam. Za začetek sem ga prosila za kratek (!) življenjepis.

Rodil sem se 10. decembra 1923 v Kranju materi Pavli, gospodinji, in očetu Francu, strojnemu ključavničarju. V domačem mestu sem dokončal osnovno šolo in sedem razredov realne gimnazije, osmi razred in maturo pa po vojni, leta 1945, v šoli za borce in aktiviste v Ljubljani. Nato sem ob delu študiral elektrotehniko – smer šibki tok – na Univerzi v Ljubljani in diplomiral leta 1957. Konec petdesetih let sem v Delftu v Holandiji opravil tečaj upravljanja male industrije in ga sklenil z diplomom.

Med okupacijo sem bil do odhoda v partizane aktivist OF in pisar na davkariji v Kranju, od februarja 1944 pa borec in propagandist v Kamniško-zasavskem odredu. Poleti 1944 sem kot prevajalec spremljal poročnika ameriške misije Gordona Busha, kasneje pa v Črnomlju dokončal radiotelegrafski tečaj pri Oficirski šoli NOV in POS.

Na vrhu Mt Blanc du Tacula, z leve: Bine Vengust, Marjan Salzberger, Pavle Šegula in Andrej Robič

Od jeseni 1945 do leta 1966 sem bil zaposlen na Republiškem sekretariatu za notranje zadeve SRS, nekaj mesecev v Zavodu za avtomatizacijo v Ljubljani in potem do upokojitve julija 1975 pri Podjetju za PTT promet Ljubljana.

Čprav se je vaš nemirni duh sproščal na tisoč in en način, bo za naše bralce seveda najbolj zanimivo vaše planinstvo.

Najprej sem bil orodni telovadec pri Zvezi fantevskih odsekov v Kranju in pripravnik Aerokluba Kranj, z okupacijo pa je bilo tega konec. Po gorah sem hodil sprva s starši na bližnja Šmarjetno goro in Jošta, nato pa s prijateljema k sv. Lovrencu nad Bašljem, plezarit po strminah Gradišča in razisko-

vat kanjon Belice. Malo pred vojno sem doživel slast vzpona na svojo prvo goro – Storžič. Hoje po gorah odtlej nisem več opustil. Storžiču, Malemu Grintovcu in Zaplati sta še pred vojno sledili turi iz Vrat na Triglav ter mimo Doliča, Triglavskih jezer, Komne in čez Vogel v Bohinj, leta 1941 pa je bil na vrsti Grintovec. Tudi partizansko obdobje v Zasavskih gorah, skok v Savinjsko dolino, dolgi pohod do Bele krajine ter vrnitev prek Notranjske in Blok v svobodo so bili ena sama hoja po hribih – drugače kot marsikateremu tovarišu v orožju mi tudi tedaj nikoli ni bila odveč.

Po osvoboditvi sem mnogokrat obhodil večino vrhov v Kamniško-Savinjskih in Julijskih Alpah, spoznal sem Karavanke, Pohorje, v Visokih Turah sem obiskal Veliki Klek, Eiskögele, Johannisberg, Wiesbachhorn, Hochalmspitze, Ankogel ter v

Na vrhu Kepe 1977

slabem vremenu šaril po kraljestvu Groß Venedigerja. Z odpravico naše Gorske reševalne službe (GRS) smo obiskali poljski del Visokih Tater, med zasедanjem Mednarodne komisije za reševanje v gorah (IKAR) pa osvojili Mont Blanc du Tacul. Šli smo po naše himalajce v Katmandu in New Delhi. Povsem nepričakovano se mi je planinska sreča nasmehnila v skupini Bezengi na Kavkazu in se okronala z vrhovi Misses-Tau, Canner, Bašha-Aus, Pik Brno. Za poslastico mi je v Pamirju uspel celo vzpon na šesttisočak Razdelno in sedemtisočak Pik Lenina.

Drobec doživetega sem opisal v knjigi *Križem-kražem po gorah*, kjer sem orisal tudi nekaj svojih plezalnih vzponov. Alpinizem me je vedno mikal, a med vojno ni bilo s plezanjem nič, po vojni pa zaradi uniforme, službe in potem študija spet nič. Ko sem se znašel med gorskimi reševalci, sem v dobri družbi začel praskati tudi po skalah in spo-

znava tehnike reševanja. Prvovrstni alpinisti so me vzeli na konopec, povedli pod Turnc in prek nekaj resnih sten. Tako sem dobil tudi predstavo o svetu vertikale. Bal se nisem, da bi se pa resno spustil v to, tudi zaradi otroka nisem hotel. Imel sem na pretek drugega planinskega dela!

Velik del gorskega sveta mi je bil dan še po upokojitvi. Bližnje Lubnik, Blegoš, Ratitovec, Porezen, Ožbolt, Osovnik, Soriško planino sem obiskoval do nedavnega; sedaj sem zvest le še kucljem okrog Škofje Loke, ki moje hribovsko srce glede na leta povsem zadovoljijo. Narava mi je bila dolgo naklonjena z zdravjem. Zelo sem zadovoljen, da s svojimi željami nikoli nisem segal previsoko; dobil sem veliko več, kot sem si kdaj sploh želel ...

Katarina in Pavle Segula, družina Potočnik z vnukom na vrhu Triglava, leta 1973

Hribovski »enajsti šoli« pa je sledilo še delo v planinski organizaciji, v kateri ste z znanjem in trudom napravili veliko dobrega za slovensko planinstvo. Kako ste se vključili vanjo in kaj vse ste v njej delali?

Pred vojno ni bilo denarja za članarino, med vojno pa tudi ne veliko priložnosti za hribolazenje, tako da sem se včlanil v Planinsko društvo Ljubljana Matica šele leta 1958. V organizirano delo v Planinski zvezi Slovenije (PZS) me je potegnil tedanji šef Bine Vengust. Bil je delegat Republiškega sekretariata za notranje zadeve SRS v Komisiji za GRS pri PZS. Leta 1960 mi je zaradi drugega dela predlagal, naj ga nadomeščam v komisiji. Nalogo sem vzel na moč resno, dolžnost mi je bila nekaj svetega. Načelnik dr. Miha Potočnik in tovariši so me sprejeli in obdržali tudi kasneje, ko je Bine spet lahko poprijel za delo.

Človek, ki pokaže voljo do dela in vsaj nekaj uspeha, hitro »pade v oči«. Upravni odbor (UO PZS) je po Trisulu hotel nadaljevati odprave; zaradi

nesoglasij med nekaterimi vodilnimi alpinisti pa mu ni uspelo najti prostovoljca, ki bi ugriznil v kisló jabolko. In tako je tajnik PZS Rado Lavrič, ki je cenil mojo delavnost v GRS, leta 1963 pridobil za delo v Komisiji za odprave v tuja gorstva (KOTG) popolnega začetnika. Zavedal sem se, da kot nealpinist nisem posebno primeren, prevladala pa je zavest, da rešujem kadrovsko zadrego. Bil sem pripravljen poskusiti in se tudi takoj umakniti, če nalogi ne bi bil kos. Končno pa je delo terjalo predvsem organizacijske veščine, obilo dobre volje, širok pogled na planinstvo, sposobnost komuniciranja s tujci brez posrednikov in požrtvovalnost. Odtlej sem enako prizadevno delal v GRS in KOTG.

Pavle (drugi z leve) na poti na Setiče leta 1979

Jože Vogrin

Kot načelnik KOTG sem postal tudi član UO PZS, kjer sem še po letu 1975, ko sem KOTG že dal slovo, nekaj let ostal odbornik »brez resorja«. Ena mojih tedanjih dolžnosti je bilo nezgodno zavarovanje planincev, ki sva ga do leta 1980 pripravila z Zvonkom Čemažarjem. Uvedbo je žal preprečila in zavrta divja inflacija.

Med gorske reševalce sta vas posredno privedla že tovariševa smrt in spoznanje, kako pomembno je z vzgojo in znanjem preprečevati nesreče, potem pa ste dobili priložnost tudi sami storiti marsikaj koristnega.

V Komisijo za GRS pri PZS sem prišel, ko sem bil star že 37 let. To organizacijo sem neznansko spoštoval in jo cenim še danes. Zelo sem se trudil, da bi bil vreden njenega zaupanja. Hitro sem ugotovil, da lahko največ koristim po vzgojni, strokovni plati, v akcijah sem bil zelo malo. Do veljave je prišlo znanje

jezikov, ki mi je omogočilo spremljanje tuje strokovne literature in neposredne stike s strokovnjaki. Opravi sem prenekal pisarniško in prevajalsko delo. Meni je to »ležalo«, reševalci operativci pa so raje opravljali težki in nevarno samaritansko delo »na terenu«. Zaradi poklicne izobrazbe sem lahko v začetku prispeval marsikaj koristnega na področju zvez. Kot delegat GRS v IKAR sem se po letu 1962 specializiral za problematiko snega in plazov ter s člani Podkomisije za plazove GRS poskrbel za razvoj varstva v Sloveniji. V IKAR, kjer sem delal 27 let, je bil spčet tudi šestjezični slovar *Sneg in plazovi*, ki sem mu dodal še razlage gesel v slovenskem jeziku, kar mu pravzaprav daje vrednost učbenika.

Kot član GRS sem se veliko ukvarjal s preventivo. Pripravil sem priročnika za planince *Nevarnosti v gorah in Sneg, led, plazovi*, prevedel avstrijski pri-

J. Golob, V. Žimov in P. Šegula na vrhu Pik Brna

ročnik *Plazovi* ter ameriški priročnik *Podhladitev, omrzline in druga škoda zaradi mraza*. Skrbel sem za slovensko besedišče v obeh Slataperjevih slovarjih za planince, poslovenil francoski priročnik *Gorska reševalna služba v Franciji* ter brošurico *Gore in zdravje*, namenjeno predvsem alpinistom in članom odprav. Poskrbel sem še za skripta za minerje snežnih plazov, prevedel Isslitzerjevo brošuro za vodnike plazovnih psov, sodeloval v zbornikih posvetovanj *Gore in varnost*, bil soavtor *Planinskega terminološkega slovarja*, priročnika *Življenje v naravi*, Pračkove knjige *Vrnite mi moje sinove z gore* ter »zagrešil« še marsikatero drugo publikacijo, pač po potrebi in možnostih. Pisal sem članke in predaval. Tega ni nikoli zadosti in tudi piscev ni na pretek, že zaradi pičlega zaslužka in obilice nevhvaležnega dela. Največje plačilo mi je bila zavest, da sem ustvaril nekaj koristnega.

Rad bi povedal še nekaj besed k osamosvojitvi GRS. Verjamem, da se nekdanja Komisija za GRS ni brez razloga odločila za organizacijsko ločitev od PZS. Vztrajanje pri stari ureditvi le povzroča prepire v organizaciji, ki je namenjena reševanju življenj v gorah in dobro deluje tudi sama. Gorske reševalne službe v Evropi in drugod poznajo različne ureditve, povsod pa imajo dobre stike z nacionalnimi planinskimi organizacijami. Iz obdobja članstva v IKAR vem, da je bilo zaradi podobnih razlogov nekaj zamer in slabe volje tudi med Mednarodno zvezo gorniških organizacij (UIAA) in IKAR. Uspešno delo in napredek IKAR dokazujeta pravilnost odločitve za samostojnost. Saj gre vendar za dve organi-

zaciji s povsem različnimi nalogami, čeprav delujeta v istem prostoru! Isto velja v našem primeru. GRS in PZS imata vsaka svoje naloge. GRS rešuje v gorah ponesrečene, pogrešane ljudi in šola svoje strokovnjake. Naloge PZS pa so širše: skrbi za planinsko vzgojo, usposablja za varno gibanje v gorah, skrbi za planinsko literaturo in planinska pota, organizira odprave in še kaj. Eden od rezultatov njenega dela so tudi kadri, iz katerih se obnavlja GRS. Poskrbimo, da se bosta z delom nemoteno dopolnjevali!

Kako je kaj s pripravo zbornika ob stoletnici GRS?

O zborniku lahko ta hip povem samo to, da Gorska reševalna zveza Slovenije na bližnjo stoletnico ni pozabila in da se nekateri že ukvarjamo s to nalogo. V tem imam celo nekaj izkušenj: pripravil in uredil sem zbornika GRS ob njeni 70- in 75-letnici ter poskrbel za njun natis. Vsak zbornik prinese kaj novega,

neznanega pa je vse manj, četudi je še mnogo sivih lis, česar sta kriva nesrečni požar v baraki PZS po vojni in uničenje starega arhiva. Tudi že znana snov se da še obogatiti. Vredno je zbrati vsepovsod raztresene podatke o članstvu, inštruktorjih in drugih specialistih GRS, znane in neznane zgodbe o akcijah in podobno. Rad izbrskam kaj novega o temah, ki sem jih že obdeloval, in tako izpopolnim, popravim gradivo s področij IKAR, varstva pred plazovi, zvez. Eno je gotovo: naj je jubilej še tako daleč – časa je vsak dan manj, zapraviti ne smemo niti dneva!

Ko ste že omenili arhiv: pred 30 leti ste bili menda bela vrana v skrbi za gorniško dokumentacijo pri nas. Gorniško zgodovinopisje in literaturo pa ste bogatili tudi s svojim pisanjem strokovnih knjig, zbornikov in člankov, tudi za Planinski vestnik.

Dopisnik Planinskega vestnika sem postal konec petdesetih let. Po prvih člankih me je spodbujal k pisanju zlasti nepozabni urednik Tine Orel. Želel sem približati bralcem svoja planinska doživetja, nič manj pa tudi organizacijske in strokovne probleme – delo GRS, odpravarstvo, nova spoznanja o varnosti v gorah. Tine je prilival olje na ogenj moje vneme. Umiril sem se šele pred leti, ko se je revija z novim urednikom vsebinsko prilagodila novim potrebam. Oglasim se le še redko, ker se moj slog ne ujema z novo zasnovo glasila – pač ne znam pisati kratkih člankov. Po drugi plati mi manjka svežih doživetij v gorah, zato se omejujem na priložnostne prispevke: spomine na umrle planinske znance, rojstne jubileje, podatke o kakšni novosti ali knjigi, tudi kako polemiko. Priznam, da pisanje za Planinski vestnik pogrešam, a sem vesel, da lahko uživam v člankih in doživetjih novih rodov planincev.

Vaša knjiga Križemkražem po gorah se bere gladko, včasih napeto, vselej pa zanimivo. Nekateri opisi so uporabni kot vodnik, nekateri so čudovito leposlovje, vmes pa ne manjka razmišljanj o naravi in človeških vrednotah, podatkov, nasvetov. Bralcu ne more uiti, da je najbolj pretanjeno in z ljubeznijo napisano prvo poglavje o vaši najljubši gori, Storžiču.

Storžič je bil moja prva hribovska ljubezen, že to pa je dovolj, da ga imam še danes v čisljih. Iz Kranja ga ni mogoče spregledati; je njegova »hišna gora«. V primerjavi z bližnjima mogočnejšima Grintovcem in Kočno se mi je Storžič z zelenimi boki kljub nebottični višini zdel dostopnejši za začetnika. Za nameček je osamljen in na vse strani ponuja skoraj neokrnjene razglede, razodeva nove cilje. Obetal je lažji in

varnejši pristop, kar je precej štelu tudi doma, saj mojim hribovskim muham oče ni bil naklonjen in je že ime zadostovalo, da je renčal, »naj se raje učim in ne mislim na neumnosti«. Prvič sem stal na njem leta 1938 in od takrat sem aktiven planinec.

Za dijaka s praznimi žepi, pešaka, ki do jeseni 1940 ni premogel kolesa, je bil Storžič idealen cilj. Malo pred šesto zjutraj je oče odšel v službo. Ko je izginil za Majdičevim mlinom, sem se z maminim blagoslovom, kosom kruha in steklenico lipovega čaja »zaprašil« po cesti do Bašlja. Največkrat sva ubirala strmine nad Bašljem ali Trstenikom s sošolcem Tinetom. Dosegla sva vrh, uživala razglede na rajde vrhov, ki naju še čakajo, modrovala, nato pa se jadrno spustila nazaj v dolino, da bi bila do dveh spet doma in se izognila hudi uri.

Na Storžiču sem bil s svojo prvo in drugo družino, znanci, prijatelji in popolnimi neznanci. Med vojno sem se tam srečeval s partizani, 7. februarja 1962 pa doživel tudi smrtno nesrečo sopotnika Marjana in spoznal, kako usodno je lahko komu ustreči s glasjem, da me sme pospremiti na goro.

Znanje tujih jezikov in obvladovanje slovenščine sta vaši odliki, ki tudi prispevata k cenjenosti vašega pisanja. Kot načelnik KOTG ste od kandidatov za odprave terjali poleg samoumevnih telesne in tehnične pripravljenosti ter tovarišva tudi morebiti nekolično presenetljivi veščini: znanje jezikov in pismenost.

Z jezikom se ljubiteljsko ukvarjam, odkar pomnim. Med vojno so ljudje zaradi slovenske besede umirali! Naš jezik je lep in zelo bogat, zato sem se vselej upiral nepotrebni uporabi tujk in spačenk. Do tega prepričanja sem prišel, ko smo se v mednarodni komisiji odločili, da za poglavitne izraze v zvezi s snegom, plazovi in drugim, pomembnim za GRS, poiščemo ustrezne v šestih jezikih, da bi se med seboj sploh lahko razumeli. Vneto smo jih zbirali dolga leta. Pri takem delu spoznaš izrazje drugih jezikov in se prepričaš, da materinščina v ničemer ne zaostaja za njimi. Celo več: včasih se čudiš njeni okretnosti in eleganci, izvirnosti, ko z eno besedo jasno pove marsikaj, za kar jih kak drug jezik potrebuje več. Spoprimeš pa se tudi s potrebo za tujo besedo najti dober domač izraz. Zelo me motijo tisti, ki hočejo s tujkami napraviti vtis, hkrati pa kažejo, da si niso na jasnem, o čem v resnici govorijo!

Še en konjiček, sicer bolj pričakovan pri tehničnem izobražencu, sploh vaše stroke, je zapolnil del vašega življenja: radioamaterstvo.

Za radiotehniko me je med vojno navdušil Aldo Humar, s katerim sva bila zaposlena na davkariji v Kranju. Njegov sočni opis delovanja elektronke triode mi je šel tolikanj do živega, da sem nabavil strokovno literaturo in se med partizane podal z dokajšnjim znanjem, s katerim sem bil dobrodošel gojenec radiotelegrafskega tečaja. Takrat sem se zavedel pomena znanja in njegovega prenašanja na druge. Tudi zato sem se že takoj po osvoboditvi znašel med tovariši, s katerimi smo ustanovili Zvezo radioamaterjev Slovenije ter na tečajih v komaj ustanovljenih radioklubih širili teoretično in praktično znanje.

V povojnem pomanjkanju planinci nismo imeli niti najmanjše možnosti, da bi s seboj v gore jemali prenosne radijske aparate, čeprav bi se nam to zdelo na moč imenitno in koristno. Le delo v radioamaterski organizaciji je temu ali onemu spretnemu in nadarjenemu včasih omogočilo iz »trofejnega« materiala zgraditi prenosni sprejemnik. O današnjih možnostih se nam tedaj ni moglo niti sanjati.

Pavle Šegula je za svoje delo in dosežke dobil več priznanj: jugoslovanska reda zasluge za narod s srebrno zvezdo in s srebrnimi žarki ter red dela z zlatim vencem, častni znak Republike Slovenije, Bloudkovo plaketo, Bloudkovo nagrado, diplomu Mednarodnega olimpijskega komiteja za prostovoljno

delo, srebrna in zlata znaka Planinske zveze Jugoslavije in PZS, plaketo in svečano listino PZS, častno članstvo in priznanje GRS Slovenije, častno članstvo IKAR. A to ni bilo tisto, kar ga je gnalo. Gnala ga je (in ga še!) predvsem ljubezen do gora. »Zaljubljen je vanje,« pove njegova žena Katarina. Brez ljubosumja, kajti v tem »ljubezenskem trikotniku« nihče ne izgublja in ne trpi. Nasprotno, gospa Katarina to ljubezen prav dobro razume, saj se še vedno neumorno »podi po hribih«.

Ne bi bila rada nevljudna, a na koncu moram ugovarjati: mojega sogovornika ni mogoče uvrstiti med navadne planince (karkoli že to pomeni). Tisto, da ne zna nič povedati na kratko, je pa res, a kaj, ko je tega toliko. Upajmo, da nam bo povedal in napisal še veliko. ○

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- **ob četrkih ob 9.30** z rubriko Vabilo na pot
- **ob petkih ob 17.00** prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

GorskeSledi
www.gorske-sledi.com

Športno Okoljevarstveno Informativno Kulturno Poučno

Oddaja, ki prinaša delček gorskega sveta tudi v vaše domove.

Tokrat alpinista Roman Benet in Nives Meroi - na TV Pika.

video OSKAR
www.video-oskar.com

»El Niño girl«

Čarobni trenutki v slavni smeri

✍ Martina Čufar

Zadnji članek o plezanju v Yosemiteh sem za Planinski vestnik napisala lani poleti. Takrat sem zapisala, da sem se med poležavanjem na travniku pod El Capitanom, dan po prvem vzponu čezenj, zagledala v smer El Niño. Medtem se je zgodilo veliko. V smeri sem preživela lani jeseni osem, letošnjega maja pa šest dni. V Yosemiteh so me celo začeli klicati »El Niño girl!«. Smeri mi sicer ni uspelo preplezati prosto, a trije gibi in dva mokra metra, ki so mi zmanjkali do popolnosti, zbledijo v barvni paleti doživetij in čustev pri plezanju tiščetrski smeri.

Prvo srečanje z El Niňom

»El Niño je vremenski pojav segrevanja osrednjega in vzhodnega Tihega oceana.« To piše o El Niňu (otroku po špansko) v enciklopedijah. El Niño v El Capitanu pa je trideset raztežajev dolga smer, ki sta jo prva preplezala brata Huber. Začinjena je s kar sedmimi raztežaji težavnosti 5.13 po ameriški ocenjevalni lestvici (od 7c+ do 8a+ po francoski lestvici) ter s šestimi raztežaji z oceno 5.12 (med 7b in 7c). Nisem si torej izbrala ravno najlažje prosto preplezljive smeri v El Capitanu ... Je pa to ena redkih smeri v tej steni, kjer plezanje v ključnih raztežajih ne poteka po počeh, temveč po tehnično zahtevnih ploščah in čez streho – torej gre za tip plezanja, ki sem ga bolj vajena.

Smer je speljana v desnem delu stene, tam, kjer črni granit riše podobo Severne Amerike. Prve težave so že takoj na začetku smeri: 8a, 7c+ in 8a+ za predjed. Če iščem vzporednice s pravim

El Niňom, lahko rečem, da se smer začne v tistem oceanu gladkega granita, ki ga sonce greje že od zgodnjih jutranjih ur, zaradi česar je treba na vzpon čakati do popoldneva, sicer ti stiskanje segretyh malih oprimkov pobere kožo s prstov, guma na plezalnikih pa tudi kopni kot pomladanski sneg. Tako napako sem naredila lani jeseni med svojim prvim poskušanjem v smeri. Skoraj bi obupala že na začetku, tako težko se mi je zdelo vse skupaj. Na srečo sta bila v tistem času v Yosemiteh tudi brata Huber (ki sta trenirala za hitrostni rekord v smeri Nos in ga tudi postavila – 2 uri in 45 minut!), ki sta me spodbudila z nasvetom, naj nujno počakam na večerni hlad, ko je vse veliko lažje. Res sem se vrnila čez nekaj dni, naštudirala plovbo čez ocean in ga pozneje tudi uspešno preplula. A v zgornjem delu smeri me je čakalo še veliko dela: pet raztežajev z oceno 5.13, vsi zelo »na dolžino«. Ker je bilo vreme muhasto, en dan je celo snežilo, nisem imela časa, da bi posamezne raztežaje dolgo študirala in ugotavljala, ali sem res premajhna ali le prešvih. Ker ne maram izgovora, da sem premajhna, sem se odločila, da se moram v smer nujno še enkrat vrniti v toplejšem vremenu in z več časa.

Priprave na ponovni poskus

Letos nisem bila več popolni zelenec – barve so se začele prelivati v modro. Smeri sem se lotila bolj taktično. V glavi sem imela le to smer in za spremembo mi ni bilo težko počivati. V Yosemite sem prišla v zadnjem delu moje pomladanske turneje, prej sem plezala že v Mehiki in Utahu. En teden sem bolj ali manj počivala; čakala, da se koža na prstih zaceli, pod steno počasi nosila zalogo vode

¹ El Niño dekle

V petem raztežaju El Niña, Galapagos (5.13c/8a+)

za pet- do šestdnevni vzpon, poležavala pod smerjo in v mislih ponavljala gibe, ki sem si jih zapomnila od lani.

Bila pa sem precej živčna, ker nisem imela soplezalca, saj se je Nicolas Kalisz, s katerim sva skupaj načrtovala dvomesečno plezalno turnejo, poškodoval in odpotoval domov. Za El Capitan sem potrebovala nekoga z izkušnjami iz velikih sten, ki bi bil motiviran za prosto plezanje. Ne bi se počutila v redu, če bi šel z menoj nekdo, ki bi le *žimari*² za mano. Želela sem, da ima tudi soplezalec kaj od plezanja in mi po možnosti pomaga pri študiranju težjih raztežajev. Tako sem se nekega jutra v slavnem Kampu IV skoraj zaletela v plezalca, s katerim sva bila slab mesec pred tem v Indian Creeku. Joshua Cook je mlad, a z veliko izkušnjami pri plezanju počti, tudi v El Capitanu je že plezal. V nekaj dneh sem ga navdušila za El Niño in mu obljubila, da bo najlepše raztežaje plezal kot prvi v navezi.

Moj cilj je bil preplezati smer prosto, a to ni bilo bistvo mojega drugega poskusa v njej. Želela sem

si preživeti več časa na »nemogočih« odsekih in najti rešitev. V steno sem šla s filozofijo: »Če mi bo uspelo najti rešitev, bo super, če ne, bom pa vedela, da sem poskušala vse in bom tudi zadovoljna.« Taktika je bila naslednja: v enem dnevu preplezati prvih pet raztežajev, nato fiksirati vrvi in sestopiti, en dan počivati in potem vstopiti v steno za pet do šest dni. Nameravala sem si vzeti tudi pol dneva počitka v steni, ker sem vedela, da moram drugi paket težkih raztežajev plezati v popoldanski senci. Na koncu ni bilo nič s počitkom, ker sva napredovala počasneje, kot sva načrtovala. Prvič zato, ker sem pozabila čelado v avtu, zaradi česar sva v smer vstopila uro in pol pozneje, predvsem pa so naju upočasnili težke *prasice*³ in vrvni manevri, potrebni za njihovo dvigovanje ter vijuganje levo in desno čez smer.

Čarobni in drugi trenutki

Med plezanjem sem doživela več čarobnih trenutkov, sama jim pravim »magic moments«. Ko sem bila tako na meji, da sem se že videla padati

² se vzpenjal po vrvi s posebno pripravo

³ transportne vreče

Uživanje v izpostavljenosti 21. raztežaja (5.11a)

Joshua Cook

in sem se praktično vdala v usodo, sem čudežno ostala v steni, našla rešitev, zadržala oprimek ali našla ravnotežni položaj. El Niño me mora imeti rad, da me je tolikokrat zadržal na sebi. Že ko sem prvi dan preplezala tri raztežaje z oceno 5.13 zapored, sem bila tako vesela, da je težko opisati. Čez nekaj dni sem že skoraj obupala nad »M&M flake« (14. raztežaj, 7c+) in rekla sem si, da samo še enkrat poskusim, ker se mi je Josh že smilil, ko me je tako vztrajno varoval, pa so se mi prsti zataknili za lusko in tako zaustavili nihaj, ki ga nisem mogla zadržati. Rešitev! Uspešen poskus je sledil po eni energetski ploščici in pol ure počitka.

Tretji dan sem se morala soočiti z dejstvom, da ne bo šlo prosto čez vso smer. Raztežaj Royal Arch (5.13c oz. 8a+) je začinjen z dvema dolgima giboma. Prvega sem »dešifrirala« tik pred zdajci, naslednji pa ni šel. Bil je dolg, »na moč« in povrh še gib, s katerim imam vedno težave, saj je treba dati eno nogo zelo visoko in se nanjo usesti, hkrati pa potiskati z nasprotno roko. Zato ne iščem izgovorov, da sem premajhna. Če bi bila 5 centimetrov višja, bi bilo vsekakor lažje, a se ne bi zavedala svoje šibke točke, kar je včasih bolj pomembno od uspeha. Po

polurnem iskanju rešitve se je bilo treba odločiti za nadaljevanje. Ni mi bilo težko iti naprej – nisem se počutila kot poraženka. Raztežaj sem vzela kot posebno lekcijo, ki mi ni pokvarila veselja na vrhu smeri. V nadaljevanju sem se še dvakrat prišla za komplet, in sicer v 20. raztežaju (Black Cave, 5.13b oz. 8a) ter v 27. raztežaju, katerega lažja varianta (5.13a oz. 7c+) je bila mokra, zato sem ob pomoči tehnike (AO) preplezala originalno linijo, kateri je odlomljen oprimek povečal težavnost s 5.12c (7b+) na 5.14a (8b).

Dnevi v steni so bili naporni. Tako naporni, da sem se spraševala, kdo me je silil v smer. Josh, ki je bil v dolini ves čas zgovoren, je bil čudno tiho. Mislila sem si, da mu je gotovo žal, da je šel z mano garat v steno. Plezanja je bilo v primerjavi z ostalimi stvarmi res malo – vlečenje vrvi in *prasic* navzgor po steni, visenje v pasu na večinoma visečih varovališčih, tisoč opravkov, preden *zmontiraš* visečo posteljo in greš lahko sploh spat – to res ni noben užitek. Edini *užitkarski* trenutek je, ko s postelje gledaš zvezde nad sabo in lučke ostalih navez v steni. A jutraj je bila spet ista pesem – vsaj dve uri dela s pospravljanjem, preden je bilo mogoče iti dalje ... Ja, vse, kar sem si želela, je bilo, da bi bila čim prej iz

Njegovo veličanstvo – El Capitan; smer Nos poteka približno po meji sonca in sence.

✉ Martina Cufar

PUSTOLOVSČINA NA OBZORJU

FIVE
TEN

CAMP 4 99,90 €	GALILEO 89,00 €	INSIGHT 89,90 €
Zanesljivi moški čevlji za dostope. MPC: 109,90 €	Najbolj popularen Five Ten model plezalk. MPC: 99,00 €	Ženski čevlji za vse oblike hribolazenja. MPC: 99,90 €

KIBUBA

PUSTOLOVSČINA NA OBZORJU
WWW.KIBUBA.COM

Vijuganje El Niña čez desni del El Capitana

 Martina Čufar

stene. A ko sem čez nekaj dni ležala pod njo, sem si spet želela biti tam gor ... Neumorna želja!

Za konec v enem dnevu čez steno

Ko sem Joshu povedala o svoji ideji, da bi šla čez smer Nos v enem dnevu, je bil takoj za stvar. Torej mu v El Niño le ni bilo preveč mučno – očitno se je, tako kot jaz, samo soočal s svojimi mejami in je bil preprosto preveč utrujen, da bi veliko govoril.

Lahko sem srečna, da sem »po naključju« (ne verjamem več v naključja) naletela nanj, saj je super soplezalec, ki najde spodbudne in zabavne besede v pravem trenutku. Pozitivno vzdušje je med večdnevni vzponom še kako pomembno, kar sem spoznala v Mehiki, v steni El Gigante, kjer je bilo vzdušje zaradi Nicolasove poškodbe prej kot ne moreče. Lepi raztežaji so tako izgubili del svojega sijaja. Nasprotno pa napor in težke *prasicice* postanejo lažji, če se ob tem smejiš in medsebojno spodbujaš. To nama je z Joshom res dobro uspelo.

Tudi Nos je bil preizkušnja za vzdržljivost in *vplezanost* naveze. Plezala sva vsak s svojim nahrbtnikom, s tanko 60-metrsko vrvjo za izhod v sili, 15 kompleti in 25 metulji, kar je pomenilo precej teže, tako da mi ni bilo težko preklopiti s prostega na tehnično plezanje, ko ni šlo drugače. Začela sva ob petih zjutraj in plezala s t. i. *shortfixing* tehniko: ko prideš na varovališče, fiksiraš vrv za drugega, ki se vzpenja po vrvi, ti pa s preostankom vrvi plezaš naprej in po možnosti ne padeš. Prvi del nama je šel zelo hitro od rok, v zgornjem delu, ko stena El Capitana postane previsna in ko je utrujenost začela kazati zobe, pa sva precej upočasnili in bolj kot na hitrost začela gledati na varnost. Na vrhu smeri sva bila ob enajstih zvečer, mraz, okoli ničle je bilo, pa naju je spodbudil k hitremu sestopu, tako da sva bila čez dobri dve uri že v kampu. Naslednji dan sem se bala premakniti, tako me je vse bolelo. Sicer čisto vsako jutro naredim vaje za raztezanje, tokrat pa sem se samo predstavila na »all you can eat⁴« zajtrk ter nazaj v spalno vrečo. Nos ni od muh!

Po vrnitvi iz El Niña so me spraševali, kdaj bom šla nazaj. Dvakrat je bilo dovolj. Doživela sem veliko »magic moments« in dvomim, da bi mi jih tudi v tretje ponudil toliko. Pa še toliko sten je po svetu, ki bi jih rada odkrila!

⁴ vse, kar lahko poješ

Štiri desetletja v stenah

4440 smeri v 40 letih

✍ Filip Bence

Z gorami sem povezan tako rekoč od začetka svojega življenja. Že otrok sem kot pastirček spoznaval ne le planšarije pod Košuto, ampak tudi njene strmine, in občudoval čudovite razglede, še zlasti na sanjsko koroško deželo, če sem prišel na vrh gore.

Želje so bile vse večje, le časa in priložnosti, da o denarju sploh ne govorim, takrat še ni bilo, da bi se povzpel še kam drugam, na katerega izmed v daljavi vidnih vrhov. Po nekaj letih planinarjenja, ko sem enkrat sam zaslužil, se mi je ponudila priložnost, da se prvič spoprimum s pravo plezalno smerjo. Petega maja 1968 me je skupna šestih Tržičanov vzela s seboj v Kramarjevo smer v Storžiču. Bil sem tako navdušen nad dosežkom in uživanjem v steni, da sem si zaželel še več. S soplezalci mi je uspelo preplezati skoraj vse smeri v Storžiču in za zaključek leta še Direktno v Štruci. Po vojaščini pa sem se dobesedno zapodil v stene, plezal in užival. Kmalu so prišle na vrsto smeri v Paklenici, Dolomitih in Centralnih Alpah ter prve prvenstvene. Žal pa je hitro prišlo tudi spoznanje, da tudi v gorah oziroma med alpinisti ni vedno vse tako, kot bi moralo biti.

Prva grenka spoznanja

Ustvarjalnost, delavnost in plezanje, kadar koli sta čas in vreme dopuščala, so bili premalo, da bi šel tja, kamor sem si glede na opravljene vzpone morda zaslužil. V Himalajo namreč. Bil sem celo komaj izbran za odpravo v Kavkaz (namesto Makaluja 1975) in v Pamir (namesto Everesta 1979). Vzrokov je bilo menda več, toda ne pri meni, ampak v glavah tistih, ki so o tem odločali. Tudi v alpinizmu je žal tako, da je konkurenco treba onemogočiti, preden te prehitijo ...

Vse bolj sem tudi spoznaval, da smo se po vzponu večkrat težko zmenili, kdo je bil zaslužnejši zanj. Noben čudež ni bil, če je soplezalec, ki je plezal kot drugi, doma, na alpinističnem odseku ali v medijih kar naenkrat postal glavna zvezda. Bil je pač le mnogo boljši govorec kot plezalec. Zato sem se kmalu začel ukvarjati s *soliranjem*, ne zaradi zaslug, ampak zaradi enostranske odgovornosti in užitkov. Naveza s samim seboj je zagotovo najlepša in najzanesljivejša, če se seveda lotevaš stvari, ki si jim v celoti dorasel. Če imaš razčiščene stvari, je to užitek, ki se ga spleča doživeti in početi v nedogled. Kadar sem plezal v navezi, sem vedno želel plezati kot prvi, seveda v dogovoru s soplezalci, ki jih je bilo v moji karieri kar lepo število. Nikoli nisem podcenjeval njihovih sposobnosti, le zaupal sem najbolj samemu sebi. Ko mi je *soliranje* steklo, sem bil vse večkrat

sam s seboj. Sprva v smereh, ki sem jih že poznal, nato v kakšni stari klasiki, kaj kmalu pa tudi v prvenstvenih.

Tudi odprave so se mi počasi »odprle«, a usoda je hotela, da so bile večinoma neuspešne – kot da bi tako moralo biti. Ni mi žal časa in denarja zanje. Žalostno je le, da so bile večinoma dokaj slabo organizirane, vsaj kar se tiče literature. Na nekaterih nismo imeli niti ene slike stene, kaj šele skice ali opisov že preplezanih smeri v njej. Plezanje prvenstvenih po starih, že napetih vrveh se mi je zdelo absurdno, ne le smešno. Prišel sem do spoznanja, da je veliko več vredna prvenstvena smer ali zahtevna ponovitev doma kot pa skupinsko prerivanje, sprenevedanje in garanje za druge v Himalaji. Žal je vsepovsod preveč takih, ki te skušajo izkoristiti in hkrati onemogočiti, če si uspešnejši od njih. Le delo in tisto, kar ustvariš, jim to preprečujeta.

Zadovoljen z minulim delom

Morda mi je v teh štirih desetletjih uspelo napraviti tudi kaj takega, česar se ne da izbrisati, vreči v koš ali kako drugače uničiti in bo ostalo za naslednje rodove. Ne le prvi vzpon na neosvojeni sedemtisočak Njanang Ri (7071 m), tudi Storžič, Begunjščica, Triglav in seveda Belopeški venec, kjer imam prek 50 prvenstvenih smeri. Številke so se nehote večale in danes povedo, da sem bil kar priden, o uspešnosti pa naj sodijo tisti, ki so kaj podobnega poizkusili in brez zavisti vedo, kaj to pomeni. Knjiga mojega alpinizma ima zaenkrat 177 prvenstvenih smeri, alpinistični dnevnik (11 zvezkov) pa hranijo vse mogoče podatke. Med drugim tudi, da mi je do sedaj uspelo splezati 4440 smeri, ki so daljše od 100 metrov. Največkrat, več kot tisočkrat, sem ponovil Kramarjevo smer v Storžiču, gor, dol, poleti, pozimi, tudi po večkrat na dan. Na vrhu Storžiča mi je bilo dano biti 676-krat. Precej smeri sem ponovil večkrat, ne le v okolici Tržiča, ampak tudi izven naših meja, v Dolomitih in Centralnih Alpah. Mnogokrat mi je uspelo v nekaj urah ponoviti v stenah Storžiča, Bele peči ali Begunjščice tudi po dvajset smeri. Ali pa se pozimi osemkrat povzpeli od doma na Zelenici na vrh Begunjščice v le nekaj urah. Zelo sem ponosen na dvajset ponovitev Čopovega stebra v Triglavski steni. Tudi težkih prvih zimskih ponovitev je bilo kar nekaj in prvenstvene zimske, ena celo v Triglavu.

V tujini izstopajo ozebnik v Druju in solo ponovitve v stenah nad Chamonixem v začetku osemdesetih let. Medijsko najbolj izstopajo ponovitve treh zadnjih problemov Alp v stenah Grandes Jorasses,

Matterhorna in Eigerja, ki sem jih opravil kot drugi v nekdanji Jugoslaviji, na moje veselje vedno kot prvi v navezi. Tudi odprav se je nabralo kar nekaj, poleg Šiša Pangme, Kavkaza, Pika Revolucije in Aconcague, kjer sem splezal na vrhove, so tu še odprave na Lhotse, Yong Sang, Jalung Kang, Lhotse Shar, K2, Hidden Peak in Anapurno.

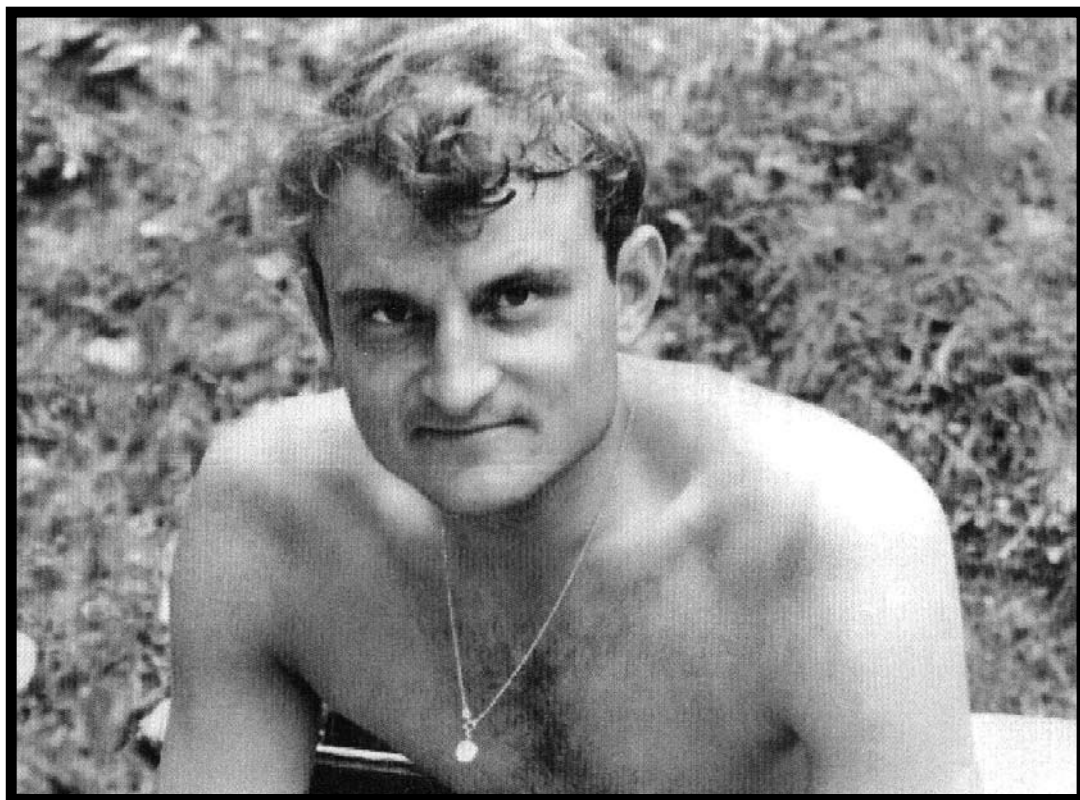
Vedno sem skušal narediti čim več, a sem se znal tudi pravočasno obrniti in preživeti. Tudi tako imenovano ekstremno smučanje mi ni bilo tuje, saj mi je uspelo marsikaj. Naj omenim le spust po Kramarjevi smeri v Storžiču. Po celotni smeri se nas je do sedaj s smučmi peljalo največ pet. Seveda sem vesel tudi prehojene poti Planica–Pokljuka, pa igranja divjega lovca v filmu Steber ... Tudi v GRS nisem bil le član, ampak tudi inštruktor, letalec in član nekaterih podkomisij. Poleg redne službe, ki ni trajala le osem ur, sem bil aktiven v alpinističnem odseku, pri Komisiji za alpinizem in v Športni zvezi Tržič.

Zares veliko je lepih spominov, s katerimi si blažim bolečine, medalje za minulo delo, ki me pestijo zadnje čase. Ampak splačalo se je. Žal mi je le, da nisem imel še več časa in denarja za še več plezanja. Hkrati sem zadovoljen in ponosen, da mi je uspelo narediti to, kar sem naredil. Predvsem preživeti vse, kar sem počel v gorah. To je največji dosežek v mojem življenju. ◉

Umrl je Ignazio Piussi

1935–2008

✉ Peter Podgornik

V soboto, 14. 6. 2008, smo se s furlansko hribovsko pesmijo *Stelutis alpinis* na ustih in vlažnih očeh v vasi Salet sredi Reklanske doline za vedno poslovili od Ignazija Piussija, pastirja, divjega lovca, rudarja, gozdarja, alpinista, vsestranskega športnika, raziskovalca in večnega sanjača.

Rodil se je 22. aprila 1935 kot deseti otrok v mali vasi Pezzeit v ozki Reklanski dolini, objeti z visokimi gorami in z malo možnostmi za dobro življenje. Njegov prastari oče Giuseppe Piussi - Pucich je bil lovec in prvi gorski vodnik v dolini, tradicijo je nadaljeval stari oče, njegov stric Osvaldo Pesamosca pa je bil eden od vodnikov J. Kugyju.

Bitka za preživetje je številno družino selila po dolini navzgor v malo vasico Piani di là, po končani

vojni pa vse do Trbiža, kjer se je družina začela preživljati s kmetijstvom in živinorejo. Ignazio je skupaj s svojimi brati in sestrami že zelo mlad delal kot pastir na sočnih pašnikih pod Montažem in Višem. Visoka trda šola življenja v naravi ga je vzgojila v samostojnega in svojeglavega mladeniča, ki si je poleg stalnega dela poiskal zadovoljstvo v različnih športih. V letih, ki so sledila, je bil odličen smučarski tekač in prvak Italije v smučarskih skokih. Med služenjem vojaškega roka je kot odličen biatlonec dosegal zavidljive uspehe na svetovnem nivoju in prišel do spoznanja, da si lahko kot dober športnik odpre vrata v širni svet.

V začetku petdesetih let je delal v rabeljskem rudniku, kjer je spoznal mlade alpiniste (brata Pe-

rissuttija, Bulfona, Giacomuzzija ...), ki so zelo hitro odkrili njegov izreden talent za plezanje in gibanje v naravi. Tako se je za mladega Ignazia začela strma in hitra pot v svet alpinizma. V tistem času so v Rablju ustanovili prvo postajo gorske reševalne službe v Furlaniji, poleg reševanj planincev pa so največkrat pomagali tedanjim pribežnikom, ki so iz vzhodnih dežel bežali v lepšo prihodnost, dostikrat kar preko ostenja Mangarta. Že takrat so v Rablju naredili umetno steno, kjer so mladci zagnano trenirali.

Kot plezalci so bili zelo aktivni na področju Montaža, Viša, Mangarta, Kanina. Njihovi največji dosežki pa so bile nove smeri v severnih ostenjih Koritniškega Malega Mangarta in Vevnice. Leta 1956 so v treh dneh opravili prvo zimsko prečenje grebenov gora nad Belopeškimi jezери. S skopo opremo za plezanje in bivakiranje so zaviti v rjuhe in italijansko zastavo, sposojeno v koči Zacchi, preživeli dve zelo mrzli noči na izpostavljenih grebenih.

Piussi je skupaj s svojimi kolegi kmalu pogledal preko domače ograje, v Cimi Scotoni v Dolomitih so opravili prvo ponovitev slavne Lacedellijeve smeri in še veliko drugih pomembnih plezalnih vzponov.

Kmalu se je navezal na vrh z G. Redaelijem, s katerim sta v južni steni Torre Trieste v petih dneh preplezala zelo težavno novo smer v najbolj previnsnem osrednjem delu stene. V skupini Mt. Blanca je v navezi z Pierom Julienom in še z nekaterimi vodilnimi francoskimi alpinisti sodeloval pri dokončanju smeri v centralnem Frenejskem steburu.

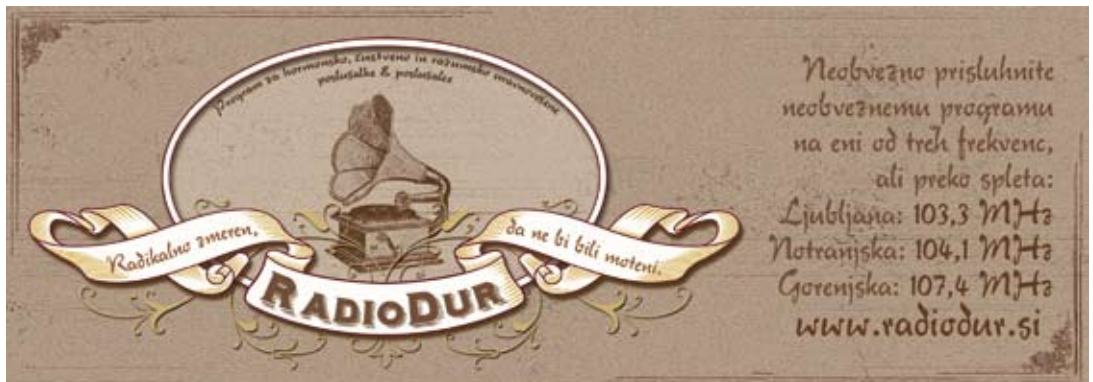
Skupaj z T. Hiebelerjem in G. Redaelijem je pozimi leta 1963 v osmih dneh opravil zelo zahtevno prvo zimsko ponovitev legendarne smeri Solleder-Lettenbauer v severozahodni steni Civette. Istega leta je skupaj s soplezalci iz Rablja kar nekajkrat poskusil plezati v severni steni Eigerja, vendar jih je vedno odbilo slabo vreme.

Piussi je nesebično pomagal ob tragediji, ko se je leta 1964 del gore porušil v jezero Vajont blizu Longarona; takrat se je preselil v Pieve di Cadore in se še bolj posvetil plezanju. V tistem času je sodil v sam vrh svetovnega alpinizma, istočasno pa je tekmoval v bobu, kjer je dosegal dobre uspehe.

Leta 1965 je s francoskim plezalcem Pierrom Mazeaudom in prijateljem Robertom Sorgatom iz Belluna splezal težko novo smer Via del Miracolo v steni Civette, kjer se jim je podrl ogromen skalni stolp in so ostali živi le po srečnem naključju. Že naslednje leto je s starimi kolegi iz Rablja preplezal izredno zahtevno novo smer v Cimi su Alto v skupini Civette. Nekajkrat je sodeloval na raziskovalnih odpravah na Antarktiki, kjer je z minimalno opremo in s skopo pomočjo povečini sam splezal na več kot deset deviških vrhov. Dvakrat se je udeležil odprav v Himalajo, zadnja je bila leta 1975 pod vodstvom R. Cassina v južno steno Lhotseja, ko jim je plaz uničil bazni tabor in so potem zaman poskušali v steni Nuptseja.

Ko se je bližal petdesetim letom in je počasi zaključeval svojo bogato plezalno aktivnost, se je postopoma preko Vidma in Tricesima spet vrnil v rodno Reklansko dolino, kjer je v vasi Piani di là obnovil družinsko hišo. Na svojem bogatem življenjskem potovanju je počel marsikaj, zadnja poletja je preživljal na planini Krni dol pod Nevejskim sedlom, kjer je imel urejen skromen kmečki turizem.

Spoznala sva se pred mnogimi leti in hitro našla skupni jezik. Ne da bi ga prosil, mi je pomagal pri eni od odprav v tuja gortsva. Še najlepše pa je bilo, ko smo se včasih srečali ter ob polenti na furlanski način in kozarcu črnega obujali spomine ter naglas sanjali skupne sanje v objemu gora, kjer je Ignazio začel in zaključil svoje bogato življenjsko potovanje. ◦

Samo, da ne bo prevroče

Hornova v Jalovcu

✍ Irena Mušič

Leta 2003 je bilo že meseca junija strašansko vroče, v Ljubljani celo 39° C. Stene so vabile k plezanju, midva pa precej zagnana s polnim listom še nepreplezanih smeri. Vendar bolj ko sva gledala seznam, bolj se je krčilo število tur, vse pa na račun napačne strani neba. No, končno se nama je oko ustavilo na Jalovcu, na Hornovi smeri. Klasika, ki je ne smeva izpustiti, pa še na severni strani poteka smer, tako da nama ne bo prevroče. Za svojo idejo sva pridobila še Milana in Darka in smo se zmenili za sredo ob petih zjutraj v Tamarju pri koči.

Napačna stran neba

Noč je bila kratka in preživela sva jo kar v koči, kjer sva v torek zvečer naletela na Strmega¹ iz Maribora, ki se je tudi pripravljaj na plezarijo. Navkljub rani uri je bilo presneto vroče in na poti do vstopa v smer nas je kar lep čas spremljalo sonce. Že takoj nam je bilo jasno, da tisto ni severna stran in da smo se krepko uštel. Bomo pač potrpeži. V začetnih raztežajih do Kegljjišča smo smer še malo lovili in ponekod plezali težje, kot je bilo potrebno,

čeprav smer lepo poteka po logičnih lažjih prehodih. Vse bi bilo dobro, če le naša »severna« stran ne bi pokazala zob, kajti Vladu in Milanu je od vročine začelo postajati slabo. Kako tudi ne bi, saj smo bili ves čas na severovzhodni strani Jalovca, lepo na soncu. Nekako sta se spravila k sebi in smo nadaljevali. Vzpenjali smo se naprej po sistemu polic v levo, počasi proti Jalovčevemu ozebniku. Vmes smo naleteli na lopo, tudi snega je bilo še nekaj.

Samotna pot Ferdinanda Horna

Skozi »popotovanje« v steni Jalovca si ne moreš kaj, da ne bi pomislil na Ferdinanda Horna, ki je v začetku prejšnjega stoletja sam preplezal steno gore, ki z vseh strani zasluži tako po lepoti kot tudi po težavnosti samo občudovanje. S sabo je vzel cepin in vrv, ki jo je uporabil za samovarovanje tako, da je njeno sredino ovil okrog skalnega roglja ali zagozdene skale ter se privezal na oba konca. Ko je preplezal težavno mesto, je odvezal en konec vrvi in jo povlekel za sabo. Tak način je imel tudi svoje

¹ Boris Strmšek

slabosti, kajti vrh se mu je lahko zataknila. Tako se mu je pred Kegljiščem zataknil nahrbtnik, privezan na vrh. Povlekel jo je, le-ta pa se mu je odtrgala in v globino so mu odleteli čevlji, dereze, hrana, čutara, sam pa je vrgel dol še nahrbtnik. Zaradi poznega vstopa v steno je šele v sončnem zahodu priplezal na vrh, kjer je nameraval tudi bivakirati, vendar ga je mraz pregnal v dolino. S sekanjem stopinj se je v obrabljenih plezalnikih spuščal skozi ozebnik in po šestnajstih urah iskal svoje izgubljene stvari pod steno. Prvenstveno dejanje, ki Horna postavlja ob bok drugim alpinističnim velikanom, kot sta na primer Emilio Comici ali Joža Čop.

Najtežji del smeri

Vse lahko pa se je končalo pri votlini pod Hornovim kaminom nad ozebnikom. Tu smo se malo zaustavili, kajti pred nami je bil najtežji del smeri. Precej svež odlom v spodnjem delu kamina, ki je v resnici bolj zajeda, precej poveča težavnost plezanja, še posebej ker se od Kegljišča pa do kamina težave sukajo samo okrog II. težavnostne stopnje.

Čeprav je bil začetek težak, pa je bilo v nadaljevanju plezanje lepo, skala pa trdna vse do naslednjega manjšega odloma. Tu nas je čakal nekoliko neroden prestop na poličko, za vmesno varovanje pa je služil bolj za »psiho« kot za karkoli drugega ogromen metulj, ki ga je Darko našel med plezanjem v Steni. Tu smo se znašli pod ogromnimi previsi, vendar pa se je na levi odkrilo ogromno okno, ki nam je ponudilo izhod na vršni del Jalovca.

Grožnja nevihte

Ko smo že mislili, da smo iz vsega »hudega«, pa nas je čakala še ura naporne hoje po skrotju in melišču do vrha. Med plezanjem nismo opazili, da so se v daljavi začeli nabirati temni oblaki, ki so nas z grmenjem in bliskanjem hitro spodili z vrha. Še bolj smo pohiteli, saj smo sestopali po zavarovani poti na Kotovo sedlo. Vmes smo se prebijali iz krajnih počí snega, ki nam je ležal na poti, do velikega balvana na Kotovem sedlu pa nas je tudi malo zmočilo. Tu se nas je nebo usmilo in pustilo, da smo v miru sestopili v Tamar. ◦

Pod Kegliščem

Janez Toni

Kaj se skriva za robom?

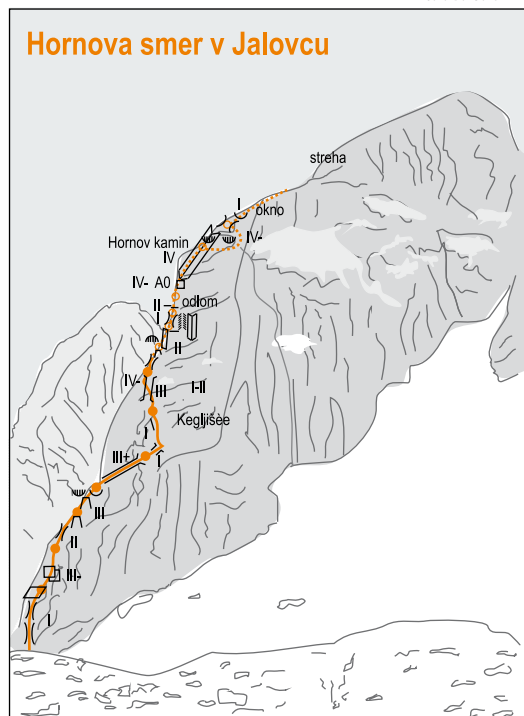
Andrej Slak

Okno v Hornovi smeri

 Andrej Slak

Risala Barbara Žižič

Hornova smer v severovzhodni steni Jalovca spada med najbolj znane klasične smeri v naših gorah. Že 1. avgusta leta 1909 jo je v solo vzponu preplezal Ferdinand Horn, odličen plezalec takratne dobe. Smer je kljub častitljivi starosti še vedno zelo priljubljena med alpinisti vseh generacij. Odlikujeta jo odlična skala, vsaj na težavnejših mestih, ter slikovit in razgiban potek. V srednjem delu je orientacijsko nekoliko zapletena, njeni »slabosti« pa sta precej dolg dostop in sestop z vrha Jalovca v dolino.

Dostop: Od Doma v Tamarju po markirani poti, ki se po obsežnih meliških približuje Jalovčevim stenam. Vzpon je dokaj monoton, poživijo ga lepi pogledi na okolne strme stene. Ko pridemo do najnižjega odrastka Jalovčeve stene, zavijemo kakih 50 m desno, kjer je vstop v smer. 2.30 h.

Opis: Po lahkih žlebovih navzgor do nagnjene bele plošče ter desno po ploščati steni (III–) do police, ki nas popelje zopet levo do značilnega kamina (III). Skozi kamin sprva strmo (III+), nato pa bolj položno skozi žleb na zagrščeno teraso Kegljišče. Po grušču se povzpne skoraj do najvišje ležeče točke Kegljišča, kjer vstopimo v razčlenjeno steno, prekinjeno s številnimi policami. Prečimo jo levo navzgor do velike lope (II); ta del smeri je orientacijsko zahteven. Orientacijskim težavam se izognemo, če že niže na Kegljišču zavijemo levo po izraziti polici do navpičnega kamina, po katerem splezamo naravnost do lope (IV).

Levo od lope se dvigamo po široki strmi polici (II), ko pa se ta preobrazi v strmo zajedo, nadaljujemo vodoravno po ožji polici do druge votline. Splezamo skoraj do njenega stropa, nato levo do vnožja znamenitega Hornovega kamina, bolje rečeno zajede. V spodnjem delu je dokaj svež skalni odlom, ki je ključno mesto vzpona. Nekaj metrov je zelo težavnih (IV+, A0), ko pa jih premagamo, se začne uživaška plezarija kakih 20 m navzgor po zajedi do previsa (IV). Obidemo ga po desni (IV) in dosežemo zagrščeni teren pod velikanskimi previsi. Ko se povzpne tik do previsov, zagledamo Jalovčevo okno, skozi katerega se zlahka povzpne na Jalovčevo Streljo. Tu je smeri konec, do vrha pa je še kar daleč. Strelja je skrotasta in zagrščena, vzpon po njej ni ravno prijeten. Gremo desno do grebena, kjer se priključimo stezi, ki pripelje od SZ raze, nadaljujemo do izrazitega skalnega skoka, ki ga preplezamo na levi strani, potem pa po neprijetnem melišču napredujemo do vrha. 3–4 h in še 1 h po Strelji do vrha.

Težavnost: IV+, A0/ II–III.

Sestop: Najpriporočljivejši je sestop po zavarovani plezalni poti na Kotovo sedlo in dalje v Tamar. 3 h.

Vodniška literatura: T. Mihelič, R. Zaman. Slovenske stene. Didakta, 2003.

Novo nad Rabljem

V zadnjih dneh pred junijskim poslabšanjem vremena je bilo opravljenih že dosti vzponov, ki sestavljajo klasičen repertoar spomladanskega ogrevanja. Izkazali so se fantje iz AO Jesenice: Matic Košir, David Sefaj in Mitja Šorn. V gorah nad Rabljem so preplezali prvenstveno smer **Baby Boom** v Skutniku (Torre Guarda). Po razpoložljivih podatkih poteka po glavni razčlembi sredi stene že starejša smer. Okoli te razčlembe so se smukali tudi naši trije plezalci, ki so spodaj preplezali tri nove raztežaje bolj levo, izogibali pa so se ji tudi višje, saj so bili kamini še precej mokri in blatni. Sumijo, da je en dober raztežaj skupen s starejšo smerjo, ostali pa so novi. Skala je zadovoljljiva, celo odlična, ponavljavci pa bodo za 300 metrov visoko smer potrebovali pet do šest ur. V steni je ostalo nekaj klinov, tem pa naj na pasovih ponavljavcev skupaj s kompletom **zatikal** dela družbo še dodatnih šest.

Že pred tem vzponom sta Sefaj in Košir v isti steni preplezala čudovito, s svedrovci opremljeno smer **All along the Watchtower** (6b+, 300 m). Ime si je (poleg znane skladbe) sposodila tudi od slovite mega smeri v kanadski gorski skupini Bugaboos.

Bitka s stalaktiti

Rok Blagus se je lansko zimo poškodoval pri padcu v severni steni Druja. Glede na okoliščine jo je po zaslugi dovolj trde glave in spektakularnega nočnega reševanja chamonijskih mojstrov poceni odnesel. Rekonvalescenca je trajala dolgo in mnogo pred alpinizmom se je zanj zelena luč prižgala za športno plezanje, ki se mu je zato Rok popolnoma predal. Leto in pol po nesreči je preplezal svojo najtežjo športno smer do sedaj, **Bitko s stalaktiti** (8b, 55 m) v jami velike stene nad Ospom. Nekaj tednov pred tem je v isti steni uspel prosto preplezati tudi smer Goba (7c, 140 m). Diagnoza popolnega ozdravljenja je potrjena in zelo dobrodošla pred zahtevnim poletnim alpinističnim ciljem v Karakorumu.

Nostalglična Paklenica

Paklenica je zvezda stalnica na plezalnem nebu. Primerna za *vplezavanje*, za pobege pred slabim vremenom v gorah, za iskanje lastnih meja v najtežjih smereh ali zgolj uživanje v odlični skali, morju in soncu. Ni ga konca tedna, da ne bi bilo doli moč srečati slovenskih plezalcev. Najhuje je verjetno maja, ko je gneča že skoraj neznosna, sploh odkar je tudi hrvaška plezalna scena začela doživljati svoj razcvet; skupaj z vsemi alpinističnimi šolami in plezalnimi tečajji. Zdi se, kot da plezajo prav vsi. Ena od rešitev v takšnih dneh je pobegeti v težjo smer ali katero od redkih še vedno klasično opremljenih smeri. V prvi polovici junija je bilo tako opravljenih kar nekaj »nostalgličnih« vzponov v Anića kuku. Luka Lindič je v navezi z Matcem Joštom opravil prosti vzpon po smeri **Rio**, za kar je moral v najtežjem raztežaju kar pošteno *povrtnariti*. Luka Krajnc (AO Celje) je izkoristil očiščeni najtežji raztežaj in z Dejanom Korenom smer prosto preplezal kak teden kasneje. Nekaj se je barantalo z oceno najtežjega raztežaja, ki ostaja pri VIII+. Miha Praprotnik je lani poleti v tem raztežaju pustil dva klina, ki skupaj s starejšim *profilcem* omogočata manj stresno plezanje in morda pričakovani prvi vzpon na pogled. Andrej Grmovšek se je moral odpočiti od poizkusov v pretoplem vremenu v eni od težjih pakleniških smeri in z ženo Tanjo sta opravila drugo prosto ponovitev **Lažnivke** (VII+, 220 m) v desnem delu stene. Dejala sta, da je smer lepa in da nudi obilico tradicionalnega plezalnega užitka. Matic Jošt in Tomaž Jakofčič sta isti dan preplezala **Vražjo** (VII+, 280 m), naslednji dan pa sta Jakofčič in Luka Krajnc preplezala **Cvrčev steber** (VIII-, 300 m). Smeri sta se lotila bolj »za hec« in sta zato ob prehodu čez strehe v sredini smeri, po skici sodeč že nad glavnimi težavami, toliko bolj začudeno gledala. Prehod čez strehe si zasluži oceno vsaj VII+, na skici pa ocena tega mesta ni napisana. Tudi zadnji raztežaji so potrdili krepko razliko med ocenama 6a+ in VII-. Smer je lepa in vredna ponavljanja, kladivo

pa – tako kot v nobeni od omenjenih – ni potrebno.

Začetek sezone v gorah

Lepo je zaznati vse glasnejši utrip v slovenskih gorah. Stene so že kopne in pripravljene na množice močnih, a previdnih alpinistov. Seznam vzponov je še kratek, a verjamem, da se bo z vsakim tednom daljšal.

Mladi Luka Lindič (AO Celje) se je ponovno javil z odličnim vzponom. V južni steni Skute je v navezi z Juretom Oblakom (AO Celje) prosto preplezal **Sončino direktno** (VIII+/IX-, 300 m). Dejal je, da najtežje mesto po težavah močno odstopa od povprečja, da pa je smer vseeno zelo lepa in vredna ponavljanja. Težja mesta so opremljena, zato zadostujeta kompleta zatičev in metuljev. Verjetno gre za drugo prosto ponovitev.

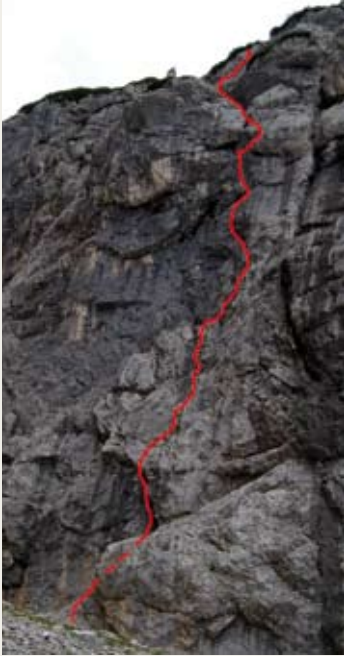
Blaž Germek in Primož Buh (AO Črnuče) sta preplezala **Parizanko** (VI+, 250 m) v Debeli peči. Tako kot nešteti predhodniki sta ugotovila, da je smer prava lepotica. Stene nad Krmo so v glavnem suhe, le na sestopu po markirani poti in tudi v smeri **Jesih-Potočnik**, ki sta jo plezali Tina Leskošek in Ana Videtič (obe AO Rašica), je bilo še nekaj zaplat snega, ki pa niso motile.

Južna stena Kogla je že dodobra oživila. Na dostopu in sestopu je bilo potrebno še prestopiti nekaj snežnih krp, stena pa je bila večinoma suha in sonce že kar premočno. Miha Valič in Alenka Klemenčič (oba AO Rašica) sta preplezala **Kamniško smer** (VII/VI, 220 m), Tina Di Batista in Tomaž Jakofčič pa sta uživala v izpostavljenosti **Marije pomočnice** (VIII-/VI, 170 m). Smer je še vedno ena najlepših v Koglu.

Tomaž Jakofčič (AAO) in Miha Valič (AO Rašica, oba Policija RS) sta 1. junija preplezala novo smer v skrajno levem delu stene Rušice. Smer sledi naravnim prehodom levo od Črnega kamina. Po karakterju in lepoti je podobna bližnji lepotici Živela klasika, le da je nekoli težja in resnejša. V smeri **Levi pas** (VII+/VI+, V, 200 m) je en meter malo majav, vse ostalo pa je kot ulito. V naj-

težjem raztežaju sta pustila dva ključna klina. Sestopila sta po urejenih spustih v smeri Aga. Za prvo ponovitev bo zadostovalo sedem klinov in kompleta zatičev in metuljev.

Novice je pripravil Tomaž Jakofčič.

Smer Levi pas v Rušici

British passion

Od 11. do 18. maja je britanska gorniška organizacija BMC (British Mountaineering Council) organizirala mednarodno plezalsko srečanje v Walesu. Med 40 plezalci z vsega sveta sva se ga kot predstavnika Italije udeležila tudi Rolando Larcher in Erik Švab (AO SPDT, La Sportiva, Montura, Grivel, KONG). Med pisano plezalsko družino so bila tudi pomembna imena današnje plezalne scene, predvsem Belgijca Nicolas Favresse in Sean Villanueva, ki imata za sabo trad vzpone s težavami do 8b v Yosemiteh, Pakistanu in na Norveškem. Zame je bil to že peti obisk Velike Britanije, kjer sem že preplezal smeri do E8 po angleški lestvici, zato sem si želel poskusiti kaj zahtevnejšega. Vrhunski škotski plezalec Dave MacLeod, avtor trenutno najzahtevnejše trad smeri na svetu (Rhapsody, E11), mi je svetoval danes že legendarno najtežjo smer v Walesu – **Trauma** (E9 6c). Prvi jo je leta 1999 preplezal Leo Houlding, prvič pa je bila ponovljena šele lani, ko jo je preplezal James Pearson, za njim pa še Dave MacLeod. Osemnajstmetrska smer ima po francoski lestvici oceno 8a+, za varovanje pa so na razpolago bird-beek (neke vrste hudičev krepeljc za tehnično plezanje, dolg 3 cm), majhen zatič in metulj. V štirih

poskusch v dveh ločenih dnevih mi je uspelo povezati vse detajle v smeri in jo preplezati na *top rope* z enim počitkom. Po drugem dnevu sem se odločil, da ne bom vztrajal, saj se mi je zdelo škoda, da bi eni smeri posvetil edini prosti teden v letu, ki ga lahko posvetim plezanju. Posvetil sem se vzponom na pogled, preplezal dve smeri z oceno E6 (eno na pogled in eno v drugem poskusu), za nameček pa še štiri smeri z oceno E5: **Pretty girls make graves** (E6 6b), **Dreams and screams** (E6 6b, v 2. poskusu), **Big Boys** (E5 6a), **Run fast run free** (E5 6a), **Chang Gang** (E5 6a), **Snakebite Wall** (E5 6a), **Electric blue** (E4 5c) in **Lubyanka** (E3 6a, 150 m). Glede na to, da je bil na srečanju najtežji vzpon na pogled težavnosti E7 (opravil ga je odlični Nico Favresse), sem s svojimi vzponi zelo zadovoljen, poleg tega pa imam motivacijo, da se nekoč vrnem in stisnem Trauma ... Tudi Rolando Larcher, ki je bil prvič v Veliki Britaniji, se je zahvaljujoč dolgoletnim izkušnjam odlično odrezal. Na pogled je preplezal kar tri smeri z oceno E6; med njimi je bil vzpon v smeri **The Jub Jub Bird** (E6 6b oz. F7b+) verjetno prvi, vzpon v smeri **Dreams and screams** (E6 6b oz. F7b+) pa eden redkih v tem stilu.

Erik Švab

Sportno društvo MigiDur

Pridružite se nam na strokovno vodenih tekaških treningih, ki potekajo vsak torek in vsak četrtek z začetkom ob 18. uri pri novih prostorih Radiodur v Tivoliju (za bazenom).

Radikalno zmeren, da ne bi bili moteni.

RADIODUR

Več o tem na www.radiodur.si
ali na migidur@radiodur.si

PZS počastila Kugyjev jubilej

Dr. Julius Kugy: *Iz mojega življenja v gorah* – Julijske Alpe. Ljubljana: Planinska matica, 1937 (faksimile). 231 str. – Priloga *Pisma*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2008. [40] str.

Planinska zveza Slovenija je ob 150-letnici rojstva Juliusa Kugyja izdala faksimile knjige *Iz mojega življenja v gorah* s podnaslovom *Julijske Alpe* iz leta 1937. Tedaj smo Slovenci dobili prvi prevod Kugyjevega dela *Aus dem Leben eines Bergsteigers*, a le tistih poglavij, ki opisujejo njegove podvige in doživetja v Julijskih Alpah.¹ Prevod je bil na pobudo Henrika Tume, drugega letošnjega slavljenca, zaupan odlični slovenski alpinistki Miri Marko Debelak. V uvodu je napisala, da je to delo o klasični dobi hribovstva v slovenskih gorah namenjeno predvsem mladini, saj bi bila brez znanja nemščine sicer prikrajšana zanj, in da bi ga moral prebrati vsakdo, ki hoče spoznati zgodovino Julijskih Alp. Kugyjevo nemško knjigo, ki »ni naša«, je skušala približati slovenskemu bralcu, kolikor se ji je še zdelo dopustno, da ne bi preveč posegla v avtorjev slog. Posebno z imeni

gora se je skrbno ukvarjala, saj Kugy ni znal slovensko in je tudi zagrešil nekaj napak; odločila se je dati prednost slovenskim imenom, nemška ali napačna slovenska iz izvornika pa je dodajala v oklepajih. Tudi ona se ni mogla izogniti omembi »tihega nestorja slovenskih alpinistov« Henrika Tume – razlike v značajih in možnostih ter podobnost v ljubezni do gora in zaslugah so dejstvo, ne morebiti izmislek letošnjega jubilejnega leta, ki si ga »delita«. Vprašanje, kateri je pomembnejši za našo gorniško zgodovino, njima ni delalo posebnih težav: drug drugega sta spoštovala in si priznavala zasluge. *Iz mojega življenja v gorah* je tudi lep spomenik gorskim vodnikom. Če kdo meni, da so Kugyjeve zasluge manjše, kot se prikazujejo, ker je vse dosegel iz izdatno pomočjo imenitnih vodnikov, naj upošteva tudi Tumovo mnenje: Kugy ni bil le pobudnik in duhovni vodja svojih tur, ampak je tudi poiskal in izučil (!) vodnike – »napravlil« jih je iz divjih lovcev in kozarjev.

Knjiga vsebuje Kugyjeva predgovora k prvi in drugi izdaji ter poglavja Gorska pomlad, Scabiosa Trenta, Vzhodne Julijske Alpe, Zahodne Julijske Alpe in V Predgorju. Številnim opombam pod črto je dodala nekaj svojih (imenoslovnih) še prevajalka. Za opremo je poskrbel njen mož Edo Deržaj. V knjigi je sedem črno-belih fotografij gora. Kugyja je izdaja prijetno presenetila, saj je bil do neznane založbe sprva precej nezaupljiv. Posebno vesel je bil stiliziranih rož na platnicah: prepoznal jih je – seveda, Scabiosa Trenta!

Tokratno izdajo spremlja priloga *Pisma* s faksimili Tumovega pisma Debelakovi ter Kugyjevih pisem Debelakovi in Deržaju. Za nemške transkripcije in prevode v slovenščino je poskrbel Boris Golec. Ni imel posebno lahkega dela, saj je Kugyjeva pisava težko čitljiva. Pisma je založbi prijazno dal na voljo prevajalkin in oblikovalčev sin Matjaž. Urednik izdaje Andrej Mašera je v spremni besedi predstavil pomen Juliusa Kugyja kot alpinista in planinskega pisatelja ter na kratko orisal življenje in

delo Mire Marko Debelak. V knjižici je poobjavljen članek Franceta Avčina *Ob odkritju spomenika Kugyju*, kakor je izšel v Planinskem vestniku 9/53. V njem je marsikaj zanimivega o Kugyjevem rodu (»lastimo« si ga Slovenci, Italijani in Nemci!), o »mojstrovih alpinskih činitvah«, o njegovih knjigah. Avčin odločno ugovarja »majhnim dušam«, ki Kugyju očitajo bogastvo, buržujstvo in zapravljenost, ter poudarja njegove vrline. Nekoliko me je presenetil stavek »Njegovi prefinjeni naravi so bili trgovski posli preveč grobi, umazani, že nemoralni v socialističnem smislu.« Saj sem vendar prebrala Kugyjevo izjavo »V trgovskem poklicu sem našel veliko poezije in romantike.«² Torej ne le odličen gornik in spreten pisec, temveč tudi zanimiva (očitno tudi protislovnja) osebnost – tak nas bo Kugy vedno pritegoval. Prilogo dopolnjujejo še rodoslovno drevo, delo Petra Hawline, ki kaže Kugyjeve slovenske korenine, in tri upodobitve gora – grafike Eda Deržaja.

Mojca Luštrek

Knjiga za ljubitelje transverzal in pohodov

Nikóla Guid: *Planinske obhodnice in pohodi: Opredelitev in pregled*. Ljubljana: Planinska zveza Slovenije, 2008. 266 str.

² Dr. Julius Kugy: *Delo, glasba, gore*. Maribor: Založba Obzorja, 1966. Glejte marčno številko naše revije (stran 74).

Kakor pove že naslov, knjiga ni vodnik, ampak je le s spremnimi besedili in z nekaterimi podatki obogaten seznam obhodnic in pohodov, ki so se pri slovenskih planincih lepo »prijeli«. Predstavljenih je 73 obhodnic v okviru Planinske zveze Slovenije (PZS) in 16 zunaj nje, 17 akcij, podobnih obhodnicam, 131 pohodov v okviru PZS in 98 zunaj nje ter 3 pohodi slovenskih društev v zamejstvu. V knjigo so uvrščeni le za javnost odprte obhodnice z dnevniki in žigi in pohodi, katerih skrbniki oziroma organizatorji tistim, ki izpolnijo pogoje, podelijo priznanje ali spominek – značko, plaketo, priponko (bralec si mnoge lahko ogleda na barvnih fotografijah, prav tako nekaj dnevnikov in vodnikov).

Transverzale smo si (vsaj v Evropi) menda izmislili prav Slovenci. Prvo – *Slovenska planinsko transverzalo št. 1 od Maribora do Kopra* – smo dobili leta 1953. Na takih poteh planinci spoznavamo domovino, uživamo v naravi, preizkušamo svoje sposobnosti, zbiramo žige. V šestdesetih letih prejšnjega stoletja pa so se začeli še množični pohodi, namenjeni predvsem druženju. Prvo skupno ime za vezne, krožne in točkovne poti *transverzale* je nadomestil izraz *obhodnice*, ki ga je lani sprejel tudi zakon o planinskih poteh. Eno uvodnih poglavij je posvečeno izrazu in opredelitvam pojmov (obhodnica, planinski pohod, trajna in časovno omejena planinska akcija). Poleg zgodovine tovrstnega planinstva je avtor predstavil še nekaj obhodnic in pohodov, ki jih ni več. Vsebinsko dopolnjujejo pregled objav v planinski literaturi in povzetek raziskovalnih izsledkov v zvezi z obravnavano tematiko ter seznam literature in stvarno kazalo. Ustanovitelji in organizatorji (novih) obhodnic in pohodov bodo našli nekaj priporočil, kako se lotiti takega podjetja.

Katere podatke o posameznih obhodnicah in pohodih najde bralec? O ustanovitvi in ustanovitelju, trasi, dolžini, trajanju, težavnosti, kontrolnih točkah, žigih, morebitnem vodniku, zemljevidu, dnevniku, priznanjih, številu ude-

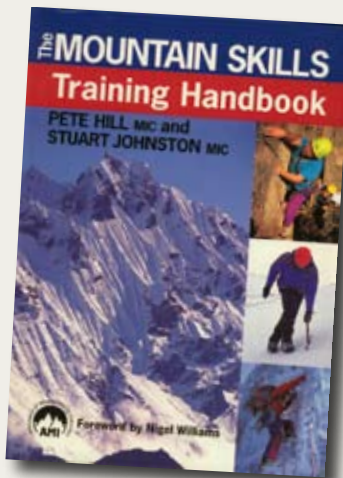
ležencev. Ponekod so dodani poštni naslovi in telefonske številke. Opisov poti ni, saj to ni namen te knjige.

Zaradi velikega števila obhodnic in pohodov ter nenehnega spreminjanja podatkov o njih je odbor za planinske obhodnice in akcije pri komisiji za planinske poti PZS postavil informacijski sistem, v katerem se ti podatki zbirajo in obnavljajo. Seznama obhodnic in pohodov sta na spletni strani PZS. Člani odbora so pri nastajanju knjige seveda izdatno pomagali. »Pomagajmo drug drugemu,« vabi avtor tudi bralce in upajmo, da mu bodo ne le oni, ampak predvsem ustanovitelji in organizatorji obhodnic in pohodov res pomagali pri obnavljanju podatkov. Zaradi njihove narave so nekateri potrebni popravki že ob izidu knjige.

Mojca Luštrek

Priročnik o gibanju in plezanju v gorah

Pete Hill, MIC in Stuart Johnston, MIC, The Mountain Skills Training Handbook
Založba David & Charles, na voljo v knjigarni Mladinska knjiga.

Morda se bo kdo vprašal, zakaj je potrebno predstavljati angleški priročnik o gibanju in plezanju v gorah, saj imamo dovolj svojih učbenikov. Prvič, svojih nimamo dovolj, drugič, spozna- ti, kako se zadeve lotevajo Britanci, ka-

terih najvišja gora doseže komaj 1343 m, njihove škotske zime pa so sinonim za hude zime, je lahko samo zanimivo in poučno. Čeprav porabijo skoraj dva dni, da pridejo do vznožja Alp, je knjiga svetel zgled, kako bi morali biti napisani učbeniki. Priročnik je namenjen vsem gornikom, v njem pa so tudi nasveti in namigi za inštruktorje in voditelje tečajev. Prvič je izšel leta 2000 in v letu 2006 doživel četrty ponatis.

Avtorja, alpinistična inštruktorja z najvišjim britanskim certifikatom MIC (Mountain Instructor Certificate), sta teorijo preizkusila v praksi in jo prenesla na papir. To pomeni, da razlage aktivnosti izhajajo neposredno s terena, da je na prvem mestu praktična dejavnost, ki je razumljivo razložena in pojasnjena s skico ali fotografijo. In kar se mi zdi najvažnejše, na koncu poglavij oziroma posameznih tem so ali vprašanja o najpomembnejših točkah ali opozorila o najpogostejših napakah in nasveti, kako se jim izogniti, kar poveča didaktično vrednost knjige.

Priročnik je razdeljen na dva dela: poletni in zimski. Začne se, značilno za Angleže, z vremenom. Sledi poglavje o prečkanju naraslih rek oziroma potokov. Te teme v naših alpinističnih šolah še nisem zasledil. Morda zaradi drugačne sestave tal, kaj pa vem. Vsekakor zelo poučno in zanimivo, morda nam bo kdaj še koristilo. Ko med vami in vašim ciljem divja narasla reka, ki je bila še zjutraj pohleven potok, je prvi nasvet v tem poglavju – DON'T! Sledi priporočilo, da se je treba prečkanju izogniti, če se le da.

Pravilna je ugotovitev piscev, da v gorah vsi manevri, ki nosijo oznako 'klasičen', boljjo. Klasični Dülferjev *abzajl* boli/peče (občutil na lastni nogi), klasično varovanje boli/krvavi (videl so plezalčev vrat) in klasični kamini, vlažni, z zeleno sluzjo in brez klinov, so prava šola za utrjevanje živcev (za pomiritev sem potreboval več kot eno pivo).

Sledijo običajna tehnična poglavja o vozlih, raznih načinih spuščanja po vrvi, plezanju dveh, treh v navezi. Nato sledi analiza težav, ki lahko nastanejo

na stojišču: definicija, vzrok in rešitev problema.

Plezanju v skali avtorja namenjata posebno pozornost, saj je poudarek tudi na izogibanju raznim napakam pri namerščanju varovanja in vpenjanju vrvi. Vse je primerno ilustrirano. V pregledni tabeli so zbrani in razloženi vsi glavni ukazi pri gibanju naveze, česar se bodo gotovo razveselili bolj lingvistično nadržani plezalci. Da ne bodo tako neumno gledali kot jaz, ko sem prvič srečal angleško navezo in je drugi, ko je zmanjkalo vrvi, zavpil »That's me!«, po mojem takratnem prepričanju pa bi moral zatuliti »End of rope!«.

Da se otočani spoznajo na plazove, bo postalo jasno vsakomur, ki bo prebral uvodno poglavje v drugem, zimskem delu. Dosti pozornosti je namenjeno tudi izdelavi snežnih lukenj, sidranju v snegu in ledu – zdi se mi zelo nazorno prikazano – ter ustreznosti različnih derez za posamezne vrste čevljev, kar je lepo prikazano v tabeli.

Priročnik je napravil name ugoden vtis predvsem zaradi natančnega, jasnega in enostavnega podajanja snovi, ki bo razumljiva vsakomur, ki obvlada gimnazijsko angleščino. V njem nisem našel balasta. Vidi se, da avtorjema ni do akademskega razpravljanja in umetniškega vtisa, temveč razložita snov, definirata problem in navedeta pravilne postopke in rešitve.

In za konec še tole: na predzadnji strani je spisek opreme, ki jo je priporočljivo imeti s seboj ob raznih aktivnostih poleti in pozimi, na plezalnem pasu ali v nahrbtniku. Za inštruktorje/voditelje je naveden še dodatni seznam opreme za poletne in zimske razmere. Knjigo priporoča tudi The Committee of the Association of Mountaineering Instructors, ker je pomembna in sodobna, uporabna tako za pripravnike kot za izkušene gornike.

Mire Steinbuch

Planinskim društvom in vsem drugim izdajateljem planinske literature

Planinski vestnik že poldrugo desetletje objavlja daljše ali krajše sezname slovenske planinske literature. Podatke zanj smo zbirali iz najrazličnejših virov. Pred leti smo bili veseli, ker so nam mnogi izdajatelji pošiljali posamezne izvode. Sčasoma je bilo tega vse manj. Mojca Luštrek, ki je tudi ob pomoči podatkov v Cobissu pripravila zopet daljši seznam, omenja na koncu prispevka, da tam podatki prav tako niso brez napak. Zaradi tega smo si že od nekdaj želeli, da bi vsaj planinska društva po en izvod svojih publikacij pošiljala na naš naslov. Zavedamo se, da je to sodelovanje odvisno le od dobre volje izdajateljev.

Ob tem bi vas radi opozorili, da obvezne izvode predpisuje Zakon o obveznem izvodu publikacij, ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije 22. junija 2006, 3. julija 2006 pa je bil objavljen v Uradnem listu RS 69/2006. Od 18. oktobra 2006, ko se je začel uporabljati, obvezuje izdajatelje oziroma založnike, ne več tiskarne. Založniki so obvezani dolžnostne izvode poslati Narodni in univerzitetni knjižnici, Ljubljana, Leskovškova 6 (ali Turjaška 1), pred izidom pa tudi nekaj uvodnih strani, da jim NUK pripravi kataložni zapis o publikaciji (CIP) s stvarnim vrstilcem in mednarodno oznako knjige, kar mora biti tudi natisnjeno v knjigi. Za zavezance, ki ne izpolnjujejo obveznosti po tem zakonu, so predpisane denarne kazni.

Uredništvo na pobudo Cirila Velkovrha

Mladinska knjiga Trgovina

Slovenska 29, Ljubljana

T: 01 2410 656, E: konzorcij@mk-trgovina.si

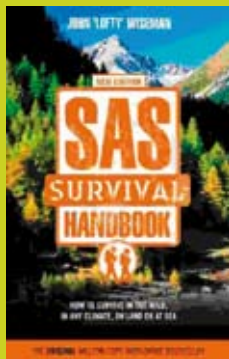
Pestra izbira knjig s področja gorništv, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

Pete Hill: THE COMPLETE GUIDE TO CLIMBING & MOUNTAINEERING

David & Charles Publishers, 2008

(mehka vezava, 256 strani)

John 'Lofty' Wiseman: SAS SURVIVAL HANDBOOK (how to survive in the wild, in any climate, on land or at sea)

Harper Collins, 2006

(mehka vezava, 572 strani)

KNJIGARNA KONZORCIJ

Aktivnosti Obalnega PD Koper

V okviru projekta »Koper – zdravo mesto« je Obalno planinsko društvo Koper (OPD), ki je z 900 člani eno največjih društev v Slovenski Istri, atraktivno predstavilo svojo bogato vsestransko dejavnost. Otroci so se zabavali na kolesarskem poligonu, starejši člani pa so jih ob tem učili kolesarskih veščin, predvsem pa varne vožnje. Na premični plezalni steni v obliki sedemmetrskega stolpa je preizkušalo svoje plezalne sposobnosti staro in mlado. Izkušeni člani alpinističnega odseka so jih varovali in jim predstavili osnove plezanja. Pri tem so se jim pridružili tudi člani Društva plezalcev Koper. Društvo je pripravilo tudi sejem rabljenih koles, med katerimi si je vsakdo lahko poiskal ustreznega konjička za svoje potrebe, hkrati pa so jim izkušeni kolesarji tudi kaj malega popravili in jim svetovali. Prizadevni člani društva so dali obiskovalcem vse informacije o letnem društvenem programu, odgovore na vsa vprašanja, na voljo pa je bilo tudi ustrezno gradivo. Obiskovalci so lahko celo vplačali letno članarino in se tako pridružili družini tisoč planincev Planinske zveze Slovenije, ki že 115 let organizirano povezuje slovenske planince in goji vrednote planinstva. Skratka, sejem bil je živ. Člani OPD so jih bili veseli in upajo, da so si pridobili nove pri-

vržence, ki se jim bodo pridružili na njihovih mnogovrstnih prireditvah – od različnih planinskih pohodov, taborov, čistilnih akcij in plezalnih podvigov do kolesarskih tur in vseh preostalih zanimivih akcij.

Maruška Lenarčič

Novi državni prvaki v planinski orientaciji

Kozjansko in Voglajnsko-Sotelska regija sta 24. in 25. maja 2008 gostili orientaciste iz vse Slovenije, ki so se na Slovenskem planinskem orientacijskem tekmovanju SPOT Rogaška 2008 pomerili za naslov državnega prvaka v planinski orientaciji. Za kakovostno organizacijo so prvič poskrbeli v Rogaški področni orientacijski ligi, katere gonilna sila je bil PD Slivnica pri Celju.

Vseslovenska orientacijska preizkušnja SPOT Rogaška 2008 je državna orientacijska preizkušnja, s katero se konča orientacijska sezona v Savinjski, Rogaški, Podravski, Zasavski, Gorenjski, Korški in Primorski področni planinski orientacijski ligi ter Področni planinski orientacijski ligi Smrekovec. Državno tekmovanje je ob pomoči Odbora za orientacijo pri Mladinski komisiji PZS, ki ga je zastopal Jože Dajnko, organizirala Rogaška orientacijska liga, ki združuje planinska društva Slivnica pri Celju, Sloga Rogatec, Vitanje, Podčetrtek, Boč - Kostivnica in Šmarje pri Jelšah. Vodja letošnjega tekmovanja je bil Matej Planko, predsednik PD Slivnica pri Celju, za uspešno izvedbo vseslovenske orientacijske preizkušnje pa se je trudilo približno 70 prostovoljcev iz vseh naštetih društev.

V boj za naslov državnega prvaka

V dveh dneh se je na orientacijskih progah, speljanih na področju občin Podčetrtek, Šmarje pri Jelšah in Šentjur, zvrstilo 72 ekip oziroma kakih 350 tekmovalcev iz vse Slovenije, ki so se borili za naslov državnega prvaka v planinski orientaciji. Sobotne dnevne in nočne tekme so se udeležili le tekmovalci v treh najzahtevnejših kategorijah, C, D in H, na nedeljskem orientacijskem tekmovanju pa so se na Slivniškem zbrali

tudi tisti, ki so tekmovali v vseh preostalih kategorijah.

Čez drn in strn

Vse ekipe so na začetku reševale teoretične naloge iz planinstva in orientacije ter dodatnega gradiva o geografsko-turističnih značilnostih Kozjanskega in Voglajnsko-Sotelske Slovenije ter legendah o kozjanskem razbojniku Guzaju in Žusemski grofiji. Na progi so vse tekmovalce čakale še praktične naloge iz orientacije, planinskih vozlov, prve pomoči, varstva narave in poznavanja gorstev. Vse naloge so bile prilagojene zahtevnostni stopnji posamezne kategorije. Najtežje so dobile ekipe v kategorijah C, D in H. V soboto, 24. maja 2008, se je tako 20 ekip uspešno spopadlo z orientacijsko progo, ki se je začela v Podčetrtku in se čez hribovito in gozdno Rudnico raztegnila do slabih 20 kilometrov oddaljene Loke pri Žusmu. Tam jih je čakala še nočna tekma po okolici Loke pri Žusmu, v nedeljo pa so se tekmovalci odpravili na orientacijsko progo čez drn in strn do Gorice pri Slivnici.

Vrhunec dogajanja drugega dne tekmovanja je potekal ravno v okolici Gorice pri Slivnici. Ekipe v kategorijah A in F so se orientirale okoli slivniške kotline in se povzpele na Gaj, kategoriji B in G je poleg osnovne trase čakal še vzpon na razgledno Slivnico, veteranom iz E-kategorije pa so organizatorji orientacijsko progo začinili še s Selami in pobočjem Prednje gore.

Kot v mravljišču

Na prireditvenem prostoru za kulturnim domom v Gorici je bilo v nedeljo popoldne kot v mravljišču, saj so se utrujeni in po večini zadovoljni tekmovalci vračali na cilj, na katerem jih je čakalo planinsko okrepčilo. Pokale z nagradami za najboljše so podelili vodja tekmovanja Matej Planko, podpredsednik PZS Stanko Gašperič, načelnica MK PZS Vanja Kovač in predstavnik občine Šentjur Edi Peperko. Novi državni prvaki v planinski orientaciji so v kategoriji A postali člani ekipe PD Slivnica pri Celju, v kategoriji B je zmagala ekipa PD Dobrovlje Braslovče, v kategoriji

C ekipa PD Ljubljana Matica, v kategoriji D ekipa PD Domžale, v kategoriji E ekipa PD Ruše, v kategoriji F ekipa PD Žalec, v kategoriji G ekipa PD Šempeter in v kategoriji H ekipa PD Žalec.

Več o tekmovanju pa lahko najdete na uradni spletni strani letošnjega SPOT-a: http://www.pd-sloga.com/spot2008/SPOT_2008.html.

Manca Čujež

Memorial Slavka Hoteža

Kolesarski odsek Obalnega planinskega društva Koper je v nedeljo, 25. maja 2008, priredil kolesarski maraton Koper–Učka–Koper, ki so ga poimenovali po Slavku Hotežu, nedavno umrlem zaslužnem članu odseka. Prav on je namreč dolga leta konec maja v spomin na »dan mladosti« popeljal najboljše kolesarje odseka na to zahtevno pot. Slavko Hotež ni bil le odličen kolesar, odlikovala ga je sposobnost organiziranja najzahtevnejših akcij, predvsem pa veselje ob razdajanju svojega znanja drugim članom in udeležencem na raznovrstnih kolesarskih akcijah. Bil je pobudnik, organizator in udeleženec mnogih odmevnih kolesarskih akcij odseka: odprave Koper–Pariz leta 2000, 24-urne nepretrgane vožnje iz Budimpešte v Koper (595 km) leta 2004 in odprave v počastitev vstopa Slovenije v EU v Bruselj in Oostende na Severnem morju leta 2005. V znamenje hvaležnosti in priznanja za vse, kar je storil za kolesarski odsek, so se v društvu odločili,

da maraton na Učko ohranijo in ga njemu v spomin spremenijo v tradicionalni cestni maraton z imenom »Memorial Slavka Hoteža«. Letošnji memorial je potekal v dveh skupinah. Štirinajstim cestnim kolesarjem, ki so premagali 140 km poti in 2200 m vzpona, so se pridružili udeleženci običajnih izletov z veliko lažjo, a zato še slikovitejšo potjo. Na vrh so se odpravili s sedla Poklon in se nato okoli gore spustili vse do morja, v Lovran; prevozili so 50 kilometrov. Bilo jih je kar 28. Žal so jim pogled na Kvarner zakrivali oblaki. Vsi so uspešno premagali pot in se srečali v Veli Učki.

Maruška Lenarčič

Konferenca slovenskih planincev iz sveta in Slovenije

Svetovni slovenski kongres je pripravil planinsko srečanje z vedno aktualnimi temami. V odličnem katalogu so predstavili slovenske planinske aktivnosti in organiziranost Slovencev po svetu. Poleg pozdravnih nagovorov predsednika državnega zbora Franceta Cukjatiča, direktorice Triglavskega narodnega parka Marije Markeš, predsednika Planinske zveze Slovenije Francija Ekarja in državnega sekretarja v Ministrstvu za zunanje zadeve za Slovence v zamejstvu in po svetu Zorka Pelikana je bilo kar precej predavanj o gorskih temah; nastopili so Peter Skvarča, Silvo Karo, Miro Eržen, Mojca Volkar, Stanjo Klinar. Ob takih srečanjih se vedno najde kaj novega. Zastavilo se je vprašanje, ali ni bilo leto ustanovitve slovenske planinske organizacije 1872, ko so se hoteli Triglavski prijatelji organizirati kot društvo. Nekaj pobud, pravil in vlog, oddanih za ustanovitev in registracijo podružnic Slovenskega planinskega društva, oblast žal ni potrdila in odobrila, uradni začetki pa so vendarle tisti, ki so uradno zapisani. Tudi PZS so namenili veliko pozornosti, saj so v delo in katalog konference vključili člana UO PZS Mira Eržena in predsednika PZS Francija Ekarja. Ob tej priložnosti so izročili potrdilo o članstvu SPD Trst in novo zastavo PZS predsednici SPD

Trst. To društvo je po 75 letih ponovno vključeno v matično nacionalno zvezo.

Indok PZS

Spominski večer

Obalno planinsko društvo Koper je počastilo spomin na 150. obletnico rojstva dr. Henrika Tume s spominskim večerom. Dr. Branko Marušič, sodalavec SAZU, je nadvse podrobno znanstveno orisalo delo dr. Henrika Tume in njegove zasluge za slovenstvo. Opisal ga je kot slovensko zavednega politika in zelo naprednega domoljuba. Alpinist Lovrenčič je predstavil Tumove zasluge za planinstvo in alpinizem ter del njegove planinsko-alpinistične knjižne dediščine. Vnuč Henrika Tume Dušan Tuma pa je opisal družino Tumovih in zanimivosti iz njenega okolja. Tumovo kočjo na Slavniku so napolnili planinci, ki so z navdušenjem spremljali najbolj neposredne informacije o znamenitem možu. Srečanja se je udeležil tudi predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar, ki se je zahvalil organizatorjem in predavateljem za odlično pripravljeno prireditev. Opozoril je, da je naša dolžnost poskrbeti, da tako pomembna dejanja iz preteklosti, ki so v prid slovenstvu in slovenskemu planinstvu, ne bi šla v pozabo, in je ob pomembnih jubilejih prav izkazati spoštovanje do njih. Brez preteklosti ni zanesljive sedanjosti in tudi ne trdne prihodnosti. Treba je ceniti, spoštovati in upoštevati bogata in plemenita dejanja naših planinskih prednikov, kajti tudi to so temelji, na katerih je slovensko planinstvo dohitelo in celo prehitelo mednarodni planinski in alpinistični svet.

Indok PZS

Počastitev 150. obletnice rojstva dr. Juliusa Kugyja v Trstu

V galeriji umetnostne zgodovine v Trstu so 24. junija 2008 počastili 150. obletnico rojstva dr. Juliusa Kugyja in slovesno predstavili ponatis knjige *Nel divino sorriso del Monte Rosa*. To je ob-

Z leve: Franci Ekar, predsednik PZS, Marinka Prtot, predsednica SPD Trst, Luciano Santin, organizator prireditve in zgodovinar Igor Škamperle

sežno delo, reprezentančna izdaja na 350 straneh, z dodatki in komentarji. V popolnoma zasedenem avditoriju so poleg predsednika tržaške sekcije CAI (Club Alpino Italiano) Giorgia Godine govorili o zaslugah in pomenu alpinista, glasbenika in botanika dr. Juliusa Kugyja še novinar Luciano Santin, ki vodi projekt jubilejnih prireditev ob 150. obletnici Kugyjevega rojstva, Marina Bressan, prevajalka nemškega izvirnika *Im göttlichen Lächeln des Monte Rosa* /V božanskem nasmehu Monte Rose/ iz leta 1940, Spiro Dalla Porta Xydias, predsednik italijanske skupine gorskih pisateljev, založnik Giancarlo Stavro, Teresio Valsesia, novinar in predsednik sekcije CAI iz Macugnage. Poseben pozdrav so na prireditvi namenili predsedniku Planinske zveze Slovenije Franciju Ekarju. Poleg vsebine in pomena knjige so predstavili območje in goro Monte Rosa, kjer se je dr. Julius Kugy velikokrat zadrževal. Slovesnosti sta se udeležila tudi predsednica Slovenskega planinskega društva iz Trsta gospa Marinka Pertot in zgodovinar gospod Igor Škamperle, tudi nekdanji aktivni tržaški alpinist in član SPD Trst. Letos mineva 75 let, odkar je bila leta 1923 ukinjena podružnica Slovenskega planinskega društva v Trstu. Nato se je osnovalo samostojno SPD Trst, ki pa se ni včlanilo niti v Slovensko planinsko

društvo niti kasneje v Planinsko zvezo Slovenije. Letos 17. maja pa je bilo na skupščini PZS na Vrhniki SPD Trst sprejeto v članstvo PZS. V času predsedovanja Slovenije svetu Evropske unije je to pomembno tako za slovensko planinsko organizacijo kot tudi za planinsko naravnane Slovence po svetu.

Indok PZS

Jubilej PD Medvode

MDO PD Ljubljana in PD Medvode sta zadnjo soboto v maju pripravila 38. planinski tabor na Slavkovem domu na Golem Brdu. Planinsko društvo Medvode je to sončno soboto praznovalo tudi 60-letnico delovanja. Prireditvena slovesnost se je začela s pesmijo v izvedbi lovskega pevskega zbora, nadaljevala pa s folklorno skupino in z recitalom osnovnošolskih otrok. Prišla je tudi zeliščarica, prinesla s seboj zdravilne rožice in nam povedala nekaj zelo koristnih nasvetov glede uporabe. Predsednik Planinske zveze Slovenije Franci Ekar je govoril o zgodovini planinstva ter o njegovem sedanjem pomenu in vlogi. Zbrane planince sta pozdravila tudi predstavnica MDO PD Ljubljane in župan občine Medvode. Ob tej priložnosti je Franci Ekar Planinskemu društvu Medvode podelil spominsko plaketo in

mu zaželel še veliko uspešnih let. Nekateri zaslužni člani so prejeli priznanja za delo v društvu. Druženja se je udeležilo kakih 200 planincev, ki so se zabavali ob prijetni glasbi. Tudi za prazne želodčke in suha usta je bilo poskrbljeno. Člani PD Medvode so se izkazali za prijetne in skrbne gostitelje in udeleženci tabora so se razšli z mislijo, da se spet vidijo prihodnje leto na taboru ali pa še letos kje med slovenskimi vršaci.

Irena Pečavar Čarman

23. srečanje cicibanov planincev

V sodelovanju s PD Tolmin je vrtec Most na Soči 28. maja 2008 organiziral srečanje cicibanov planincev vrtcev Tolmin in Most na Soči. Udeležilo se ga je 56 otrok ter 9 njihovih mentoric planinskih skupin in vzgojiteljic. Zbrali smo se na igrišču vrtca Most na Soči. Najprej nam je ravnatelj Branko Loncner predstavil film *Živeti z naravo – živeti zdravo*. Spoznali smo gorske in gozdne živali. Sledil je pohod. Pot nas je vodila čez Idrjico na Laze, na katerih so nam gorski reševalci Janko, Davorin in Milko prikazali reševanje v gorah. Tudi otroci so jim pomagali. Bili so zelo navdušeni. V grmovju ob poti proti Postaji so se nam skrili junaki iz pravljic ter

nam zastavljali uganke. Poučili so nas o lepem odnosu do narave, varnosti in zdravju. Sledilo je še malo hoje. Opozvali smo železniško postajo, vlake ... Ustavili smo se na pokošenem travniku, se odpočili, si potešili lakoto in žejo ter poklepetali. Otroci so z zanimanjem opazovali staro vojaško utrdbo, ki se je mogočno dvigala pred nami. Tam sta nas pričakala alpinista Peter in Marko in nam predstavila opremo in plezanje. Z vrha sta nam prinesla culice s spominskimi klobučki in bonboni ter nas razveselila z njimi. Sonce je že zašlo, ko smo se polni novih vtisov vrnili na železniško postajo. Tam so nas čakali starši. Preživeli smo lepo in prijetno popoldne, spoznavali novo okolico, doživljali naravo z vsemi čutili ter spoznali gorske reševalce in alpiniste ter njihovo delo. Drugo leto bo srečanje potekalo v Tolminu.

Mentorice planinskih skupin iz vrtca Most na Soči

Odprt prenovljen zgornji del Koželjeve poti

V nedeljo, 22. junija 2008, je Planinsko društvo Kamnik ob svoji 115-letnici slovesno odprlo prenovljeno Koželjevo pot ob Kamniški Bistrici. Po kulturnem programu na Iverju, to je na koncu kamnoloma kalcita v Stahovici pri Kamniku, so se udeleženci v spremstvu planinskih vodnikov PD Kamnik odpravili po »zgornji« obnovljeni poti v Kamniško Bistrico. Koželjeva pot, poimenovana po znanem kamniškem planincu, predsedniku PD Kamnik, vodji GRS Kamnik in slikarju gora Maksu Koželju (1883–1956), povezuje Kamnik s Kamniško Bistrico. Pešpot je že po prvi svetovni vojni nadelala Kamniška podružnica SPD; slovesna otvoritev je bila 27. junija 1927. Zgornji del od Iverja do Kamniške Bistrice je bil v letu 2007 in v začetku 2008 popolnoma obnovljen. Kamniški markacisti so namenili popravilu poti veliko ur prostovoljnega dela. Opravili so zemeljska dela ter čez potok Korošico postavili nov most in še 16 novih mostov na vsej poti. Narejene so bile stopnice iz kostanjevega lesa v do-

Pot se je imenovala tudi »Kamniški vinogorci«. (1935)

lini Korošica, obnovljena in postavljena pa so bila tudi razna varovala. Pot je na novo markirana in opremljena s smernimi tablami. Dolga je 8 km, zanjo pa potrebujemo 2,5–3 ure hoje. Če pot začnemo v Kamniku, si hojo podaljšamo za 1,5–2 uri. Ob tej priložnosti je PD Kamnik izdalo lično zloženko z opisom zgodovine in sedanjim potekom poti. Lepa in slikovita pot ob Kamniški Bistrici si vsekakor zasluži naš obisk.

Irena Mušič

In memoriam

Meta Rojnik

18. 2. 1940–24. 5. 2008

*Včasih moram poiskati te strme poti,
moram položiti nanje svoje roke
in stkati čudno lepe vezi,
moram priti tja, kjer se zdi,
da besede drugače zvone
in se drugače pogleda v oči.*

Ta verz Rudija Kljarja je bil Metin moto. Napisala si ga je v svoj planinski dnevnik. Ta je bil poln žigov in zapisov o vtisih in občutjih z najrazličnejših planinskih poti. Mnogokrat je bil omenjen tudi Roblekov dom, čeprav dolgo ni vedela, kako usodno je z njim povezana. Rodila se je v Mojstrani, na Dovjem in v okolici so jo poznali kot Požgancovo Meto. Osnovno šolo je obiskovala na Dovjem, gimnazijo na Jesenicah, učiteljske v Tolminu. Prvo službo je do-

bila na Jesenicah, pozneje si je ustvarila družino in dom v Radovljici. Leta 1986 je dobila službo na osnovni šoli v Lescah in s tem se ji je izpolnila velika želja. Iz učilnic se namreč vidi naravnost na Stol na eni strani in na Triglav in Julijce na drugi. Postala je članica PD Radovljica in začela aktivno delovati v njem, bila je tajnica in članica UO. Sodelovala je tudi v planinskem krožku na šoli. Upokojila se je leta 1996 in gore so jo tedaj še bolj pritegnile. Kadar je le mogla, je šla na pohodniško ali gorniško turo, v družbi ali sama. Ljube so ji bile malo obiskane, samotne in odmaknjene gore. Rada je pomagala v mladinskem odseku, skrbela je za izvedbo planinskih taborov in tudi za najmlajše planince v vrtcih. Leta 2000 je pri urejanju nekaterih dokumentov po naključju izvedela, da je bil njen oče Oskar Pogučnik, ki je padel leta 1942 kot borec Jelovške čete, nezakonski sin lekarnarja Hugona Robleka. Da, prav tistega, ki je skupaj z Jakobom Aljažem postavil temelje slovenskemu planinstvu. Morda je podedovala ljubezen do gora in narave prav po svojem slavnem predniku. Kot njegovi vnukinji se ji je posrečilo, da je kljub samotnim potem dosegla tisto bližino, ki jo utrjuje zavest neke izključne pripadnosti. Pripadnosti planinstvu.

Marsikatero življenjsko preizkušnjo je pogumno premagala, zato smo upali, da ji bo uspelo premagati tudi zahrbtno bolezen, s katero se je spopadala v zadnjih letih. V tem neenakem boju pa je bila smrt močnejša in v torek, 27. maja, smo se na pokopališču na Blejski Dobravi še zadnjič poslovili od nje. Spomin nanjo pa ostaja in v srcih vseh, ki smo jo osebno poznali, jo srečevali na planinskih poteh ali pri njenem pedagoškem delu, bo zapisana za vedno.

Ivanka Korošec

V spomin

Franci Telcer

(1918–2008)

3. maja smo se na pokopališču Barbara na Prevaljah poslovili od Francija Telcerja, alpinista, planinca, gorskega re-

ševalca in organizatorja t. i. planinskih pohodov slovenskih železarjev.

Franci se je rodil 10. novembra 1918 na Prevaljah in se po končanih štirih razredih klasične gimnazije zaposlil leta 1937 v Thurnovi jeklarni na Ravnah. Železarni je ostal zvest do upokojitve, ki jo je dočakal leta 1983 v obratnem računovodstvu. Gore je vzljubil že v otroštvu. Pri desetih letih je bil z očetom prvič na Uršlji gori. Prevaljski mladinci, ki so hodili v hribe, so se – kot prijatelji narave – včlanili v skavtsko organizacijo, kasneje pa tudi v Mladinski odsek Planinskega društva (PD) Prevalje, ki je bil osnova za nastanek Alpinističnega odseka (AO) leta 1936.

Alpinistični krst je Franci doživel v Šmohorici na Uršlji gori. Čeprav je sodil v skupino mlajših alpinistov, je leta 1939 z Ernestom Vauhonom splezal Slovensko smer v Triglavu. »To je bil moj največji podvig. Preplezati Slovensko smer je v tistem času veliko pomenilo, danes pa je seveda čisto drugače,« je izjavil pred leti.

Planinska ideja se je na Koroškem po drugi svetovni vojni spet razmahnila. PD Prevalje je dobilo v upravljanje požgani dom na Uršlji gori, ki pa so ga zagnani odborniki do leta 1948 že obnovili. Telcer je postal (in ostal dobrih dvajset let) podpredsednik društva ter načelnik AO. Že ob ustanovitvi leta 1946 pa je postal tudi načelnik prevaljske postaje GRS, na čelu katere je bil vse do smrti. Telcer je poudarjal, da se

mora moč, ki se odloči postati reševalec, zavedati, da bo imel mnogo dolžnosti, a malo pravic.

»Hribi nam gledajo skozi okna v stanovanja,« se je izrazil slikovito; »in le kako bi se jim mogli upreti?« Ni bil nasprotnik množičnosti v gorah, zato so ga boleli očitki, da so železarji na pohodih uničevali naravo, onesnaževali okolje ipd. Srčno je sodeloval pri organizaciji t. i. železarskih (zdaj jeklarskih) pohodov in se udeležil vseh 116, pripravljal pa je že 117., prvega letošnjega na Košnjak, a je žal prej omagal.

Prvi pohod slovenskih železarjev je bil leta 1970 na Triglav, z leti pa se je število pohodov povečalo tudi na štiri na leto, organizatorji (odbori iz železarskih središč) pa so izbirali različne cilje. Franci Telcer je vodil natančno statistiko in ugotovil, da je do letos na pohodih sodelovalo 38.988 ljubiteljev gorskega sveta (samo lani npr. 840 pohodnikov in pohodnic).

Skoraj štiri desetletja železarskih pohodov je dolgo obdobje, v katerem se je marsikaj spremenilo. »Zunanji videz pohodnikov je bil nekdaj popolnoma drugačen, kot je zdaj. Nekateri so bili zelo slabo opremljeni. Na prvem izletu na Triglav je bil eden od Ravenčanov celo v 'črnem gvantu' z aktovko v rokah. Kljub temu je bil tako dober hodec, da je vse prekosil,« mi je pripovedoval pred leti, ob 100. jubilejnim pohodu leta 2003, takrat znova na Triglav, ki se ga je udeležilo 317 zadovoljnih pohodnikov.

Verjamem, da bo sporočilo Francija Telcerja še dolgo živelo med 'njegovimi' pohodniki: »Želim, da bi se naših pohodov spominjali, da bi o njih pripovedovali svojim družinam, predvsem otrokom, da bi jim povedali, kaj so doživeli, kako so spoznavali naš slovenski gorski svet, in da bi se po možnosti pohodov še udeleževali.« Prihodnje leto se bodo 'njegov' pohodniki zagotovo udeležili spominskega pohoda na Uršljo goro, v čast Franciju Telcerju ...

Andreja Čibron - Kodrin

S klikom do vseh člankov naše revije vse do leta 1986!

Z veseljem obveščamo bralce, da smo na spletno stran www.pvkazalo.si postavili dodatnih 14 letnikov poskeniranih izvodov naše revije, kar nam je omogočila donacija Fundacije za šport. Sedaj je možno s pomočjo elektronskega kazala priti do kopij vseh objav od letnika 1986 do 2007 (več o tem, kako to storimo, smo opisali na zadnji platnici lanske decembrske številke). V vseh člankih je omogočeno optično prepoznavanje znakov, tako da je mogoče besedila kopirati in po želji uporabljati.

Zelo radi bi poskenirali in dali na razpolago vse letnike od prvega, 1895, zato

iščemo podpornike,

ki so pripravljene finančno pomagati.

Skeniranje posameznega letnika stane od 100 do 200 € (odvisno od debeline). Za skeniranje vsega preostalega potrebujemo še okoli 10.000 €. Če ste pripravljene pomagati k izvedbi tega projekta s prispevki od 50 € naprej, nam jih lahko nakažete na račun 05100-8010489572, sklic 0522, ali nam to sporočite na naslov pv@pzs.si.

Uredništvo

Kako poznamo naše gore?

Nad katerim grebenom se pripravlja nevihta?

Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Odgovore sprejemamo do 25. avgusta, rešitev bo objavljena v septembrski številki. Spletna trgovina www.kibuba.com tokrat za nagrado ponuja zaščito za glavo - klobuk Deluge. Če boste odgovarjali po elektronski pošti, uporabite naslov uganka@pzs.si. Poslati nam morate popoln naslov in davčno številko.

Rešitev iz prejšnje številke:

Uganka v junijski številki je bila lažja. Osrednji gori na sliki sta bili Brana in Planjava. Prejeli smo 71 pravih odgovorov in nobenega napačnega. Žreb je dodelil nagrado, set posode za dva, Milanu Bremcu iz Postojne.

Naslednjo uganko bomo objavili septembra, avgusta vam vsem želimo prijetno pohajkovanje po naših in tujih gorah.

Boštjan Borštnar

spletna trgovina z gorniško opremo

planinski koledarji 2009

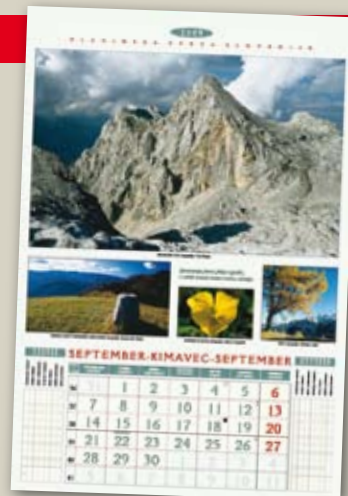
Za leto 2009 smo vam pripravili dve izvedbi slovenskega planinskega koledarja:

GORSKI RAZGLEDI

Vodilni motivi so posnetki najlepših vrhov in dolin slovenskih gora, pomožni pa prinašajo človeka in živo naravo v sožitju. Koledarski listi označujejo še lune mene in praznike, vsakemu mesecu pa so pripisane misli v sozvočju z naravo.

Naslovnica z novim znakom Planinske zveze Slovenije in prvim znakom Slovenskega planinskega društva spominja na tradicijo in razvoj našega planinstva, hrbtna stran pa je posvečena besedam, kot jih je znani pisec Janko Mlakar z značilnim humorjem nanizal okrog Triglava. Drugi del pa razgrinja ali razčiščuje, kdo je bil prvi Slovenec, ki je res preplezal Triglavsko severno steno. Dodani sta kopija lista iz vodniške knjižice Janeza Koširja in slavilna pesem Triglavu Otona Župančiča. Koledarju je dodan še poseben list s prazniki in dela prostimi dnevi v Republiki Sloveniji ter s prazniki naših sosedov: Hrvaške, Avstrije, Madžarske in Italije.

Koledar je pokončen, 33 x 48 + 5 cm (za dotisk) in vložen v papirnato vrečko. Maloprodajna cena je 4,60 €*, posebej dotisk in za posameznike poština, pri večji količini popust.

POZDRAV Z GORA

Avtorski koledar priznanega planinskega fotografa Petra Janežiča odlikujejo široki panoramski posnetki naših gora. Koledarski del s prazniki in luninimi menami je poslovno oblikovan in v treh jezikih - ob slovenskem še v angleškem in nemškem. Na zaključnem listu je natisnjen seznam planinskih koč z nadmorsko višino in telefonsko številko, razporejen v skupine na Julijske in Kamniško-Savinske Alpe, Karavanke, Posavsko hribovje, Pohorje, Dolenjsko, Notranjsko in Primorsko.

Format je dvojen, 42 x 30 cm, v visečem položaju 42 x 60 + 5 cm za dotisk. Maloprodajna cena za izvod je 4,70 €*, posebej dotisk in poština za posameznike ter popust na večje količine.

* v ceni je upoštevan 20% DDV.

Vabimo vas, da se za nakup obrnete na nas, saj že vrsto let pripravljamo značilne, vedno lepe ter z informacijami in kulturo obogatene koledarje. Koledarje si lahko ogledate in jih naročite pri ga. Hedviki Petkovšek, oziroma Planinski založbi na sedežu Planinske zveze Slovenije, Dvorčakova 9, 1000 Ljubljana (tel.: 01/ 43 45 690, fax: 01/ 43 45 691, e-pošta: hedvika@pzs.si) ali na spletni strani pzs.si.

POPOLNOMA OPREMLJEN!

**gorniški
nahrbtnik
Freney 35 l**

min masa: 1 kg*, izredno robustna S.L.F. tkanina, A.C.T. anatomsko oblikovano hrbtišče, ojačani trojni nosilni šivi, ojačitve iz DuPont™ Hypalona®, nepremočljive zadržge, dežno pokrivalo v dnu nahrbtnika, ergonomsko oblikovane naramnice, odsevni drsni prsni pašček, dvojni žep v kapi, mrežasti notranji varnostni žep s pritrdiščem za ključke, kompatibilen s hidracijskimi mehi, stranski kompresijski paški, dodatni paščki za pritrditev krpelj ali snežne deske, pritrdišče za smuči, pritrdišče za dva cepina/palice ojačano z Dupont™ Hypalonom™, dva stranska žepa, odstranljiva/zložljiva sprednja mrežica za pritrditev čelade, odstranljiv bočni pas, odstranljiva polietilenska plošča v hrbtišču, ki se lahko uporabi za imobilizacijo.

**POSTAVLJEN V SAMO
45 SEKUNDAH!**

**4-sezonski šotor
Syncro 3**

min masa: 3,5 kg*, inovativni sistem za postavitev v samo 45 sekundah, set za popravilo, konstrukcija z zunanji palicami, trojno ojačana tla v kotih, zaščiteni zračniki, zunanji material termoizoliran in aluminiziran ripstop poliester 70D 85g/m2, notranji material ripstop poliamid 70D 55g/m2 z dihajočim vodoodbojnim premazom, palice iz izredno lahkega, močnega in elastičnega 7001 T6 dur-aluminija, aluminijasti klini, vhod z dveh strani, spredaj predprostor, vrata z zunanjo mrežico proti mrčesu, zračniki, ki se zapirajo iz notranjosti, nastavljivo zračenje iz spalnega dela, nastavljivi snežni zavihki, pritrditev zgornje ponjave na šotor z nastavljivimi trakovi, poliuretansko okno odporno na temperaturne spremembe in UV žarke, odsevni trakovi, shranjevalni žepi in zanke za opremo, kaveljček za svetilko, kompresijska vreča.

FERRINO

CONTEMPORARY OUTDOOR SINCE 1870

www.ferrino.it